

Laivaväen lääkärintarkastusohjeet

Sosiaali- ja terveysministeriön opas

Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2019:18

Laivaväen lääkärintarkastusohjeet

Sosiaali- ja terveysministeriön opas

Sosiaali- ja terveysministeriö

ISBN: 978-952-00-4099-4 (PDF)

Kannen kuvat: Tuula Holopainen, Irmeli Huhtala, Kuvatoimisto Rodeo, Shutterstock

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2019

Kuvailulehti

Julkaisija	Sosiaali- ja terveysministeriö	26.8.2019	
Tekijät	Päivi Miilunpalo ja Heidi Lindfors (toimittajat)		
Julkaisun nimi	Laivaväen lääkärintarkastusohjeet. Sosiaali- ja terveysministeriön opas		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2019:18		
ISBN PDF	978-952-00-4099-4	ISSN PDF	1797-9854
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-4099-4		
Sivumäärä	72	Kieli	suomi
Asiasanat	lääkärintarkastukset, merimiehet, merenkulkijat, laivaväki, ohjeet, terveys, työterveyshuolto		
Tiivistelmä	<p>Aluksella työskentelevien on oltava terveydentilaltaan laivatyöhön soveltuvia. Laivaväen terveydellinen soveltuvuus todetaan alku- tai uusintatarkastuksessa. Tarkastuksen tekee Liikenne- ja viestintäviraston hyväksymä merimieslääkäri, joka laatii tarkastustodistuksen tähän tarkoitukseen vahvistetulle lomakkeelle.</p> <p>Laivaväen lääkärintarkastuksen tavoitteena on varmistaa, että merenkulkuammateissa työskentelevät henkilöt kykenevät terveydentilansa puolesta suoriutumaan ammatin edellyttämistä tehtävistä vaarantamatta meriturvallisuutta tai omaa tai muiden aluksella työskentelevien turvallisuutta. Laki laivaväen lääkärintarkastuksista luo pohjan lääkärintarkastuksille. Yksityiskohtaisemmin laivaväeltä vaadittavasta näkö- ja kuulokyvystä säädetään Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Kansalliset määräykset perustuvat ILO:n merityöyleissopimukseen (MLC) ja kansainväliseen STCW-yleissopimukseen. Päivitettyihin lääkärintarkastusohjeisiin on sisällytetty viime vuosina tapahtuneet kansainvälisten sopimusten ja kansallisen sääntelyn tuomat muutokset. Myös merimieslääkärijärjestelmän uudistuksia on huomioitu ohjeissa. Oppaaseen on lisätty aiempaa yksityiskohtaisempaa ohjeistusta lääkärintarkastuksen käytännön suorittamisesta, laivatyön edellyttämistä toimintakykyvaatimuksista ja terveydellisen soveltuvuuden riskinarvioinnista.</p>		
Kustantaja	Sosiaali- ja terveysministeriö		
Julkaisun jakaja/ myynti	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Presentationsblad

Utgivare	Social- och hälsovårdsministeriet	26.8.2019
Författare	Päivi Miilunpalo och Heidi Lindfors (red.)	
Publikationens titel	Anvisningar för läkarundersökning av fartygspersonal. Social- och hälsovårdsministeriets handbok	
Publikationsseriens namn och nummer	Social- och hälsovårdsministeriets publikationer 2019:18	
ISBN PDF	978-952-00-4099-4	ISSN PDF 1797-9854
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-4099-4	
Sidantal	72	Språk finska
Nyckelord	läkarundersökningar, sjömän, sjöfarare, fartygspersonal, anvisningar, hälsa, företagshälsovård	
Referat	<p>De som arbetar på fartyg ska vara lämpliga för fartygsarbete med hänsyn till hälsan. Fartygspersonalens hälsomässiga lämplighet bedöms vid första undersökningen eller den förnyade undersökningen. Undersökningen utförs av en sjömansläkare som godkänts av Transport- och kommunikationsverket och som skriver ett intyg över läkarundersökningen på den blankett som fastställts för detta ändamål.</p> <p>Syftet med läkarundersökningar av fartygspersonal är att säkerställa att de personer som arbetar i sjöfartsrken med hänsyn till sin hälsa klarar av att utföra de uppgifter som krävs i yrket utan att äventyra sjösäkerheten eller säkerheten för sig själv eller andra personer som arbetar på fartyget. Lagen om läkarundersökning av fartygspersonal skapar en grund för läkarundersökningarna. Mer detaljerade bestämmelser om den synförmåga och hörsel som fordras av fartygspersonal utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet. De nationella bestämmelserna grundar sig på ILO:s sjöarbetskonvention (Maritime Labour Convention) samt den internationella STCW-konventionen. I de uppdaterade anvisningarna för läkarundersökning har lagts till de ändringar som internationella konventioner och nationella bestämmelser har medfört under de senaste åren. Reformen av sjömansläkarsystemet har också beaktats i anvisningarna. I handboken har tagits in mer detaljerade anvisningar om hur en läkarundersökning ska utföras i praktiken, om vilka krav på funktionsförmåga som gäller för fartygsarbete och om riskbedömning av den hälsomässiga lämpligheten.</p>	
Förläggare	Social- och hälsovårdsministeriet	
Distribution/ beställningar	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi	

Sisältö

Tiivistelmä	7
1 Yleistä merenkulkualasta	9
2 Lääkärintarkastusten perusteet	11
2.1 Lainsäädäntöperusteet	11
2.2 Lääkärintarkastusten tavoitteet	13
2.3 Lääkärintarkastusten kohderyhmät.....	14
3 Merenkulkijoiden lääkärintarkastusjärjestelmä	16
3.1 Merimieslääkäri.....	16
3.2 Merimiesterveyskeskus	17
3.3 Laivaväen lääkärintarkastukset.....	17
4 Työolosuhteiden merkitys terveydentilan arvioinnissa	21
4.1 Työn organisointi	21
4.2 Työympäristö	23
4.3 Laivatyön fyysinen kuormittavuus	24
4.4 Laivatyön psyykinen kuormittavuus	25
4.5 Havaitseminen ja tarkkaavaisuus	25
4.6 Sairaanhoido aluksella	26
4.7 Poikkeustilanteet ja hätätilanteiden peruskoulutus	27
5 Terveydelliset vaatimukset laivatyöhön	29
5.1 Fyysinen terveys.....	30
5.2 Psyykinen terveys.....	33
5.3 Aistit	34
5.4 Sairaudet.....	40
5.5 Nuoret työntekijät.....	42
6 Lääkärintarkastuksen suorittaminen	43
6.1 Tietojen antaminen lääkärintarkastusta varten	43
6.2 Laivatyökelpoisuuden terveydellinen riskinarviointi	43
6.3 Laivatyöhön soveltuvuuden ratkaiseminen	45
6.4 Laivaväen lääkärintarkastuksen voimassaolo.....	46
6.5 Lääkärin velvollisuus lähettää lääkärintodistusjäljennös rekisteriin.....	47

7	Lääkityksen huomiointi laivatyössä	48
8	Laivatyön poikkeuksellinen salliminen tai kieltäminen	53
8.1	Poikkeuslupa.....	53
8.2	Kielto jatkaa laivatyössä.....	55
8.3	Ilmoitusoikeus ja velvollisuus.....	55
8.4	Merimiesasiain neuvottelukunta.....	56
9	Laivaväen lääkärintarkastus: lomakkeen täyttöohjeet	57
9.1	Esitiedot.....	58
9.2	Lääkärintutkimuksen tulokset.....	59
9.3	Lääkärintarkastus laivatyökelpoisuudesta ja viranomaismääräysten täyttämistä.....	61
Liitteet	57
	Liite 1. Kansainvälisen STCW-yleissopimuksen mukaiset suositukset merenkulkijoiden fyysisen toimintakyvyn minimivaatimuksista (Taulukko-B 1/9) ...	63
	Liite 2. Laivaväen lääkärintarkastuslomake.....	64
	Liite 3. Sosiaali- ja terveysministeriön asetus laivaväeltä vaadittavasta näkö- ja kuulokyvystä (224/2013), muutettu asetuksella 795/2013.....	67
	Liite 4. Merenkulun ja meriliikenteen käsitteitä.....	68
	Liite 5. Terveystilavakuutus meripalveluun.....	70
	Liite 6. Liikenne- ja viestintäviraston lomake poikkeusluvan hakemista varten.....	71
	Liite 7. Liikenne- ja viestintäviraston ilmoituslomake terveydenhuollon ammattihenkilöille terveydentilavaatimusten täyttymättömyydestä.....	72

TIIVISTELMÄ

Alusten tekninen kehitys ja pienentynyt miehistö ovat johtaneet siihen, että jokaisen aluksella työskentelevän on kyettävä hoitamaan omat tehtävänsä. Merenkulkijalla ei missään tapauksessa saa olla sellaista vammaa tai sairautta, joka vaarantaa meriturvallisuutta tai muiden aluksissa olevien henkilöiden turvallisuutta tai terveydentilaa. Henkilöllä ei saa olla vikaa, vammaa tai sairautta, joka pahentuu laivaolosuhteiden vuoksi.

Aluksella joudutaan liikkumaan mm. ahtaissa tiloissa ja portaissa, konehuoneissa on kapeita, jyrkkiä tikkaita. Huolto-, korjaus- ja kunnostustöissä on edelleen epäergonomisia ja kuormittavia työasentoja sekä fyysisiä kuormitushuippuja. Poikkeustilanteissa, lastin kiinnityksen korjailussa merenkäynnissä ja merionnettomuustilanteissa fyysisen suori-tuskyvyn vaade entisestään korostuu. Hyvä havaintokyky on välttämätön paitsi laitteiden antaman informaation siirtämisessä käytännön toiminnaksi, myös odottamattomien tilan-teiden ilmaantuessa ja niiden selvittämisessä. Kansainvälisen merenkulkijärjestön IMO:n merenkulkijoiden koulutusta, pätevyyskirjoja ja vahdinpitoa koskevassa yleissopimuksessa (STCW-95: Seafarers' training, certification and watchkeeping) määritellään pakolliset työ-tehtävät, joista merenkulkijan tulee pystyä suoriutumaan. Merenkulkijan fyysiset suori-tusvaatimukset on esitetty yleissopimuksen liitteenä olevassa suositussiossa.

Työ ja vapaa-aikaa vietetään laivalla samoissa tiloissa samojen työtovereiden kanssa rajatuissa oloissa erillään maissa olevista toiminnoista ja virikkeistä. Merenkulkijalta vaadi-taankin tasapainoista luonnetta, sillä alusoloissa mielenterveyshäiriöt ja – poikkeavuudet helposti korostuvat.

Suomessa on 9 500 merenkulkijaa, jotka joutuvat käymään lääkärintarkastuksissa am-mattinsa asettamien terveysvaatimusten vuoksi pääsääntöisesti kahden vuoden välein. Laivaväen lääkärintarkastus on käytännössä usein toiminut myös työhöntulotarkastuk-sena ja määräajoin toistettuna voi olla osa työterveyshuollon terveystarkastustoimintaa. Laki laivaväen lääkärintarkastuksista (1171/2010) luo pohjan lääkärintarkastuksille. Sosi-aali- ja terveysministeriön antama asetus laivaväeltä vaadittavasta näkö- ja kuulokyvystä (224/2013) säättää yksityiskohtaisemmin eri tehtävissä vaadittavasta näkö- ja kuulokyvystä

ja värinäöstä. Tähän päivitettyyn oppaaseen on lisätty STCW:n Manilan muutokset sisältävät ohjeet värinäkövaatimusten arviointiin ja aistitoimintojen tutkimusmenetelmiin. Kansalliset määräykset perustuvat ILO:n merityöyleissopimukseen (ILO Maritime Labour Convention 2006), ILO / WHO:n antamiin ohjeisiin (Guidelines for Conducting Pre-sea and Periodic Medical Fitness Examinations for Seafarers ILO/WHO/D.1/1997) ja STCW yleissopimukseen. Kansainvälisten ILO/IMO:n merenkulkijoiden lääkärintarkastusohjeiden (Guidelines on the medical examinations of seafarers) pohjalta on vuonna 2018 laadittu kansalliset tautiryhmäkohtaiset soveltamisohjeet. Näiden tarkoituksena on ohjata ja yhtenäistää merimieslääkäreiden tekemää terveydellisen soveltuvuuden arviointia laivatyöhön.

Laivaväen lääkärintarkastus tulee tehdä STM:n tähän tarkoitukseen vahvistamalle lomakkeelle. Toimivalta vahvistaa laivaväenlääkärintarkastuslomake siirtyi 1.7.2018 Liikenteen turvallisuusvirastolle (1.1.2019 alkaen Liikenne- ja viestintävirasto, Traficom). Lomake on annettava suomen tai ruotsin kielisenä ja lisäksi pyydettyessä myös englanninkielisenä.

1 Yleistä merenkulkualasta

Merenkulku on yksi Suomen elinkeinoelämän avainala. Suomen ja ulkomaiden välisestä tavaraliikenteestä kuljetetaan yli 85 % meritse. Mitä suuremmista kuljetuseristä on kyse, sen edullisempaa merikuljetus on. Lentorahtiin verrattuna voidaan laivalla kuljettaa 1 000–100 000-kertainen määrä tavaraa samoilla kustannuksilla. Mitä pitempi matka kuljetetaan, sen edullisemmaksi merikuljetus tulee.

Merimieseläkelain mukaisessa merityössä vuonna 2017 työskenteli 7 350 henkilöä 150 Suomen lipun alla olevassa aluksessa¹. Kun otetaan huomioon kotimaan liikenteen merenkulkijat, niin merimiesammattissa työskenteli lähes 9 500 merenkulkijaa vuonna 2017. Kansi- ja konepäällystön tehtävissä työskenneltiin reilut 1 900 henkilötyövuotta (htv), joista naisten osuus oli vajaat 50 htv. Kansi- ja konemiehistön ammattissa henkilötyövuosia tehtiin noin 1 700 (joista naisten toimesta noin 100). Talousosastolla työskenneltiin noin 3 000 henkilötyövuotta (joista naisten tekemänä reilut 1 500). Ulkomaanliikenteen osuus merityöstä oli 90 %. Kaikkiaan 45 % merimiesammattissa tehdyistä henkilötyövuosista tehtiin talousosastolla.² Eniten suomalaisia merenkulkijoita työllistivät matkustajavarustamot, joiden palveluksessa oli runsaat 4 800 merenkulkijaa. Kuivalasti- ja säiliöalusvarustamoissa työskenteli noin 2 600 merenkulkijaa, ja suomalaisilla jäänmurtaajilla vajaa 300 merenkulkijaa. Suomalaisen merenkulkijan keski-ikä oli vuonna 2014 noin 42 vuotta.³ Merenkulkija jäi vanhuuseläkkeelle tai osittaiselle vanhuuseläkkeelle keskimäärin 61,5 vuotiaana ja työkyvyttömyyseläkkeelle 53 vuotiaana⁴.

1 Paulaharju M. 2018. 2017 – tilastot kertovat. Albatrossi 1/2018, 16. Viitattu 15.8.2018. Saatavana <http://www.expressmagnet.eu/gp/merimieselakekassa/>.

2 Liikenteen turvallisuusvirasto (Trafi). 2018. Merimiestilasto 2017. Trafian tilasto julkaisu 14/2018. Viitattu 15.8.2018. Saatavana https://www.trafi.fi/filebank/a/1524634687/c4f7b384fcaabce29bb77cf64fa0d383/30277-Merimiestilasto_2017.pdf.

3 Karppinen K. 2015. Suomalainen merenkulkija vuonna 2014. Albatrossi 1/2015. Viitattu 15.8.2018. Saatavana <http://www.expressmagnet.eu/gp/merimieselakekassa/>.

4 Paulaharju M. 2018. 2017 – tilastot kertovat. Albatrossi 1/2018, 16. Viitattu 15.8.2018. Saatavana <http://www.expressmagnet.eu/gp/merimieselakekassa/>.

Lastialuksella työskentelee aluksen koosta, tyypistä ja liikennealueesta riippuen kerrallaan 10–18 henkilöä, mutta pienimmillä aluksilla laivan päällä olevan miehistön lukumäärä voi olla jopa alle 10. Itämeren suurimmilla matkustaja-autolautoilla laivaväen kokonaismäärä voi kesäaikaan olla jopa 300.

Ulkomaanliikenteen aluksilla noudatetaan vuorottelujärjestelmää 1:1 eli tietyn mittaista laivatyöjaksoa seuraa samanmittainen vapaajakso (ns. vastikevapaa maissa). Näin ollen jokainen aluksella oleva vakanssi työllistää kaksi henkilöä, toisen ollessa töissä laivalla ja toisen ollessa vuorottelun mukaisella vapaajaksolla maissa.

Merenkulkualalla ammatilliset pätevyys- ja terveysvaatimukset on määritelty tavanomaista tarkemmin kansainvälisin sopimuksin ja kansallisella lainsäädännöllä (mm. ILO:n merityöyleissopimus, lääkärintarkastusohjeet sekä IMO:n STCW-yleissopimus). Yksityiskohtaiset vaatimukset eri maissa vaihtelevat jonkin verran maan yleisestä terveydenhuollon vaatimustasosta ja järjestelmästä riippuen, joten esim. toisessa maassa kirjoitettu merimieslääkärintarkastustodistus ei välttämättä ole kelvollinen toisessa maassa.

Kaikissa maissa tarkastuksien ensisijainen ja yhteinen tavoite on varmistaa meriturvallisuus. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi ja laivatyöympäristön erityislaatuisuuden vuoksi merenkulkijan terveydelle ja suorituskyvylle on asetettu erityisvaatimuksia.

2 Lääkärintarkastusten perusteet

2.1 Lainsäädäntöperusteet

ILO:n sopimus. Merenkulkijoiden säännöllinen lääkärintarkastus perustuu Kansainvälisen työjärjestön (ILO) merityöyleissopimukseen (Maritime Labour Convention, MLC, 2006), jonka tuli Suomessa voimaan 9.1.2014.

STCW-yleissopimus. Kansainvälinen merenkulkijajärjestö (IMO) hyväksyi vuonna 1978 kansainvälistä merenkulkijoiden koulutusta, pätevyyskirjoja ja vahdinpitoa koskevan yleissopimuksen (International Convention on Standards of Training, Certification and Watchkeeping for Seafarer's). Yleissopimukseen on sittemmin tehty muutoksia, joista merkittävimmät vuosina 1995 (Lontoo) ja 2010 (Manila). Sopimuksen mukaan valtioiden tulee laatia kansalliset vaatimukset merimiesten lääkärintarkastuksista ja pitää luetteloa hyväksytyistä merimieslääkäreistä. STCW-yleissopimus sisältää osittain samoja määräyksiä kuin ILO:n merityöyleissopimus.

STCW-yleissopimuksen ns. Manilan muutokset toimeenpantiin Suomessa 1.3.2013 ja siirtymäsäännöstä sovellettiin 1.1.2017 saakka. Merkittävimmät muutokset Manilan muutoksissa koskevat merenkulkijoiden lepoaikoja, koulutus- ja kertauskurssivaatimuksia, pakollisia turvatoimikoulutuksia ja lääkärintarkastuksia koskevia täydennyksiä. Manilan muutokset sisältävät myös ohjeita merenkulkijan fyysisen toimintakyvyn minimivaatimuksista toimintakykyä kuvaavien esimerkein. Merenkulkijan tulee normaalien rutiinitehtävien lisäksi selviytyä myös pelastautumis- ja turvallisuustehtävistä.

Uusimpana kansainvälisenä ohjeistuksena on valmistunut ILO:n ja IMO:n toimesta laadittu yksityiskohtainen ohjeisto "*Guidelines on the Medical Examinations of Seafarers (2012)*". Nämä ohjeet sisältävät aiemmat merenkulkijoiden terveystarkastuksista annetut kansainväliset säädökset (MLC ja STCW). Lisäksi ohjeisto pyrkii antamaan huomattavasti yksityiskohtaisempia, eri sairaustiloihin liittyviä ohjeistuksia. Näitä voidaan käyttää lääkärintarkastuksissa päätöksenteon tukena ja hyödyntää kansallisten lääkärintarkastusohjeiden laatimisessa.

Laki laivaväen lääkärintarkastuksista (1171/2010). Laivaväen lääkärintarkastuksia koskevat vaatimukset sisältyvät lakiin laivaväen lääkärintarkastuksista. Lakia sovelletaan suomalaisella aluksella työskentelevään laivaväkeen tietyin poikkeuksin (katso tarkemmin "Lääkärintarkastusten kohderyhmät"). Laissa säädetään työnantajan velvollisuudeksi huolehtia siitä, että toimeen otettavat on lääkärintarkastuksessa todettu laivatyöhön kelpaaviksi ja että työntekijöille suoritetaan vaadittavat tarkastukset. Laissa on säännökset siitä, kuka ja missä tarkastukset suoritetaan ja mitä asioita niissä on selvitettävä. Lisäksi laissa on säännökset tietojen antamisesta lääkärintarkastusta varten, lääkärintodistuksen säilyttämisestä, terveydentilavakuutuksesta sekä poikkeuslupamenettelystä ja kiellosta jatkaa laivatyössä.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus laivaväeltä vaadittavasta näkö- ja kuulokyvystä (224/2013), muutettu asetuksella 795/2013. Sosiaali- ja terveysministeriön päätös merimieheltä vaadittavasta näkö- ja kuulokyvystä (70/1985) korvattiin 1.4.2013 voimaan tullella asetuksella laivaväeltä vaadittavasta näkö- ja kuulokyvystä. Asetus vastaa STCW:n Manilan muutosten mukaisiin kansainvälisiin vaatimuksiin. Asetuksessa on säädetty yksityiskohtaisesti näitä aisteja koskevista vaatimuksista.

Laki liikenteen palveluista (320/2017) 1.7.2018 voimaan tulleen liikennepalvelulain II-vaiheen myötä merimieslääkäreiden hyväksyntä siirtyi Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valviralta Liikenteen turvallisuusvirastolle (1.1.2019 alkaen Liikenne- ja viestintävirasto, Traficom). 1.7.2018 alkaen lääkärin hyväksymisestä säädetään liikennepalvelulaissa ja aiempi laki lääkärin hyväksymisestä merimieslääkäriksi (47/2009) on kumottu. Liikennepalvelulain mukaan Liikenne- ja viestintävirasto (Traficom) hyväksyy hakemuksesta merimieslääkärin enintään viideksi vuodeksi laivaväen lääkärintarkastusten tekemistä ja liikennekelpoisuuden arviointia varten. Laki määrittää merimieslääkärin pätevyysvaatimukset, joiden täytyttyä Traficom voi hakemuksesta hyväksyä laillistetun, tehtävään soveltuvan erikoislääkärioikeudet saaneen ja koulutuksen merialan työolosuhteista ja terveysvaatimuksista suorittaneen lääkärin merimieslääkäriksi. Merimieslääkärihyväksynnän uusimisen ehtona on, että merimieslääkärin on osoitettava täyttävänsä ja riittävästi hallitsevansa liikennepalvelulaissa asetetut osaamisen vaatimukset.

Laki merimiehen lääkärintarkastuksista pidettävästä rekisteristä (25/1999). Laki velvoittaa Työterveyslaitoksen pitämään laivaväen lääkärintarkastuksissa annetuista lääkärintodistuksista valtakunnallista rekisteriä. Lain mukaan tarkastavan lääkärin on toimitettava rekisteriin jäljennös jokaisesta tekemästään laivaväen lääkärintodistuksesta. Ks. tarkemmin luku 6.4.

2.2 Lääkärintarkastusten tavoitteet

Aluksella työskentelevien on oltava terveydentilaltaan laivatyöhön soveltuvia. Työnantajan tai tämän sijaisen on huolehdittava siitä, että toimeen ei oteta sellaista työntekijää, joka ei täytä tätä edellytystä. Terveydellinen soveltuvuus todetaan alku- tai uusintatarkastuksessa.

Laivaväen lääkärintarkastuksen tavoitteena on varmistaa, että merenkulkuammateissa työskentelevät henkilöt kykenevät terveydentilansa puolesta suoriutumaan ammatin edellyttämistä tehtävistä vaarantamatta meriturvallisuutta tai omaa tai muiden aluksella työskentelevien turvallisuutta. Lääkärintarkastuksen välillisenä tavoitteena on pyrkiä varmistamaan se, että ammattiin soveltumattomat henkilöt eivät lähtisi merille tai kouluttautuisi ammattiin, jossa eivät kuitenkaan voisi toimia.

Lääkärintarkastuksen tavoitteena on turvata se, että jokainen aluksella työssä oleva tai alukselle työhön otettava pystyy terveystensä puolesta myös mahdollisissa poikkeustilanteissa suoriutumaan tehtävistään ja velvoitteistaan sekä huolehtimaan itsestään. Lisäksi lääkärintarkastuksen tavoitteena on ennaltaehkäistä sairaanhoidon tarvetta aluksella. Henkilöt, joiden sairauden voidaan olettaa pahentuvan aluksella, tai joiden sairauteen saattaa liittyä hoitoa vaativia äkillisiä kohtauksia, tulisi tunnistaa tarkastuksessa, koska aluksen rajoitetuissa hoito-oloissa heille ei pystytä turvaamaan riittävää hoitoa.

Laivaväen lääkärintarkastuksista annetun lain (1171/2010) 9 §:ssä on lueteltu ne terveydelliset vaatimukset, jotka työntekijän tulee täyttää soveltuakseen laivatyöhön. Lääkärintodistuksesta tulee käydä ilmi:

1. tarkastettavan henkilön nimi ja muut tunnistetiedot sekä yhteystiedot;
2. se, että henkilö on fyysiseltä ja psyykkiseltä terveydeltään soveltuva aiottuun tehtävään eikä hänellä ole sellaista vikaa, vammaa tai sairautta, joka estää tai selvästi vaikeuttaa hänen työtään;
3. se, ovatko henkilön näkö- ja kuulokyky sekä värinäkö sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa säädettyjen vaatimusten mukaiset;
4. se, että henkilö ei sairasta tautia, jonka voidaan olettaa pahenevan työssä tai vaarantavan muiden aluksella olevien terveyden taikka merenkulun turvallisuuden.

Jos lääkärintodistus annetaan alle 18-vuotiaalle, siitä tulee käydä ilmi, että työskentely aluksella tai sen jatkaminen ei ole haitallista hänen terveydelleen tai kehitykselleen. Alle 18-vuotiaan lääkärintodistus on voimassa yhden vuoden ajan.

2.3 Lääkärintarkastusten kohderyhmät

Lakia laivaväen lääkärintarkastuksista sovelletaan suomalaisella aluksella työskentelevään laivaväkeen. Laivaväellä tarkoitetaan kaikkia aluksella työskenteleviä (Laki laivaväestä ja aluksen turvallisuusjohtamisesta 1687/2009).

Laivaväen lääkärintarkastuksista annettua lakia ei kuitenkaan sovelleta henkilöön, joka työskentelee:

1. puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen aluksella, jota ei pääsääntöisesti käytetä yleisessä liikenteessä matkustajien tai lastin kuljettamiseen;
2. huviveneessä ja huvialuksessa;
3. vuokraveneessä;
4. lossissa;
5. aluksella, jonka pituus on enintään 10 metriä ja jota käytetään teollisuuslaitoksen selvästi erotetuilla vesivarastoalueilla;
6. aluksella, jonka pituus on enintään 10 metriä ja jota ei käytetä yleisessä liikenteessä matkustajien kuljettamiseen, säännölliseen lastin kuljettamiseen eikä hinaukseen;
7. aluksella, jota käytetään sellaisessa vapaaehtoisessa meripelastustoiminnassa, joka ei ole kaupallista toimintaa ja jossa on meripelastustoimen etsintä- ja pelastustehtävien hoitamista varten koulutettu miehistö.

Lakia ei myöskään sovelleta henkilöön, joka:

1. työskentelee aluksella vain sen ollessa satamassa;
2. toimii aluksella tarkastus-, huolto- tai muussa näihin rinnastettavassa tilapäisessä tehtävässä;
3. työskentelee aluksella tilapäisesti esiintyvänä taiteilijana.

Merenkulun ammattipätevyyskirjoja ei voi saada ilman, että hakija esittää selvityksen siitä, että hänellä on merenkulkijan terveydentilasta annettujen säännösten ja määräysten mukainen terveys (Laki laivaväestä ja aluksen turvallisuusjohtamisesta 1687/2009). Kalastusaluksella vaadittavan pätevyyskirjan saamiseksi sekä merimiestoimeen kalastusaluksella vaaditaan laivaväen lääkärintarkastustodistus. Luotsauslaki (940/2003) edellyttää luotsilta laivaväen lääkärintarkastuksella osoitettua, kansiosaston tehtäviin riittävää terveyttä ja kuntoa.

Viitaten yllä oleviin säädöksiin kaikilta ammattimaisessa merenkulussa, myös kotimaanliikenteessä toimivilta, vaaditaan merimieslääkärin antama lääkärintodistus, esimerkiksi mm. hinaajien ja vesibussien kansimiehet, pelastuslaitoksen veneen kuljettajina

toimivat palomiehet, kotimaanliikenteen laivurit, koneenhoitajat ja taloushenkilökunta. Lääkärintarkastus vaaditaan edellä mainituissa tapauksissa silloinkin, kun merenkulku on asianomaiselle sivutyötehtävä. Lossin kuljettajalta ei sen sijaan vaadita merimieslääkärintodistusta.

Päästäkseen opiskelijaksi merenkulun ammatilliseen oppilaitokseen, tulee hakijan terveyden olla sellainen, ettei se ole esteenä merenkulkualan tehtävissä toimimiselle. Merenkulun oppilaitoksessa annetaan merenkulun sekä merenkulkuun liittyvien ahtausalan ja ravitsemispalvelujen ammatillista peruskoulutusta kouluasteella. Yhteisvalinnan kautta merenkulun opiskelijaksi valitulta vaaditaan, että hän esittää lääkärintodistuksen kuukauden kuluessa opintojen aloittamisesta.

Myös 1.1.2012 voimaan tullut ns. SORA-lainsäädäntö asettaa terveydellisiä vaatimuksia merenkulkualan tutkinnoille. Opiskelijaksi ei voida ottaa henkilöä, joka ei ole terveydentilaltaan tai toimintakyvyltään kykenevä opintoihin liittyviin käytännön tehtäviin tai työssäoppimiseen silloin, kun opintoihin sisältyy alaikäisen turvallisuutta, potilas- tai asiakasturvallisuutta taikka liikenteen turvallisuutta koskevia vaatimuksia. SORA-lainsäädäntö koskee myös ammattikorkeakoulujen merenkulkualan tutkintoja. Opiskelijan tulee toimittaa oppilaitokselle merimieslääkärintodistus terveydentilastaan voidakseen aloittaa merenkulkualan opinnot. Opiskeluoikeus on ehdollinen, kunnes hakija on toimittanut oppilaitokselle merimieslääkärintodistuksen. Oppilaitos voi perua opiskelupaikan, jos opiskelija ei ole soveltuva koulutukseen lääkärintodistuksen perusteella tai jos opintojen aikana ilmenee ongelmia opiskelijan terveydentilassa. Ilman merimieslääkärintodistusta opiskelijat eivät voi suorittaa tutkintoon pakollisina kuuluvia työharjoittelujaksoja aluksilla.

3 Merenkulkijoiden lääkärintarkastusjärjestelmä

3.1 Merimieslääkäri

Merimieslääkärijärjestelmällä pyritään siihen, että tarkastuksia suorittava lääkäri tuntee merenkulun terveydelliset vaatimukset ja erityispiirteet. Sekä MLC että STCW-yleissopimus edellyttävät erikseen nimettyjä, tehtävään perehtyneitä merimiesmieslääkäreitä.

Liikennepalvelulain 1.7.2018 voimaan tulleen II-vaiheen myötä merimieslääkäreiden hyväksyntä siirtyi Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valviralta Traficomille. Liikennepalvelulain mukaan Traficom hyväksyy hakemuksesta merimieslääkäriin enintään viideksi vuodeksi laivaväen lääkärintarkastusten tekemistä ja liikennekelpoisuuden arviointia varten, jos:

1. hakija on terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain mukaisesti laillistettu lääkäri ja on saanut tehtävään soveltuvan erikoislääkäriin oikeudet;
2. hakija on Suomessa suorittanut koulutuksen merialan työolosuhteista ja terveysvaatimuksista.

Traficom voi uudistaa merimieslääkäriin hyväksynnän, jos merimieslääkäri täyttää 1 momentissa tarkoitetut kelpoisuusvaatimukset ja on asianmukaisesti ylläpitänyt osaamistaan.

Traficom voi antaa tarkempia määräyksiä merimieslääkärien kelpoisuusvaatimuksista ja osaamisen ylläpitämisestä. Liikenteen turvallisuusviraston määräyksen (TRAFI/323443/03.04.04.00/2017 Merimieslääkäreiden ja rautatielääkäreiden ja -psykologien hyväksymisvaatimukset) mukaisesti merimieslääkäriksi hakevalta edellytetään lisäksi, että hakija osaa arvioida laivaväen tehtäviin ja työympäristöön liittyviä merenkulun turvallisuusriskejä, ja tunnistaa lisäksi terveysriskit, joita laivalla työskentely voi laivaväelle aiheuttaa sekä hallitsee kansainväliset ja kansalliset ohjeet laivaväen terveys- ja

toimintakykyvaatimuksista. Merimieslääkäriksi hakevan on osoitettava täyttävänsä ja riittävästi hallitsevansa liikennepalvelulain IV osan 3 luvun 3 §:n 1 momentissa asetetut vaatimukset sekä merimieslääkäreiden hyväksymistä käsittelevässä määräyksessä edellytetyt osa-alueet hakiessaan ensimmäistä tai uusintahyväksyntää ja tarvittaessa hyväksyntäkauden aikana.

Traficom pitää luetteloa hyväksytyistä merimieslääkäreistä.

3.2 Merimiesterveyskeskus

Terveystuolaki (1326/2010) määrää, että Haminan, Helsingin, Kemin, Kotkan, Oulun, Pietarsaaren, Porin, Rauman, Savonlinnan, Turun ja Vaasan on ylläpidettävä merenkulkijoille näiden kotipaikasta riippumatta terveydenhuoltopalveluja, joihin kuuluu suun terveydenhuolto ja tuotettava merenkulkijoille varustamon sijaintipaikkakunnasta riippumatta työnantajan järjestettäväksi työterveyshuoltolain 12 §:ssä ja muualla laissa säädettyt työterveyshuoltopalvelut (19 §). Ahvenanmaalla merimiesterveyskeskuksena toimii Maarianhaminan terveyskeskus Ahvenanmaan keskussairaalassa.

3.3 Laivaväen lääkärintarkastukset

Laivaväen lääkärintarkastuksista annetussa laissa (1171/2010) merenkulkijalle suoritettaviksi säädettyjä lääkärintarkastuksia ovat alkutarkastus ja uusintatarkastukset. Alkutarkastus suoritetaan henkilölle vain kerran merimiesammattia tai merityötä aloittaessa. Myöhemmät tarkastukset ovat uusintatarkastuksia. Näin siinäkin tapauksessa, että merimiesammatti mahdollisesti välillä katkeaa tai vaihtuu muuhun ammattiin. Alkutarkastuksessa selvitetään onko tarkastettavan terveydentilaltaan sopiva merityöhön, ja onko hän palvelukelpoinen. Uusintatarkastuksissa seurataan terveydentilaa ja palvelukelpoisuutta.

Laivaväen lääkärintarkastuksen suorittaminen edellyttää lääkäriltä hyvää merenkulun työn ja työolosuhteiden tuntemusta ja jatkuvaa perehtymistä alaan täydennyskoulutuksen avulla. Tarkastuksen suorittajilla on oltava myös laaja-alaista fyysiseen ja psyykkiseen terveydentilaan kohdistuvaa lääketieteellistä tarkastelukykyä.

Tarkastuksille asetettujen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää tarkastusten suorittajilta vastuuntuntoisuutta ja huolellisuutta sekä tarkastettavalta myönteisyyttä ja rehellisyyttä. Tarkastusten suorittajien on työskentelytavallaan pyrittävä näiden edellytysten toteutumiseen.

Laivaväen lääkärintarkastuksilla pyritään varmistamaan se, että työntekijät pystyvät työskentelemään vaarantamatta meriturvallisuutta tai muiden henkilöiden tai omaa turvallisuuttaan. Meriturvallisuus ei saa missään olosuhteissa vaarantua työntekijän terveydellisten ominaisuuksien vuoksi. Lääkäriin harkintavalta hänen arvioidessaan työntekijän terveydellisiä ominaisuuksia laivatyön kannalta on pienimmillään silloin, kun on kyse meriturvallisuuteen vaikuttavista ominaisuuksista. Silloin kun kysymys on yksinomaan tarkastettavan omasta terveydestä ja turvallisuudesta, voidaan tarkastettavan omille mielipiteille panna painoa ratkaisuun vaikuttavina tekijöinä toisin kuin muissa tilanteissa.

Alkutarkastus ja uusintatarkastus ovat luonteeltaan karsivia. Tarkoituksena ei ole löytää tarkastettavien joukosta soveliaimmat, vaan karsia tarkastettavien joukosta merenkulkumattiin soveltumattomat. Jokaisessa tarkastuksessa on arvioitava onko tarkastettava sopiva vai sopimaton merityöhön. Kelpoisuusrajat vaihtelevat ammattitehtävien mukaan. Tarkastuksessa on käytettävä laivaväen lääkärintarkastukseen määriteltyä omaa lomaketta (liite 2), jonka yksityiskohtaiset täyttöohjeet löytyvät luvusta 9.

Laivaväen lääkärintarkastustodistus ei ole yleinen todistus terveydentilasta tai sairauden puuttumisesta. Todistuksella pyritään osoittamaan se, että henkilö terveystensä puolesta kykenee toimimaan tehtävässään ja huolehtimaan rutiini- ja hätätilannetehtävistään todistuksen voimassaoloajan.

Alkutarkastus

Alkutarkastus suoritetaan alustyöhön ensimmäistä kertaa pyrkiville samoin kuin merenkulkualan koulutusta antaviin oppilaitoksiin tai yksikköihin pyrkiville / hyväksytyille. Koulutukseen hyväksyttävien tulee täyttää merimiesammatin edellyttämät terveydelliset vaatimukset.

Alkutarkastus on perusteellinen työkyvyn selvitys. Lisäksi siinä selvitetään mahdollisimman perusteellisesti henkilön soveltuvuus työskennellä alusolosuhteissa ja aluksen työyhteisössä. Kysymys ei ole pelkästään kyvystä suorittaa joitakin määrättyjä tehtäviä, vaan myös soveltuvuudesta erityiseen työnteon ja elämisen tapaan ja ympäristöön aluksella sekä näiden sisältämiin vaatimuksiin ja kuormitukseen. Tarkastuksessa on kysymys kokonaisarviointista, jonka tulee ulottua sekä fyysisten että psyykkisten rajoitusten toteamiseen ja arvioon siitä, miten terveys ja työkuunto jatkossa tulevat kehittymään.

Alkutarkastuksen huolellinen tekeminen on tärkeää, koska kyseessä on monen tarkastettavan kohdalla ammatinvalintatarkastuksesta. Ennen soveltuvuuskannanoton tekoa tulee vähänkin epäselvissä tapauksissa selvittää hakijan aikaisempi terveydentila esimerkiksi tilaamalla hänen aikaisemmat sairauskertomuksensa kouluterveydenhuollosta tai muusta aikaisemmasta hoitopaikasta.

Esitiedot muodostavat terveydentilan arvioinnin välttämättömän perustan ja monia sairauksia ajatellen käytännöllisesti katsoen ainoan arvioperustan. Alkutarkastuksessa esitietojen selvittämiseen on paneuduttava huolellisesti. Tämä edellyttää sitä, että todistuksen Esitiedot -osa täytetään yhdessä terveydenhoitajan tai lääkärin kanssa mieluummin siten, että terveydenhoitaja tai lääkäri esittää kysymykset ja merkitsee tiedot, jotka tarkastettava allekirjoituksellaan varmentaa.

Todistuslomakkeessa esitettyjä kysymyksiä on tarvittaessa täsmennettävä ja täydennettävä lisäkysymyksiin niin, että asiasta saadaan mahdollisimman tarkka ja luotettava käsitys. Tähän on varattava riittävästi aikaa. Erityisesti psyykkisen ja psykosomaattisen taustan selvittäminen voi olla sekä aikaavievä että muutenkin hankala tehtävä. Arviointiin vaikuttaneet selvityksen tulokset on kirjattava todistukseen.

Alkutarkastuksen ulkomaanliikennettä varten tekee merimieslääkäri merimiesterveyskeskuksessa. Erityisen painavasta syystä merimieslääkäri voi tehdä alkutarkastuksen myös muualla. Tällöin alkutarkastus on tehtävä uudelleen merimiesterveyskeskuksessa viimeistään kolmen kuukauden kuluttua muualla tehdystä alkutarkastuksesta.

Alkutarkastuksen kotimaanliikennettä varten tekee merimieslääkäri. Erityisestä syystä myös muu laillistettu lääkäri voi tehdä alkutarkastuksen, jolloin merimieslääkärin on tehtävä lääkärintarkastus uudelleen kolmen kuukauden kuluttua alkutarkastuksesta.

Uusintatarkastus

Uusintatarkastus tarkoittaa alkutarkastuksen jälkeen suoritettavaa lääkärintarkastusta. Uusintatarkastus tehdään pääsääntöisesti kahden vuoden määräajoin merityön jatkuessa ja merityön keskeydyttyä pitkäaikaisen sairauden tai tapaturman johdosta ennen työhön paluuta. Alle 18-vuotiaan lääkärintodistus on voimassa yhden vuoden ajan. Värinäköä koskeva todistus on voimassa kuusi vuotta. Jos laivaväen lääkärintodistuksen voimassaolo päättyy matkan aikana, tarkastus on tehtävä ensimmäisessä poikkeamissatamassa, kuitenkin viimeistään kolmen kuukauden kuluttua todistuksen voimassaolon päättymisestä.

Uusintatarkastuksen avulla seurataan työntekijän palvelukelpoisuutta ja työkykyä. Tarkastuksen tarkoituksena on selvittää, onko työntekijän terveydentilassa tapahtunut edellisen tarkastuksen jälkeen muutoksia sekä selvittää näiden vaikutusta palvelukelpoisuuteen. Tavoitteena on varmistaa, että merenkulkijan terveydentila on riittävä merityön vaatimuksiin seuraavat kaksi vuotta / seuraavaan lääkärintarkastukseen saakka. Uusintatarkastuksessa tulisi sen vuoksi olla vertailupohjana edellinen lääkärintodistus tai tarkastettava aikaisemmin hoitaneelta lääkäriltä saadut tiedot tarkastettavan aikaisemmasta terveydentilasta. Seurantalunteestaan huolimatta uusintatarkastus muodostaa itsenäisen sen hetkisen työkyvyn selvityksen.

Suosittelavaa on, että myös uusintatarkastuksessa terveydenhoitaja tai lääkäri täyttää yhdessä tarkastettavan kanssa esitietoja koskevan osan. Esitietoja koskevat tarkemmat selvitykset terveydenhoitajan tai lääkärin on kirjoitettava todistukseen. Näiden selvitysten pohjalta on suoritettavissa tarkoituksenmukaisesti painotettu nykytilan tutkimus.

Tarkastava lääkäri voi ehdottaa seuraavaan uusintatarkastukseen mennessä suoritettavaksi jonkin toimenpiteen, esim. erikoislääkärin tutkimuksen. Kysymykseen voi tulla esim. näkö- tai kuulokyvyn kontrolli, tuki- ja liikuntaelinsairaudesta, keuhkosairaudesta tai muusta vastaavasta syystä johtuva rajoittunut terveydellinen ongelma, joka edellyttää tarkempaa arviointia.

Uusintatarkastus on suoritettava kahden vuoden välein lukuun ottamatta alle 18-vuotiaita, joille uusintatarkastus suoritetaan vuoden välein. Uusintatarkastus tulee tehdä myös silloin, kun henkilö palaa merimiestoimeensa työ- tai virkasuhteen päätyttyä tai muun toimessa olon vastaavasti lakattua tai jos henkilön terveydentilassa on tapahtunut muutoksia edellisen lääkärintarkastuksen jälkeen siinäkin tapauksessa, että lääkärintarkastuksesta olisi kulunut aikaa vähemmän kuin kaksi vuotta.

Uusintatarkastuksen ulkomaanliikennettä varten tekee merimieslääkäri. Erityisen painavasta syystä uusintatarkastuksen voi tehdä myös muu laillistettu lääkäri. Tällöin uusintatarkastus on tehtävä uudelleen viimeistään kolmen kuukauden kuluttua ensimmäisessä satamassa, jossa on merimieslääkäri.

Uusintatarkastuksen kotimaanliikennettä varten tekee merimieslääkäri tai erityisestä syystä muu laillistettu lääkäri.

Traficom voi pakottavasta syystä antaa henkilölle tilapäisesti luvan työskennellä ilman voimassaolevaa lääkärintodistusta, jos lääkärintodistuksen voimassaolo on äskettäin päätynyt. Lupa on voimassa sellaiseen seuraavaan satamaan saakka, jossa tarkastus voidaan määräyksien mukaisesti tehdä, kuitenkin enintään kolme kuukautta.

Jos laivaväkeen kuuluvan henkilön yhtäjaksoinen työ aluksella on keskeytynyt muun kuin sairauden tai tapaturman vuoksi, henkilön on annettava laivanisännälle tämän pyynnöstä kirjallinen vakuutus (terveydentilavakuutus) siitä, ettei hänen terveydentilassaan ole tapahtunut muutoksia viimeisen lääkärintarkastuksen jälkeen. Terveysentilavakuutukseen on liitettävä voimassaoleva, alkuperäinen laivaväen lääkärintodistus, jonka antopäivä määrää tässäkin tapauksessa seuraavan uusintatarkastuksen ajankohdan. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa terveydentilavakuutuksen mallilomakkeen kuultuaan sitä ennen merimiesasiain neuvottelukuntaa (liite 5).

4 Työolosuhteiden merkitys terveydentilan arvioinnissa

4.1 Työn organisointi

Henkilökunta aluksilla voidaan jakaa kansi-, kone- ja talousosastojen henkilöstöön (taulukko 1). Kuitenkin, koska koulutus tekee mahdolliseksi entistä monipuolisemmat työt ja myös miehistön vähentymisen vuoksi, sama työntekijä voi osallistua eri osastojen tehtäviin. Yhä useampi työskentelee nyt ns. yleistoimihenkilönä useammalla kuin yhdellä osastolla. Yleistoimihenkilöllä on kansi-, kone- tai talousosaston henkilöltä vaadittavan pätevyyden lisäksi myös muun osaston tehtäviä varten vaadittava pätevyys, kansi- tai koneosastolla kansainvälisessä liikenteessä kuitenkin vähintään vahtimiehen pätevyys.

Taloushenkilöstöön kuuluvat esimerkiksi aluksen muonituksesta vastaavat sekä hotelli- ja ravintolahenkilöstö matkustaja-aluksilla ja matkustaja-autolautoilla. Myös talousosastolla pääsääntöisesti toimivat henkilöt voivat joutua osallistumaan muiden osastojen työtehtäviin.

Alus on ympäri vuorokauden toimiva työyhteisö. Aluksen kuljetushenkilöstön vuorokautinen työaika on jaettu vahtivuoroihin. Vahtivuorot ovat yleensä 4 tuntia töitä – 8 tuntia vapaata, tosin muunlaisiakin vahtijärjestelmiä liikennealueesta ja alustyyppistä johtuen voidaan noudattaa. Osa henkilökunnasta tekee normaalia päivätyötä. Talousosaston henkilökunta, joka vastaa mm. laivaväen ja matkustajien muonituksesta ja majoituksesta, joutuu työvelvoitteiden ajoitusten vuoksi työskentelemään päivittäin kaksi tai jopa kolme työpäivää. Esimerkiksi matkustaja-aluksilla työpäivän pituus on säännöllisesti 8–12 tuntia.

Suomalaisilla aluksilla on käytössä pääasiallisesti vuorottelujärjestelmä 1:1, jossa työ- ja vapaajaksot vuorottelevat. Joillakin aluksilla vuorottelusuhte on 2:1. Tämä tarkoittaa sitä, että yhtä työpäivää aluksella (7–14 vrk pääsääntöisesti autolautoilla, 2–6 viikkoa lastialuksilla) seuraa yhtä pitkä vapaa-aikajakso, ns. vastikevapaa maissa. 1:1 -järjestelmän ylläpito perustuu siihen, että työntekijät työskentelevät aluksella kaikkina viikon päivinä. Vuorottelujärjestelmä edellyttää tämän lisäksi sitä, että alusjakson aikana tehdään jonkin verran

ylitöitä. Joillakin aluksilla yhtenäinen työjakso voi kestää useampia kuukausia, näin etenkin, jos työntekijä työskentelee aluksella, joka liikennöi kolmansien maiden välillä.

Taulukko 1. Esimerkkejä merialan ammattinimikkeistä ja työnkuvista lasti- ja matkustaja-aluksilla.

PÄÄLLIKÖ		
on vastuussa koko aluksesta ja sen toiminnasta turvallisuuden ja määräykset huomioiden sekä toimii varustamon edustajana aluksella.		
Kansiosasto	Koneosasto	Talososasto
Päällistö		
<i>yliperämies</i> - lastaus ja purkaus - lastauksen, purkauksen ja kunnossapidon suunnittelu - vahtipäällikön tehtävät - päällikön varamies <i>1.–2. perämies</i> - avustavat yliperämistä - lastaus ja purkaus - vahtipäällikön tehtävät	<i>konepäällikkö</i> - koneosaston päällikkö - vastuussa aluksen kuljetuskoneistosta ja niihin liittyvistä toiminnoista <i>1–2 konemestari</i> - vastuu koneiden toimintakuntoisudesta ja huollosta <i>sähkömestari</i> - vastuu aluksen sähköisistä järjestelmistä - valvonta, huolto, kunnossapito	<i>talousesimies</i> - stuertti, kokkistuertti - aluksen henkilökunnan muonitus <i>intendentti matkustaja-aluksilla</i>
Miehistö		
<i>pursimies</i> - työohjeet yliperämieheltä <i>kirvesmies</i> <i>korjausmies</i> - kaikki huolto- ja kunnossapitotehtävät <i>matruusi</i> - kokenut kansimies - kannella tehtävät työt - huolto ja kunnossapito - lastaus ja purkaus - vahdinpito <i>vahtimies (ent. ½ matruusi)</i> - työt kuten matruusilla, työn asettamat vaatimukset huomioiden <i>Säiliöaluksilla:</i> <i>pumppumies</i> - purkaukseen ja lastaukseen liittyvät työt - laitteiden huolto ja kunnostus <i>Matkustaja-autolautoilla:</i> <i>järjestysmies</i> <i>laivasairaanhoitaja</i>	<i>korjausmies</i> - kaikki huolto- ja kunnossapitotehtävät <i>sähkömies</i> - aluksen sähkölaitteiden huolto ja kunnossapito <i>konemies (ent. moottorimies)</i> - konepuolen kunnossapito ja huolto	<i>kokki</i> <i>talousapulainen/laivahuoltaja</i> - ruuan tarjoilu, ruokatilojen puhtaus <i>Matkustaja-aluksilla lisäksi:</i> <i>varastonhoitaja</i> <i>keittiömestari, kokki, kylmäkkö</i> <i>kassa, myyjä</i> <i>tarjoilija, baarimestari</i> <i>hyttimäntä/hyttisiivoaja</i> <i>purseri</i> <i>ohjelmaemäntä/isäntä</i> <i>lastenhoitaja</i> <i>kampaaja</i>
<i>Yleistöihenkilö:</i> kansi-, kone- tai talososaston pätevyyden lisäksi myös muu vaadittava pätevyys kansi- tai koneosastolla.		

4.2 Työympäristö

Alus muodostaa työympäristön, joka rakentuu eri tasoilla olevista työskentelytiloista sekä näitä yhdistävistä monen tyyppisistä käytävistä ja portaista. Monet työskentelytilat ja kulkuväylät ovat ahtaita ja etenkin konehuoneessa porrarakenteet ovat kapeita ja jyrkkiä. Kosteus, jäätyminen ja esimerkiksi voiteluaineesta aiheutuva liukkaus ja aluksen keinuminen vaikeuttavat liikkumista. Kompastumiset, liukastumiset ja putoamiset sekä rakenteisiin tai laitteisiin satuttamisesta johtuvat tapaturmat ovat aluksilla työskentelevillä yleisiä.

Melu, värinä ja säteily

Melua syntyy aluksen koneistoista ja potkurilaitteistosta sekä esimerkiksi ilmastointilaitteista. Talvisin jään aiheuttama melu voi nousta varsin häiritseväksi. Konehuoneessa ollaan yleensä vain huolto- ja korjaustöissä. Koneiden toiminnan valvonta tapahtuu valvomoissa, joissa melutaso saa olla enintään 70 dB (A). Konehuoneen lisäksi kuulolle haitallisia melutasoja voi esiintyä myös keittiötiloissa ja yökerhoissa.

Vaikka alukset värisevät, aluksen värinän ei ole osoitettu aiheuttavan elimellisiä sairauksia. Meritaudin synnyn kannalta pahinta on aluksen liikkuminen ylös-alassuunnassa myrskyssä ja aallokossa. Aluksilla työskentelevät voivat altistua työssään ympäristösäteilylle, erityisesti lämpösäteilylle kuumien laitteiden lähistöllä varsinkin keittiötiloissa sekä auringonsäteilylle, jota pahentaa sen heijastuminen jäistä tai merenpinnasta. Voimakas ultraviolettisäteily voi aiheuttaa sarveiskalvon solujen vaurioitumisen, ns. hitsaajan silmän.

Kehityksen mukanaan tuomat laitteet kuten esimerkiksi tutkat, radiopuhelimet ja näyttöpäätteet voivat myös toimia säteilylähteinä. Tutka-antenni lähettää sähkömagneettista säteilyä (taajuus 3 tai 10 GHz) erittäin lyhyinä pulsseina, lähetysaika on vain noin 1:1 000 tutkan käyttöajasta. Kun tämä yhdistetään tutkan pyörivään liikkeeseen ja säteilykeilan kapeaan muotoon, jää säteilyannos yksittäistä pistettä kohden vähäiseksi. Tutkasäteilystä ei ole voitu osoittaa olevan terveydellistä haittaa sen enempää kuin muistakaan komentosilalla olevista säteilylähteistä.

Ilmasto-olosuhteet

Laivatyölle on ominaista ulkoisten olosuhteiden, sään ja ilmaston vaihtelu, joista johtuvissa vaihtelevissa oloissa koko henkilöstön on kyettävä suorittamaan omat tehtävänsä. Altistuminen vaihteleville ilmasto-olosuhteille on terveydelliseltä kannalta merkittävä. Eri tyיסesti kansiosaston ammattiteissa ilmasto-olojen vaikutus on välitön ja voimakas. Huolto- ja korjaustyöt, aluksen kiinnitys ja irrotus sekä lastin käsittelyyn liittyvät työt on tehtävä ulkoilmassa säästä riippumatta. Pohjoisilla leveysasteilla ongelmana on talvinen kylmyys, jonka jäädyttävää vaikutusta merellä vallitseva tuuli lisää. Trooppisilla merialueilla

liikennöivien alusten miehistö voi altistua myös korkeille lämpötiloille, jotka kuormittavat elimistön lämmön ja nestetasapainon säätelyjärjestelmiä.

Kemialliset ympäristötekijät

Kemiallisten aineiden kuljetus meritse on lisääntynyt. Vaikka lastinkäsittelymenetelmät ovat kehittyneet ja käsittelyjärjestelmä on pyritty laatimaan mahdollisimman suljetuksi, saattaa edelleen lastaus- ja purkaustehtävissä tapahtua altistumista kuljetettaville lasteille. Huoltotehtävissä putkista ja venttiileistä saattaa valua kemiallisia aineita työntekijän työskentelyalueelle. Poikkeustilanteet, säiliöiden rikkoutuminen ym. muodostavat suojavälineistä huolimatta lisäriskin. Tulipalojen yhteydessä savusukellukseen osallistuvat voivat altistua palokaasuille.

Aluksen käyttö, huolto ja toiminnassa pitäminen edellyttävät myös erilaisten, terveydelle haitallisten tai vaarallisten aineiden käsittelyä. Tällaisia aineita voivat olla muun muassa jäähdytysveden korroosionestoaineet ja viemäriverkoston kalkkeutumien liuottamiseen käytettävät hapot. Aluksen pinnat vaativat jatkuvaa huoltoa ja maalausta, jolloin työntekijät voivat altistua liuotainaineille ja kaksikomponenttimaaleille. Aikaisemmat ruosteesto-aineet sisälsivät lyijyä, joten altistuminen sille on mahdollista etenkin vanhoilla aluksilla vanhaa maalia hiottaessa tai maalattuja pintoja hitsattaessa.

Lasti- ja varastotiloissa esim. puutavaran hapettuminen tai materiaalien ruostuminen kuluttaa happea ja työskentely hapettomissa tiloissa voi aiheuttaa vaaran. Korjaustöiden yhteydessä työntekijä voi altistua hitsausuuruille.

4.3 Laivatyön fyysinen kuormittavuus

Työskentely aluksella tapahtuu usein hankalissa ja vaativissa olosuhteissa. Osa kansiosaston huoltotöistä edellyttää työskentelyä varsinaisten työskentelytasojen ulkopuolella pystysuorien seinämien sivuilla tai mastoissa. Koneosastolla korjaus- ja huoltotyöt joudutaan toteuttamaan ahtaissa ja ergonomisesti vaikeissa olosuhteissa, paikoin myös kuumatyölle altistuen.

Alusten koon kasvu sekä tekniikan ja yleisen automaation kehitys yhdessä miehityksen pienenemisen kanssa ovat muuttaneet aluksella tehtävää työtä huomattavasti. Aiemmin fyysisesti melko raskas työ on keventynyt. Suuri osa normaaleista työtehtävistä on tarkkailua ja erilaisia valvontatehtäviä sekä suhteellisen keveitä huolto- ja korjaustehtäviä. Raskasta fyysistä kuormitusta esiintyy enää lähinnä joissakin huolto- ja korjaustöissä ja poikkeustilanteissa, kuten esimerkiksi lastin kiinnittämistöissä merellä, yllättävissä

vikatilanteissa ja merionnettomuuksissa. Osa työntekijöistä toimii turvallisuusorganisaatiossa laivan savusukellustehtävissä, mikä asettaa vaatimuksia verenkierto- ja hengityselimistön kunnolle. Matkustaja-aluksilla taloustyön fyysinen kuormittavuus voi olla merkittävää: tarjoiluhenkilöstö voi joutua ottamaan työtehtävissään yli 10 000 askelta vuorokaudessa ja samalla kantamaan painavia tarjoiluastioita. Hyttisiivoojien työssä on tuki- ja liikuntaelimestöä kuormittavia työasentoja kuten imurointia ja vuoteiden sijaamista kurotuneena ja kiertyneenä. Nostolaitteista huolimatta myös varastotyössä on ajoittain raskaita tavaroiden siirtoja.

4.4 Laivatyön psyykinen kuormittavuus

Psyykkiseltä kannalta merenkulkuammatti, johon aiemmin liitettiin odotuksia maailman näkemisestä, vapaudesta, itsenäisyydestä ja seikkailuista, on myös muuttunut. Toimenkuvat aluksella ovat tulleet ammattitaidollisesti entistä vaativammiksi ja lähes jokainen aluksella työskentelevä on saanut työtehtäviinsä erityiskoulutusta. Lyhentyneet satama-ajat, aikataulukiireet ja runsas paperitöiden määrä tuovat psyykkistä stressiä.

Laivatyön ominaispiirteenä on, että henkilöstö on kiinteässä keskinäisessä kosketuksessa oleskellessaan aluksella. Vapaa-ajan vietto samoissa tiloissa ja samassa seurassa, jossa työskennellään, aiheuttaa henkistä kuormittumista. Työyhteisön ilmapiiri ja ihmissuhteet voivat muodostaa aluksella merkittävän psykososiaalisen kuormitustekijän. Aluksella tarjolla olevat virikkeet ja vapaa-ajan toimintamahdollisuudet ovat rajoitetut ja yhteiskunnan tarjoamat palvelut ovat ulottumattomissa.

Yhteydenpito työpaikan ulkopuolelle, perheeseen, sukulaisiin ja muuhun sosiaaliseen ympäristöön vähenee tai ainakin muuttuu luonteeltaan eripituisiksi jaksoiksi. Toisaalta viime vuosina tapahtunut kehitys informaatiotekniikassa on helpottanut yhteydenpitoa perheeseen ja ystäviin. Nykyisin lähtökohtaisesti kaikilla aluksilla on toimivat nettiyhteydet.

4.5 Havaitseminen ja tarkkaavaisuus

Alusten koon ja lastimäärien kasvu, konetehojen ja nopeuden lisääntyminen, navigointi- ja konevalvontalaitteiden tekniseen kehitykseen liittyvä monimutkaistuminen, miehistöille tai ympäristölle vaarallisten aineiden kuljetukset sekä aluksiin ja lasteihin sisältyvät valtavat taloudelliset arvot ovat lisänneet psyykkiselle suorituskyvyille, aistitoiminnoille ja havaintojen tulkinnoille asetettavia vaatimuksia. Huolimatta huomattavasta teknisestä kehityksestä on aistihavainnoilla, havaintomateriaalin käsittelyllä ja käsittelyn jälkeen

suoritetuilla ohjaus- ja säätötoimenpiteillä merenkulun turvallisuuden kannalta ratkaisevan tärkeä merkitys.

Aluksen navigointi perustui aiemmin sen ulkopuolelle kohdistuviin havaintoihin, taivaan-, meri- ja maamerkkien havaitsemiseen. Teknisen kehityksen myötä paikanmääritys suoritetaan nyt normaaleissa oloissa elektronisten laitteiden, tutkan ja esimerkiksi satelliittipaikannusmenetelmien avulla. Tästä huolimatta suorat havainnot eivät ole menettäneet merkitystään. Erityisesti kapeilla saaristoreiteillä navigointi perustuu edelleen viime kädessä maa- ja merimerkkien havaitsemiseen. Muun meriliikenteen havainnointi vaatii jatkuvaa valppautta, myös tähytämistä. Havainnot on kyettävä tekemään myös vaativissa olosuhteissa. Näin ollen kansiosastolla toimivilta henkilöiltä edellytetään edelleen tarkkaa näköaistia sekä virheetöntä värienerotuskykyä. Pienetkin värienerotuskyvyn vajavuudet, jotka hyvissä olosuhteissa eivät välttämättä edes ilmene, korostuvat näköolosuhteiden heikentyessä sateen, sumun tai pimeyden johdosta.

Alusten tekninen kehitys on ollut samansuuntaista kansi- ja koneosastolla. Aikaisemmin yksi valvontamittari tai valvontalaite valvoi vain yhtä toimintoa ja suuri osa valvonnasta perustui kuunteluun ja muuhun suoraan havainnointiin. Nyt toimintoja valvotaan elektronisin keinoin, erilaisten päätteiden ja ilmaisimien avulla, jolloin yhden valvontalaitteen takana olevien valvontakohteiden lukumäärä voi olla kymmeniä, satojakin. Käsiteltävän havaintomateriaalin määrä on aikaisempaan verrattuna huomattavasti lisääntynyt ja samalla eri signaalien välitön, havainnollinen yhteys valvottavaan kohteeseen on hävinnyt. Havaintomateriaalin oikea tulkinta ja tarvittavien toimenpiteiden käynnistäminen sen jälkeen vaatii entistä suurempaa valppautta, osaamista ja ammattitaitoa.

4.6 Sairaanhoido aluksella

Aluksen päällikkö on vastuussa sairaanhoidosta aluksella. Yleensä päällikkö on siirtänyt käytännön hoitovastuun jollekin perämiehistä, useimmiten ensimmäiselle perämiehelle. Joillakin suurimmista matkustaja-autolautoista hoitovastuu on annettu aluksella olevalle sairaanhoitajalle. Aluksilla on käytettävissä rajoitettu lääkevalikoima ja sairaanhoitovälineistö, joka perustuu laiva-apteekista annettuun lakiin (584/2015) ja sosiaali- ja terveysministeriön laiva-apteekista antamaan asetukseen (589/2015). Laiva-apteekkilakia säädettäessä on huomioitu EU:n laivasairaanhoitoa käsittelevä direktiivi 92/29.

Kansipäällystö (päälliköt ja perämiehet) saa merenkulkuoppilaitoksissa lääkinnällistä koulutusta, joka sisältää mm. ensiapu- ja ensihoitotaitoja, potilaan tutkimista ja oireperusteista sairaanhoidosta noin 120–140 oppituntia. Henkilön, joka laivalla vastaa lääkintähuollosta, tulee uusia laivaväen terveydenhuoltokoulutus (STCW VI/4-2) viiden vuoden välein.

Koulutuksen vähäisyydestä ja alusolosuhteista johtuen aluksella pystytään huolehtimaan vain tavallisten ja lievien sairauksien hoidosta, vakavissa tilanteissa sairaanhoito on ensiavun luonteista.

Sairaanhoidollisia ohjeita voidaan tarvittaessa tiedustella ns. Tele Medical Assistant System (TMAS) -järjestelmän avulla. Sairauksien tai hoitovasteiden seuranta ei missään tapauksessa sovellu aluksella tapahtuvaksi. Merenkulun terveydenhuollon peruspyrkimyksenä onkin ehkäistä ennalta sairaanhoidon tarve aluksella muun muassa huolella tehtyjen laivaväen lääkärintarkastuksien avulla.

4.7 Poikkeustilanteet ja hätätilanteiden peruskoulutus

Merellä sattuvissa yllättävissä poikkeustilanteissa (tulipalo, karilleajo tai muu vakava tapahtuma) avunsaanti alukselle on usein mahdotonta. Tällöin kaikki työntekijät joutuvat osallistumaan pelastustoimiin. Siksi jokaiselle työntekijälle nimikkeestä riippumatta on etukäteen määrätty tietty tehtävä poikkeustilanteen varalta. Tehtävänä voi olla esimerkiksi palonsammutus, savusukellus, pelastusveneiden laskeminen, matkustajien evakuoiminen, pelastusveneen ohjaaminen tai ensiavun antaminen.

Poikkeustilavalmius ja -tehtävät edellyttävät, että jokaisella työntekijällä on sellainen terveydentila ja toimintakyky, että hän kykenee toimimaan edellä mainituissa tilanteissa. Arkiyörotiinien lisäksi poikkeustilanteiden aiheuttama kuormitus tulee huomioida, kun lääkäri arvioi merityökelpoisuutta lääkärintarkastuksen yhteydessä. Savusukellus on yksi fyysisesti kuormittavimpia merenkulun hätätilannetehtäviä. Raskaan savusukellusvarustuksen kanssa portaissa tai tikkailla nouseminen ja ahtaissa, sokkeloisissa tiloissa liikkuminen on fyysisesti vaativaa. Pelkästään suojaruustuksessa työskentely asettaa vaatimuksia lämmönsietokyvylle ja on verrattavissa kuumatyöskentelyyn ilman ympäröivää kohonnutta lämpötilaa. Tutkimustiedon mukaan laivalla tapahtuva savusukellus edellyttää vähintään yhtä hyvää aerobista kestävyyttä ja lihaskuntoa kuin pelastussukellusohjeessa⁵ on mainittu.⁶

Hätätilanteiden peruskoulutuksen (Basic safety training, BST, STCW A-VI/1) lisäpätevyyss todistus vaaditaan muiden kuin kotimaanliikenteen alusten laivaväkeen kuuluvilta henkilöiltä, jotka kuuluvat aluksen vähimmäismiehitykseen tai joille on määrätty aluksen turvallisuuteen tai ympäristön pilaantumisen ehkäisyyn liittyviä tehtäviä. Hätätilanteiden

⁵ Sisäasiainministeriö. 2007. Pelastussukellusohje. Sisäasiainministeriön julkaisuja 48/2007. Helsinki.

⁶ Miilunpalo P, Lindholm H, Lusa S, Visuri S, Rauttola A-P & Pylkkonen M. 2015. Seafit – Merenkulkijoiden hätätilannetehtävien kuormittavuus ja merenkulkijoiden fyysisen toimintakyvyn arviointi. Työterveyslaitos 2015.

peruskoulutus on kokonaisuus, joka muodostuu STCW-yleissopimuksen taulukkojen A-VI/1-1, A-VI/1-2, A-VI/1-3 ja A-VI/1-4 mukaisesta pelastautumis-, palo-, ensiapu- ja työsuojelukoulutuksesta. Häättilanteiden peruskoulutus tulee kerrata viiden vuoden välein. Tähän lisäpätevyydistukseen sisältyvät tehtävät on kaikkien suoritettava hyväksytysti eikä esim. terveydellisten syiden takia suoritusta voida hyväksyä, jos riittävää toimintakykyä kaikkien tehtäväosien suorittamiseen ei ole (asetus 166/2013 § 58).

5 Terveydelliset vaatimukset laivatyöhön

Laivaväen lääkärintarkastuksista annetun lain 9 S:n 2 momentissa säädetään, mitä alku- ja uusintatarkastuksen perusteella annettavasta todistuksesta on käytävä ilmi. Siitä ilmenevät samalla työntekijän terveydellisten vaatimusten tavoitteet ja erityispiirteet. Lääkärintodistuksesta tulee käydä ilmi:

1. tarkastettavan henkilön nimi ja muut tunnistetiedot sekä yhteystiedot;
2. se, että henkilö on fyysiseltä ja psyykkiseltä terveydeltään soveltuva aiottuun tehtävään eikä hänellä ole sellaista vikaa, vammaa tai sairautta, joka estää tai selvästi vaikeuttaa hänen työtään;
3. se, ovatko henkilön näkö- ja kuulokyky sekä värinäkö sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa säädettyjen vaatimusten mukaiset;
4. se, että henkilö ei sairasta tautia, jonka voidaan olettaa pahenevan työssä tai vaarantavan muiden aluksella olevien terveyden taikka merenkulun turvallisuuden.

Jos lääkärintodistus annetaan alle 18-vuotiaalle, siitä tulee käydä ilmi, että työskentely aluksella tai sen jatkaminen ei ole haitallista hänen terveydelleen tai kehitykselleen.

Suomalaiset laivaväen lääkärintarkastusohjeet noudattavat myös ILO:n merityöyleissopimusta, jonka Suomi ratifioi 9.1.2014. IMO:n hyväksymä STCW-yleissopimus (STCW 2010) määrittää fyysisen kunnan yleisvaatimukset. Sen mukaisesti sopimusvaltion tulee huolehtia, että seuraavat terveydentilan minimivaatimukset täyttyvät:

- fyysinen toimintakyky selviytyä hätätilanteiden peruskoulutuksesta (Basic Safety Training, BST);
- riittävä kuulo ja puhekyky tehokkaaseen kommunikointiin;
- ei ole sellaista vikaa, vammaa tai sairautta, joka estää tai selvästi vaikeuttaa merenkulkijan työtä tai hätätilanteista selviytymistä lääkärintodistuksen voimassaoloaikana;
- ei ole sellaista vikaa, vammaa tai sairautta, joka todennäköisesti pahenee laivatyössä tai tekee kykenemättömäksi meripalveluun tai vaarantaa muiden henkilöiden turvallisuuden tai terveyden;
- ei ole sellaista lääkitystä, jonka sivuvaikutukset huonontavat harkintaa, tasapainoa tai mitään muuta edellytystä työtehtävistä tai hätätilanteista selviytymiseksi.

5.1 Fyysinen terveys

“...henkilö on fyysiseltä ja psyykkiseltä terveydeltään soveltuva aiottuun tehtävään eikä hänellä ole sellaista vikaa, vammaa tai sairautta, joka estää tai selvästi vaikeuttaa hänen työtään.”

STCW-yleissopimus sisältää suositukset merenkulkijan⁷ fyysisen toimintakyvyn minimitasosta. Sopimuksen velvoittavassa A-osassa viitataan, että merenkulkijan soveltuvuuden arvioinnissa tulisi huomioida sopimuksen ohjeelliseen B-osioon kuuluvassa taulukossa B-I/9 mainitut ohjeet merenkulkijan laivatyön veloitteiden mukaisesti (liite 1). Tällöin merenkulkijan tulee pystyä työtehtävistä riippuen esimerkiksi:

⁷ Talousosaston työtehtävät eivät kuulu STCW-säädösten piiriin, mutta myös talousosaston henkilöiltä edellytetään riittävää terveyttä ja toimintakykyä omista laivatyötehtävistä selviytymiseen. Matkustaja-aluksilla ei talousosaston henkilöillä yleisesti ole esimerkiksi savusukellustehtäviä eikä kaikilla talousosaston henkilöillä ole aina muitakaan hälytysluettelon mukaisia turvatehtäviä. Talousosastonkin työntekijöiden tulee olla sillä tavoin perusteita, että he hälytyksen tullessa pystyvät pelastautumaan itsenäisesti ja kykenevät hätätilanteessa toimimaan yhteistyössä muiden aluksella olevien kanssa tehokkaasti, jotta ihmisten ja aluksen turvallisuus saataisiin varmistettua sekä ympäristövahingot ehkäistyä.

STCW:n mukainen BST- lisäpätevyyskirja (hätätilannetehtävien peruskoulutus) vaaditaan kaikilta ulkomaan liikenteen alusten työntekijöiltä, jotka kuuluvat aluksen vähimmäismiehitykseen ja joille on määrätty aluksen turvallisuuden tai ympäristön pilaantumisen ehkäisyn liittyviä tehtäviä.

1. Liikkumaan normaalisti eri puolella alusta:
 - kannella,
 - eri kansien välillä ja
 - eri osastojen välillä.
2. Suoriutumaan rutiinitehtävistä aluksella:
 - käyttämään käsityökaluja,
 - työskentelemään kädet pään yläpuolella,
 - avaamaan ja sulkemaan venttiilejä,
 - seisomaan 4 tuntia vahdissa,
 - suorittamaan hälytyksen edellyttämät tehtävät sekä
 - suusanalliseen kommunikointiin.
3. Suoriutumaan hätätilanteiden velvoitteistaan aluksella:
 - pelastautumaan pois laivalta,
 - sammuttamaan tulipaloa ja
 - evakuoititehtäviin.

Laivaväestä ja aluksen turvallisuusjohtamisesta (1687/2009) annetun lain 25 §:ssä edellytetään, että aluksella käytössä olevasta työkielestä on tehtävä merkintä laivapäiväkirjaan. Laivaväen jokaisen jäsenen tulee ymmärtää riittävästi työkieltä, jolla annetaan turvallisuuden liittyvät määräykset ja ohjeet. Matkustaja-aluksen, ro-ro-matkustaja-aluksen ja säiliö-aluksen miehitystodistukseen on miehitystä vahvistettaessa merkittävä aluksen työkieli. Työntekijällä ei saa olla vikaa tai vammaa, joka selvästi vaikeuttaa hänen puhumistaan tai kuulemistaan taikka kuullun ymmärtämistään.

Fyysistä terveyttä arvioitaessa on kiinnitettävä huomiota sekä työntekijän fyysiseen suoriutuskykyyn, että hänen fyysiseen rakenteeseensa. Fyysisen suorituskyvyn on oltava riittävä niiden tehtävien suorittamiseen, joita aiottu toimi edellyttää aluksella kysymykseen tulevissa olosuhteissa. Alus muodostuu eri tasoissa olevista työtiloista, joten kyky liikkua portaissa on terveydellinen perusvaatimus. Vaikka aluksella olisi hissejä, niiden käyttö poikkeustilanteissa on mahdotonta, jolloin jokaisen on selviydyttävä portaikoissa.

Perusvaatimuksena soveltuvuudelle on kyky keskiraskaaseen ruumiilliseen työhön. Tämä arvioidaan käytännössä lähinnä verenkiertoelimistön ja hengityselimistön toiminnallisin kriteerein, kuten kliinisellä ergometritestillä, epäsuorilla submaksimaalisilla testeillä (esim. kävelytestit, työterveyshuolloissa käytetty polkupyöräergometritesti) tai kyselyiden avulla. Jos keskiraskas fyysinen rasitus provosoi sairauden oirehtivaksi, ei henkilö ole sovelias laivatyöhön. Tyypillisimpiä esimerkkejä näistä ovat sepelvaltimosairaus, sydämen vajaatoiminta, rasisustasma ja keuhkohtaumatauti. Hengitys- ja verenkiertoelimistön toimintakyvyn tai rajoittavien tekijöiden määrittelyssä spiroergometria on kaikkein kattavin.

Käytännössä esimerkiksi liikuntaelinvammat, kulumaviat ja ylipainoisuus alentavat fyysistä suorituskyytä merkittävästi, vaikka sydän- ja verenkiertoelimistön kunto olisi hyvä. Tällöin lääkärin tulee ammattitaitonsa ja laivatyötuntemuksensa perusteella arvioida, pystyykö henkilö selviytymään sekä normaaleista että poikkeustilanteiden työtehtävistään. Etenkin vajaakuntoisen työntekijän työkykyarvioinnissa poikkeustilanteiden kuormitustekijät ja tehtävävelvollisuudet tulee erityisesti ottaa huomioon.

Fyysisen toimintakyvyn arvioinnin tukena voidaan käyttää merenkulun hätätilannetehtävien kuormittavuutta ja merenkulkijoiden fyysisen toimintakyvyn arviointia käsitelleen SeaFit tutkimuksen tuloksia ja suosituksia. Tutkimuksen mukaan Basic Safety Training -kurssin pelastautumiskoulutuksen osalta tavoitteena on vähintään iän mukainen keskitason lihas- ja kestävyyskunto. Viitteellisenä tavoitetasona voidaan pitää kestävyyskunnan osalta 8 MET:n suorituskyytä (1 MET vastaa istuvan ihmisen hapenkulutusta eli n. 3,5 ml/kg/min).⁸ Suorituskyytavoitetaso voi kuitenkin olla huomattavasti korkeampi tehtävästä ja iästä riippuen. Työterveyshuollossa voidaan kestävyyskuntoa arvioida esimerkiksi 6 minuutin kävelytestillä, joka tässä tarkoituksessa mittaa aerobisen kunnan riittäväällä tarkkuudella ja testiin yhdistyy liikkumiskyky. Esitetty 8 MET:n taso vastaa esim. normaalipainoisella 60-vuotiaalla miehellä kyytä kävellä 6 minuutissa noin 750 metriä.

Työskentely aluksella edellyttää ammattitehtävästä riippumatta hyvää tuki- ja liikuntaelimistön toimintakykyä ja liikkeiden hallintaa. Tasapainohäiriöitä ei voida sallia kohtauksellisiinakaan alusolosuhteissa. Sellainen liikuntaelimistön tai hermoston sairaus tai vamma, joka aiheuttaa selvän liikunnallisen haitan, on este laivatyöhön. Kaikissa merenkulun pelastautumis- ja pelastustehtävissä selviytymisessä keskeistä on liikkuvuus, kehonhallinta ja tasapaino. Tasapainokyytä voidaan arvioida esimerkiksi dynaamisella tasapainotestillä. Toiminnallinen liikekartoitus (FMS) kartoittaa monipuolisesti kehonhallintaa, lihaskoordinaatiota ja kehon liikkuvuuksia⁸.

Kohtauksittain esiintyvät, työ- ja toimintakykyyn vaikuttavat sairaudet muodostavat esteen laivatyöhön. Yleisesti epilepsiaa sairastava henkilö ei ole sovelias laivatyöhön. Jos henkilö sairastaa diabetesta, jossa on sokin tai kooman mahdollisuus, ei häntä voida pitää terveydellisesti soveltuvana laivatyöhön. Samoin kohtaukselliset aivoverenkierron häiriöt muodostavat esteen laivatyölle. Edellä mainitun tyyppiset sairaudet muodostavat myös työntekijälle itselleen selvän vaaratilanteen. Kohtauksen sattuessa henkilö voi menettää tajuntansa ja kouristella, mistä voi seurata kaatuminen, putoaminen ja itsensä loukkaaminen. Laivaolosuhteissa kohtauksen tunnistaminen jostakin perussairaudesta johtuvaksi, syyn tutkiminen ja kohtauksen hoitaminen eivät voi käytännössä toteutua.

⁸ Miilunpalo P, Lindholm H, Lusa S, Visuri S, Rauttola A-P & Pyllkkönen M. 2015. Seafit – Merenkulkijoiden hätätilannetehtävien kuormittavuus ja merenkulkijoiden fyysisen toimintakyvyn arviointi. Työterveyslaitos 2015.

Työntekijällä ei saa olla sellaista sairautta, joka mahdollisesti pahentuu valvomisen, epä-säännöllisen työrytmin ja poikkeavan fyysisen tai psyykkisen kuormituksen johdosta tai joka vaatii kurissa pysyäkseen säännöllistä lääkehoitoa (lääkitykseen liittyvät tarkemmat arviointiohjeet löytyvät luvusta 7). Lisäksi on monia muita sairauksia, jotka vaikeusasteesta ja työntekijän muusta tilanteesta johtuen saattavat muodostaa esteen laivatyön aloittamiselle tai jatkamiselle (astma, suolistosairaudet, endokrinologiset häiriöt jne.). Tautiryhmäkohtaisia arviointiohjeita löytyy oppaan toisessa osassa olevista Tautikohtaisista soveltamisohjeista.

Meneillään oleva raskaus ei sellaisenaan vaikuta työkelppoisuuteen aluksella. Jos raskautteen on liittynyt tai liittyy joitakin normaalikulusta poikkeavia piirteitä, on raskauden merkitys laivatyötä tekevän työssä selviytymiselle selvitettävä merimieslääkärin ja raskautta hoitavan lääkärin / äitiysneuvolan yhteistyönä. Tarvittaessa on suoritettava kontrollitarkastus tai annettava lähete äitiyspoliklinikalle.

Erityisesti vammojen yhteydessä, mutta myös sairaustapauksissa tarkastavan lääkärin on ratkaisua tehdessään otettava huomioon tilan ennuste. Jos tilanne ammatillisen työkyvyn osalta ei ole tarkastuksen perusteella arvioitavissa, on lääkärin käynnistettävä tarpeelliset jatkotutkimukset ja hoitotoimenpiteet, ja vasta niiden tulosten selvittyä tehtävä kannanottonsa henkilön merityökelppoisuuteen.

5.2 Psyykkinen terveys

Merenkulkuammattiin liittyy poikkeuksellisen paljon erilaisia psyykkisesti kuormittavia tekijöitä. Henkilön sosiaalisuus, sopeutumiskyky ja psyykkinen tasapainoisuus vaikuttavat ratkaisevasti hänen omaan selviytymiseensä laivatyöyhteisössä ja vaikuttavat välittömästi yhteisön henkiseen ilmapiiriin ja yleiseen viihtyvyyteen.

Merenkulkuammattissa toimivan henkilön tulee olla psyykkisesti tasapainoinen. Tarkastuksen yhteydessä tulee kiinnittää erityistä huomiota henkilön psyykkiseen tilaan ja resursseihin, jotta rajattu laivayhteisö ei heikentäisi henkilön henkistä hyvinvointia eikä psyykkinen tila olisi myötävaikuttamassa toimintavirheisiin aluksella ja sitä kautta meriturvallisuuden vaarantumiseen. Laivaväen lääkärintarkastuksessa psyykkisen terveyden toteaminen on yleensä tarkastettavan itsensä antamien tai lääkärin muualta saamien esitietojen varassa. Tästä syystä näiden tietojen saamiseen on paneuduttava erityisen perusteellisesti ja lopullisen soveltuvuuskannanoton tekeminen on tarvittaessa siirrettävä myöhempään ajankohtaan.

Alkutarkastuksessa laivatyöhön ei tule hyväksyä henkilöä, jolla on todettu tai todettava älyllinen kehitysvammaisuus, tai joka on sairastanut vakavaa mielenterveydenhäiriötä riippumatta siitä, onko hoito lopetettu vai jatkuuko se edelleen. Lisäksi on kiinnitettävä huomiota erityisesti myös mahdolliseen alkoholin, huumeiden ja lääkkeiden väärinkäyttöön sekä mahdollisiin itsemurhayrityksiin. Ensimmäisten laivatyövuosien aikana ilmaantuneet psyykkiset häiriöt ovat yleensä este laivatyön jatkumiselle, koska siinä vaiheessa ilmaantuneet oireet ovat vahva viite siitä, että merenkulkuammatti on kyseiselle henkilölle mielenterveydellisesti sopimaton. Myöhemmissä sairastumistapauksissa tulee ratkaisuja tehtäessä ottaa huomioon edellistä enemmän myös tilan ennuste ja hoitomahdollisuudet.

Mielenterveydellisistä syistä laitoshoidossa olleiden, pitkäaikaista psykiatrista avohoitoa (lääkehoito- tai muu terapia) saavien ja toistuvista psyykkisistä ongelmista kärsivien työkykyisyyttä arvioitaessa tarvitaan lisäselvityksenä usein psykologin tekemien psyykkisen työkykyisyyden arviointitestausten tulokset.

5.3 Aistit

”...henkilön näkö- ja kuulokyky sekä värinäkö sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa säädettyjen vaatimusten mukaiset.”

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa säädetään laivaväeltä vaadittavasta näkö- ja kuulokyvystä (224/2013), muutettu asetuksella 795/2013 (liite 3). Asetukseen tehtiin lisäyksenä ns siirtymäsäännös 12. 11. 2013, jonka mukaan asetuksen myötä laivaväen tiukentuneet näkö- ja kuulovaatimukset eivät koske henkilöitä, jotka ovat työskennelleet alalla ennen huhtikuuta 2013. Vaatimukset eivät koske myöskään henkilöitä, jotka on hyväksytty suorittamaan alan opintoja ennen vuotta 2014. Kansiosastolla palvelevien osalta aisteja koskevat vaatimukset ovat tiukemmat kuin muilla osastoilla toimivilla.

Näkövaatimukset

Näöntarkkuus

Kaukonäöntarkkuus tutkitaan Snellenin tauluilla tai vastaavilla. Näöntarkkuus mitataan hyvässä huonevalaistuksessa 4 m:n tai testien ohjeissa mainitulta etäisyydeltä. Riviltä pyydetään sanomaan ensimmäinen tai viimeinen merkki, kunnes tutkittava alkaa epäroidä. Tämä rivi luetaan kokonaan. Jos riviä ei nähdä oikein, luetellaan edellinen rivi. Näöntarkkuus on sen rivin arvo, jolta tutkittava näkee vähintään kolme viidestä testikuvioista oikein.

Tutkitaan molemmat silmät erikseen sekä yhteisnäkö. Tarkastavan lääkärin on aina tarkistettava mahdollinen piilolasien käyttö. Piilolasit rinnastetaan tarkastuksessa tavallisiin silmälaseihin. Vaikka kansiosastolla minimivaatimuksena on näöntarkkuus 0,5 molemmilla silmillä erikseen, olisi suositeltavaa, että toisen silmä näöntarkkuus olisi kuitenkin vähintään 0,7, millä vähennetään diagnosoimattoman silmänsairauden todennäköisyyttä. Koneosastolla näöntarkkuuden on oltava 0,4 molemmilla silmillä erikseen, lisäksi myös yhteisnäön on oltava vähintään 0,4. (Taulukko 2.)

Jos tarkastettava käyttää silmälaseja tai piilolaseja eikä näöntarkkuus ilman laseja täytä vaatimuksia, tutkitaan näöntarkkuus myös laseilla. Näkökyvyn pitää olla riittävä ilman lasikorjausta, jotta voidaan taata toiminta myös tilanteessa, jossa laseja ei syystä tai toisesta voida käyttää. Jos näkövaatimukset täyttyvät vain silmälaseilla, on aluksella oltava mukana aina myös varalasis. Piilolinssien käyttäjillä tulee olla myös tavalliset lasit mukanaan.

Mikäli kansi- ja konehenkilöstön vasta-alkajalla näöntarkkuustutkimuksessa ei parhaalla lailla lasikorjauksella saavuteta parempia arvoja kuin laivaväeltä vaadittavasta näkö- ja kuulokyvystä annetussa sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa (224/2013) olevan taulukon sarakkeessa 1, hänen on ennen lääkärintarkastuslausunnon antamista käytävä silmätautien erikoislääkärin tarkastuksessa, jolla varmistetaan, että silmissä ei ole muuta vikaa tai alkavaa sairautta.

Taittovirhekirurgiaan voi liittyä haittoja kuten kuivasilmäisyys, hämäränäön ja kontrastiherkkyden heikkeneminen, häikäistymisen lisääntyminen ja ns. halo-ilmiö, jossa valojen ympärillä näkyy valorenkaita. Leikkauksen jälkeen näöntarkkuus, kontrastinäkö ja hämäränäkö tulee tutkia silmätautien erikoislääkärin toimesta täyhystystehtävissä toimivilla ja todeta normaaleiksi ennen merityöhön palaamista.

Taulukko 2. Laivaväeltä vaadittava näöntarkkuus.

	Kaukonäkö				Lähinäkö
	1. Silmälaseilla tai ilman		2. Ilman silmälaseja		Yhteisnäkö, silmälaseilla tai ilman
	Toinen silmä	Toinen silmä	Toinen silmä	Toinen silmä	
Kansi- henkilö- kunta	0,5	0,5	0,1	0,1	Laivan navigointitehtävien edellyttämä näkökyky (esimerkiksi merikartanluku, komentosillan valvontalaitteiden, varusteiden ja navigaatioapuvälineiden käyttö).
Kone- henkilö- kunta	0,4	0,4	0,1	0,1	Kyettävä lukemaan mittareita lähietäisyydeltä, käyttämään työkaluja ja tunnistamaan tarvittavia koneiston osia.
Muulla kuin kansi- ja konehenkilökuntaan kuuluvalla laivaväellä on ilman lasikorjausta oltava vähintään 0,1 yhteisnäöntarkkuus ja kokonaisuudessaan henkilöllä on oltava riittävä näkökyky, jotta hän selviytyy normaaleista ja poikkeustilanteiden tehtävistään laivalla turvallisesti ja tehokkaasti.					

Näkökentät

Näkökentät tutkitaan vastaanotolla sormiperimetrialla ensin kumpikin silmä erikseen. Tulos varmistetaan varmistetaan yhteisen näkökentän tutkimuksella. Jos on aihetta epäillä puutteita näkökentässä (joko tutkimuslöydösten tai esitietojen pohjalta), ohjataan merenkulkija silmälääkärin tarkempiin tutkimuksiin. Perifeeristen näkökenttien puutteet tai sokeat pisteet näkökentässä eivät ilman testausta useinkaan tule esiin, koska aivot ehtivät sopeutua hitaasti kehittyviin näkökenttäpuutoksiin ja ”täyttävät” puuttuvan näkökenttäalueen. Esimerkiksi glaukoomaa sairastava henkilö ei itse tyypillisesti tiedosta tai havaitse näkökenttäpuutosta, mutta osa tarpeellisesta näköinformaatiosta voi jäädä havaitsematta.

Näkökenttien tulee olla normaalit kansi- ja konehenkilökunnalla, jotta henkilö voidaan katsoa sopivaksi merityöhön.

Värinäkö

Tavallisimmat värinäön häiriöt ovat periytyvät puna-viherheikkoudet, joissa punaista tai vihreää valoa erottava tappisolutyypin toimii puutteellisesti. Vain hyvin harvoissa tapauksissa värinäköheikkous tai värisokeus voi ilmaantua sekundaarisesti (esim. aivovamma, tietyt lääkitykset ja sairaudet).

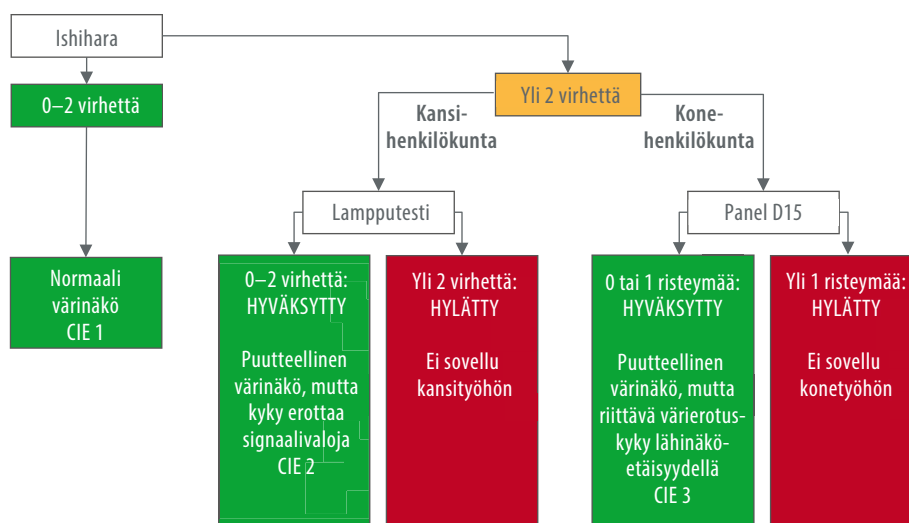
Eryisesti kapeilla saaristoreiteillä navigointi perustuu edelleen viime kädessä merimerkkien havaitsemiseen. Tähyystehtävissä muun alusliikenteen havainnoinnissa, alusten kulkusuuntien määrittämisessä ja turvallisen reitin varmistamisessa (sektoriloisto) värikoodeihin perustuvan informaation tunnistaminen on edelleen tärkeää. Pienetkin väriero-otuskyvyn vajavuudet, jotka hyvissä olosuhteissa eivät välttämättä edes ilmene, korostuvat näköolosuhteiden heikentyessä sateen, sumun tai pimeyden johdosta.

Värinäköä seulotaan Ishiharan taulustoilla. Seulonnalla saadaan esiin tyypilliset puna-viherhäiriöt. Värinäkövikojen vaikeusastetta luokitellaan käyttäen STCW-sopimuksen edellyttämää värinäkövaatimusten menetelmä- ja luokitusjärjestelmää CIE (*Commission Internationale de L'éclairage*) Technical Report 'International Recommendations for Colour Vision Requirements in Transport' (CIE 143:2001). Laivaväen näkö- ja kuulovaatimusasetuksen mukaan kansihenkilökuntaan kuuluvalla tulee olla normaali värien erotuskyky, joka vastaa kansainvälistä CIE-järjestelmän mukaista Colour vision standard luokkaa 1. Jos värinäkö on puutteellinen (muu kuin CIE 1), voi Traficom myöntää poikkeusluvan, jos värienerotuskyky täyttää STCW:n edellyttämän vähimmäistason eli kansiosastolla CIE 2 värinäkövaatimukset. Poikkeuslupahakemuksen liitteenä tulee olla lampputestin tulos. Lampputesti katsotaan hyväksytyksi, kun virheitä on enintään kaksi 18 lamppuparin testissä. Panel D-15 testi ei ole riittävä sektorivalojen värienerotuskyvyn määrittämiseen. (Kuvio 1.)

Koneosastolla voi työskennellä myös henkilö, jolla on lievä värinäön heikkous, koska STCW-määräysten mukaisesti koneosastolle riittää CIE Colour Vision Standard 3 -tasoinen värienerotuskyky (toistaiseksi poikkeuslupamenettelyn kautta). Värinäkövian vaikeusastetta voidaan koneosaston henkilöstöllä arvioida Farnsworth Panel D-15 testillä. Koneosaston värinäkövaatimukset (CIE 3) täyttyvät, jos testissä tulee 0 tai 1 vastakkaista risteymää; tulos 2 tai useampi värijonon poikittaista risteymää ei täytä koneosaston vaatimuksia. Vie-rekkäiset poikkeamat eivät sen sijaan johda testin hylkäämiseen. (Kuvio 1.)

STCW-yleissopimuksen mukaisesti värinäköä ja näkökenttää koskevat vaatimukset ulotettiin koneosaston henkilöihin 1.4.2013 alkaen. Siirtymäsäännöksenä asetuksen koneosaston henkilöitä koskevia näkövaatimusta muutettiin siten, että asetuksen 1 §:ssä tarkoitettuja normaalia värinäköä ja näkökenttää koskevia vaatimuksia ei sovelleta henkilöön, joka on työskennellyt koneosaston tehtävissä ennen 1.4.2013 tai joka on aloittanut opiskelun tai hyväksytty opiskelemaan merenkulkualan koulutusta antavassa oppilaitoksessa tai ammattikorkeakoulussa koneosaston pätevyyskirjan myöntämisen edellyttämässä koulutuksessa ennen 1.1.2014 taikka aloittanut suorittaa tai hyväksytty suorittamaan koneosaston pätevyyskirjan myöntämisen edellyttämää tutkintoa tai sen osaa tai siihen valmistavaa koulutusta ennen 1.1.2014.

Vaikka koneosaston tehtävissä työskentelevällä voi siirtymäsäännöksen pohjalta olla puutteellinen värienerotuskyky, ei tällainen henkilö voi kuitenkaan toimia yleistoimitehtävissä kansi- ja koneosastoilla, koska kansiosastolla työskentelevällä tulee olla virheetön värienerotuskyky. Tämä seikka tulee ottaa huomioon ennen kaikkea alkutarkastuksen yhteydessä henkilön aistien riittäessä vain talous- tai koneosaston tehtäviin. Talousosaston tehtävissä toimivilta ei vaadita virheetöntä värienerotuskykyä, mutta jos tarkastettavan värinäkö on epävarma tai puutteellinen, hänelle on mainittava, että siirtyminen kansi- tai koneosaston tehtäviin ilman lisäselvityksiä ei ole mahdollista.

Kuvio 1. STCW:n mukaiset värinäkövaatimukset ja niiden tutkiminen kansi- ja koneosaston henkilöstöllä.

Värinäön testausohjeet

- Värinäkö tulee testata Ishiharan tauluilla vähintään 6 vuoden välein.
- Värinäkö tutkitaan epäsuorassa auringonvalossa (= pohjoisenpuoleisen ikkunan ääressä) tai käyttämällä sinistä päivänvalolamppua (värilämpötila > 6 000 K).
- Värinäkötauluja ei saa antaa tutkittavan käteen, tutkittavan annetaan katsoa tauluja noin 3 sekunnin ajan.
- Ishiharan taulut näytetään satunnaisessa järjestyksessä.
- Värinäkö katsotaan normaaliksi, jos tarkastettava ilman pitkää viivytystä tai huomattavaa epäröintiä tulkitsee taulut oikein. Käytettäessä Ishiharan testin 24 taulun painosta, seulontaan käytetään tauluja no 1–15, joista korkeintaan 2 saa tulkita väärin hyväksytyssä suorituksessa. Kannattaa myös kirjata tutkittavan tulos paperille, tätä varten on kaavakkeita Työnäköseuran netti-sivuilla. Jos virheitä on enemmän tai selvää epävarmuutta esiintyy, on värinäkö katsottava puutteelliseksi.
- Värinäköä testattaessa ei saa käyttää värinäkemiseen vaikuttavia linsejä (voivat vääristää testitulosta).
- Panel D15 -testejä tekevät useat optikot ja myös terveydenhuollon ammattihenkilöt voivat kouluttautua testin tekemiseen. Lampputestausta on Suomessa saatavilla ainoastaan Ilmailulääketieteen keskuksessa Helsingissä. Ajanvaraukset testiin tehdään numerosta 0299576148.

Kuulovaatimukset

Laivaväen tulee pystyä kommunikoimaan normaalisti ja reagoimaan hälytysääniin. Kuulo tulee testata vähintään 6 vuoden välein äänesaudiometriatutkimuksella. Tutkimusta ei voi tehdä kuulolaitteen kanssa.

Audiometriatutkimusta voidaan täydentää puhekuulotutkimuksella, joka voidaan tehdä myös kuulolaitteella. Puheaudiometrialla testataan potilaan puhekynnystä ja puheen erotuskykyä eri äänenpainetasoilla. Puheaudiometria kertoo äänesaudiometriatutkimuksen tulosta tarkemmin kuulovian aiheuttamasta käytännön haitasta, eli kuinka voimakasta puheen pitää olla, että tutkittava saa siitä selvää.

- Puhekynnys (SRT) on se äänenvoimakkuus, jolla puolet testisanoista kuullaan oikein.
- Puheen tunnistuskyky (erotuskyky/diskriminaatio) ilmoitetaan yleensä sillä äänenvoimakkuustasolla prosentteina, jolla saadaan korkein tulos.
- Normaali puheen tunnistuskyky (erotuskyky) puheaudiometriassa on yli 90 %.

Normaalikuuloisuuden rajana aikuisilla pidetään 10–20 dB äänitasoa, WHO pitää puhekuulon normaalirajana aikuisilla 25 dB. Sosiaalisen kuulemisen rajana pidetään 30 dB:n tasoa.

Alkutarkastus: Audiometritutkimus on suoritettava aina alkutarkastuksen yhteydessä. Tutkimus suoritetaan hiljaisessa huoneessa audiometrillä. Tutkimustaajuudet ovat 500–1000–2000–3000–4000–6000–8000 Hz. Alkutarkastus suoritetaan kynnysmäärityksenä. Audiometristä lasketaan keskiarvo 500–1000–2000–3000 Hz taajuuksien kuulokynnyksistä molempien korvien osalta erikseen. Soveltuvuusarviossa merkitsevä alue on 500–3000 Hz, joka on asetuksen 224/2013 mukainen. 4000–8000 Hz alue palvelee laivaväkeä itseään (havaitut kuulovauriot). (Taulukko 3.)

Uusintatarkastus: Audiometritutkimus on tehtävä kuuden vuoden välein uusintatarkastuksissa. Näissä tarkastuksissa voidaan käyttää 20 dB:n seulontatasoa, joskin tällöinkin on suositeltavaa määrittää kuulokynnykset. Mikäli tutkittava ei läpäise 20 dB seulaa yhdellä tai useammalla taajuudella, määritetään todelliset kuulokynnykset kaikille taajuuksille. (Taulukko 3.) **Jos tutkittavalla on jo aiemmin todettu kuulon heikentyminen, tulee kuulotutkimus suorittaa kuulokynnysmäärityksenä jokaisessa tarkastuksessa.**

Muissa kuin kuuden vuoden välein tapahtuvissa uusintatarkastuksissa riittää puhekuulon määrittäminen, jollei kuulo ole jo aiemmassa tarkastuksessa todettu heikentyneeksi (tällöin kuulo tarkistetaan audiometritutkimuksella). Tällöin molemmat korvat tutkitaan erikseen. Tutkittavalle lausutaan normaalilla puheäänellä sanoja, jotka hänen tulee toistaa. Äänen voimakkuus on pyrittävä pitämään samana, vaikka tutkittava ei pystyisikään

toistamaan sanoja. Lukusanoja on vältettävä, koska ne on helppo arvata. Tuloksena ilmoitetaan kummankin korvan osalta etäisyys (metriä), jolla tutkittava ymmärtää sanat.

Kuulolaitteen käyttö on sallittu vain taloushenkilökuntaan kuuluville. Alkutarkastuksessa kuulovaatimusten tulee täytyä ilman kuulolaitetta. Jos vaaditut tulokset saavutetaan kansi- ja koneosaston tehtävissä olevilla vain kuulolaitteen avulla, siitä on tehtävä merkintä todistukseen, ja jätettävä kelpoisuusratkaisu Traficomille. Kuulolaitteen käytöstä on tehtävä merkintä terveystarkastustodistukseen. Kuulolaitteella ei voida parantaa huonoa puheenerotuskykyä.⁹

Taulukko 3. STM:n asetus laivaväeltä vaadittavasta kuulokyvystä.

	Alkutarkastuksessa audiometrillä tutkittuna taajuuksilla 500-1 000-2 000-3 000 Hz, keskiarvo		Uusintatarkastuksessa puhekuulo metreissä; kuulo on kuitenkin tarkastettava kuuden vuoden välein audiometrillä kuten alkutarkastuksessa	
	Toinen korva	Toinen korva	Toinen korva	Toinen korva
			4 m	2 m
Kansi- ja konehenkilökunta	25 dB	25 dB	30 dB	40 dB
			Tutkittuna kuulokojeella tai ilman	
	Toinen korva	Toinen korva	Toinen korva	Toinen korva
			3 m	-
Muu henkilökunta	30 dB	-	35 dB	-

Mikäli kuulovaatimukset eivät täyty, niin yksittäinen merimieslääkäri ei voi tehdä puoltavaa lausuntoa.

Poikkeuslupahakemuksen liitteeksi tarvitaan

- korvatautien erikoislääkärin lausunto korvien tilasta, kuulonheikkenevän kehityksestä ja ennusteesta,
- audiometrian ja puheaudiometrian (puhekynnys ja puheen maksimaalinen tunnistuskyky enintään STM:n asetuksen mukaisilla äänenvoimakkuuksilla 30 ja 40 dB¹⁰) tulokset ilman kuulolaitetta ja mahdollisella kuulolaitteella sekä
- esimiehen tai työterveyslääkärin lausunto siitä, miten on selvinnyt tehtävistään kuulon suhteen.

⁹ Jauhainen T. 2002. Kuulon kuntoutus, mitä ja milloin? Suomen Lääkärilehti 7, 27–29.

¹⁰ Puheaudiometria tulee ohjeistaa erikseen kuulontutkijalle, koska muuten puheentunnistuskky mainitaan lausunnossa vain niillä äänenvoimakkuuksilla, jolla erotuskyky on ollut paras saavutettavissa oleva eikä tästä voi laskea tunnistuskykyä asetuksen mukaisille äänenvoimakkuuksille (30 ja 40 dB)

5.4 Sairaudet

Laivaväen lääkärintarkastuksista annetun lain (1171/2010) mukaisesti laivaväen lääkärintodistuksesta tulee käydä ilmi se, että henkilö ei sairasta tautia, jonka voidaan olettaa pahenevan työssä tai vaarantavan muiden aluksella olevien terveyden taikka merenkulun turvallisuuden.

Säännöksen tarkoituksena on toisaalta estää työntekijän oman terveydentilan huononeminen hänen sairastamansa taudin vuoksi ja toisaalta suojata muiden aluksella olevien henkilöiden terveyttä. Työntekijän sairastaman taudin paheneminen voi tapahtua kolmesta syystä:

1. tauti itsestään on sen luonteinen, että se pahenee olosuhteista ja hoidosta huolimatta;
2. tauti on sen luonteinen, että laivatyöhön liittyvät tekijät vaikuttavat siihen pahentavasti;
3. tauti pahenee siksi, että laivaolosuhteissa sitä ei voida hoitaa asianmukaisella tavalla.

Ensimmäiseen ryhmään kuuluvan taudin vaikutus työkykyyn arvioidaan luvussa 5.1 kuvulla tavalla. Jos hoidoilla, kuntoutuksella tai ammatin vaihtamisella ei voida vaikuttaa taudin kulkuun merkittävästi, ei laivatyötä ole syytä kieltää niin kauan, kun henkilö on työkykyinen. Alkutarkastuksessa on arvioitava, selviytyykö henkilö laivatyössä, millainen sairauden ennuste on, ja kuinka pian sairaus aiheuttaa työkyvyttömyyden.

Toisen ryhmän mukaisissa tapauksissa harkinnan perustana on se, että henkilö säilyttää alusoloissa työkykyisyytensä. Merimieslääkärin ja sairauden hoidosta mahdollisesti vastaavan toisen lääkärin tulee yhteistyössä keskenään arvioida, kuinka henkilön työkyky jatkossa tulee kehittymään. Alusolosuhteissa pahenevista sairauksista yleisimpiä ovat psyykkiset ja psykosomaattiset sairaudet. Merenkulkuammatin kuormitustekijöiden lisäksi on huomioitava sairaanhoidon mahdollisuudet aluksella, kun arvioidaan säännöllistä hoitoa ja seuranta tai jompaakumpaa vaativien sairauksien merkitystä merimiesammattissa toimimisen kannalta.

Aluspalvelukelpoisuusarvion tekemistä varten tarkastavalla lääkäriellä on henkilön suostumuksella oikeus saada tämän terveydentilaa koskevia tietoja häntä aikaisemmin hoitaneilta lääkäreiltä, sairaaloilta ja laitoksilta. Johtopäätöksen tekeminen henkilön työkykyisyydestä edellyttää häntä hoitaneen lääkärin kuulemista. Runsasta ja säännöllistä lääkohoitoa saavien kohdalla on tarkkaan harkittava hoito- ja komplikaatiomahdollisuudet. Jos tarkastuksessa todetaan hoidolla parannettavissa oleva sairaus, voidaan kelpoisuus evätä määräajaksi tai toistaiseksi, ja edellyttää hoidon jälkeen kontrollitarkastusta, jonka yhteydessä kelpoisuus voidaan arvioida uudelleen (tyrä, prostatahyperplasia).

Henkilö ei saa sairastaa tautia, jonka voidaan olettaa vaarantavan muiden aluksessa olevien henkilöiden terveyden (esimerkiksi tartuntataudit). Laivaväen lääkärintarkastusten luonteen vuoksi tartuntatautien yhteydessä voidaan kiinnittää huomio vain pitkäaikaisiin tarttuviin tauteihin. Tuberkuloosia sairastavat tai sairastaneet voidaan hyväksyä laivatyöhön vasta, kun varmuudella on todettu taudin parantuneen. Jos laivaväen lääkärintarkastuksen yhteydessä todetaan tai syntyy epäily yleisvaarallisesta tartuntataudista, ei henkilöä saa päästää alukselle ennen asian lopullista selvittämistä.

Sairauksien aiheuttaman terveydellisen riskin arviointiprosessia on ohjeistettu tarkemmin luvussa 6. Laivaväen lääkärintarkastusoppaan toisessa osassa Tautiryhmäkohtaiset soveltamisohjeet on annettu yksityiskohtaisempia eri sairauksia koskevia arviointiohjeita. Sairauksien edellyttämien lääkitysten huomioimista käsitellään luvussa 7.

5.5 Nuoret työntekijät

”Jos lääkärintodistus annetaan alle 18-vuotiaalle, siitä tulee käydä ilmi, että työskentely aluksella tai sen jatkaminen ei ole haitallista hänen terveydelleen tai kehitykselleen”

Merityösopimuslain mukaan merityöhön voidaan palkata henkilö, joka työtä aloittaessaan on vähintään 16-vuotias. Sama määräys on kirjattu ILO:n MLC-yleissopimukseen. Alle 18-vuotiasta ei saa käyttää yötyössä, poikkeuksena opiskelijoiden opettajan ohjauksessa tehtävä työ. Alaikäisen työntekijän työkelpoisuus arvioidaan ottaen huomioon tarkastettavan henkinen ja ruumiillinen kehitysaste. Tavoitteena on varmistaa, ettei laivatyö muodosta uhkaa tarkastettavan kehitykselle ja myöhemmälle terveydelle.

Terveen nuoren fyysiselle kehitykselle laivatyö muodostaa harvoin merkittävää uhkaa. Vaikutus henkiseen kehitykseen ja terveyteen voi olla merkittävämpi. Jo selvän haitan epäilyn tulisi tässä vaiheessa johtaa karsimiseen, koska alle 18-vuotiaalla on hyvät mahdollisuudet hakeutua vähemmän riskialttiiseen ammattiin. Älyllinen kehitysvammaisuus, ilmeinen psyykinen tasapainottomuus (esimerkiksi koulussa ilmennyt epäsosiaalisuus), nuorena alkanut runsas alkoholin tai huumeiden käyttö ovat tunnusmerkkejä nuoresta, jonka psyykkiselle kehitykselle aluksen eristynyt, psyykkisesti kuormittava työ muodostaa terveydellisen uhan. Epäselvissä tapauksissa tulee kääntyä esim. kouluterveydenhuollon puoleen tilanteen selvittämiseksi ennen lopullista kannanottoa merityökelpoisuuteen.

6 Lääkärintarkastuksen suorittaminen

6.1 Tietojen antaminen lääkärintarkastusta varten

Laki laivaväen lääkärintarkastuksesta edellyttää, että henkilön tulee esittää tarkastavalle lääkärille selvitys henkilöllisyydestään ja vahvistaa antamansa esitiedot nimikirjoituksellaan. Ennen kuin henkilö allekirjoittaa lääkärintarkastuksen, hänelle tulee selvittää tietojen vahvistamisen merkitys. Allekirjoittamalla esitietolomakkeen tarkastettava vahvistaa, että esitiedot ovat totuudenmukaisia. Samalla tarkastettava antaa suostumuksensa siihen, että lääkärit, sairaalat ja laitokset saavat antaa hallussaan olevia tietoja tarkastettavan terveydentilasta tarkastuksen suorittavalle lääkärille sekä hänen palvelukelpoisuuttaan käsitteleville Traficomille ja Työterveyslaitokselle.

Tullessaan uusintatarkastukseen henkilöllä on oltava mukanaan todistus edellisestä laivaväen lääkärintarkastuksesta, joka osoittaa tarkastavalle lääkärille, että kysymyksessä on nimenomaan uusintatarkastuksen avulla tapahtuva terveydentilan ja työkykyisyyden seuranta.

6.2 Laivatyökelpoisuuden terveydellinen riskinarviointi

Sairauksia, sairauksioireita ja terveysriskejä tunnetaan tuhansittain eikä ole mahdollista laatia kattavia, kaikkia sairauksia tai useampien samanaikaisten terveysriskien yhdistelmiä käsittäviä ohjeistuksia. Yksilöllinen terveysriskiarviointi on aina tarkastavan lääkärin tehtävä. Laivatyössä kokonaisriski on aina suurempi kuin yksilön terveysriski. Kokonaisriskin arviointi kannattaa tehdä vaiheittain alla kuvattua prosessia mukaillen. Laivaväen lääkärintarkastusoppaan toisessa osassa Tautiryhmäkohtaiset soveltamisohjeet on kuvattu monia lääketieteellisiä tiloja ja sairauksia ja annettu ohjeita siitä, miten niiden suhteen tulisi tarkastuksessa menetellä. Monilla muillakin sairauksilla ja terveydentilaongelmilla voi olla vaikutuksia laivatyökelpoisuuteen ja myös nämä on huomioitava tarkastuksessa, vaikkei niitä ole oppaassa mainittu. Tarkastusta tehtäessä on tärkeä muistaa, että lähtökohtaisesti arvio tehdään kaikkeen laivatyöhön ja kaikkiin liikennöntialueisiin eikä vain nykytyöhön.

Merenkulkija voi todistuksen voimassaoloaikana työskennellä hyvinkin erilaisissa tehtävissä, vaihtelevilla liikennöintialueilla ja hankkia myös erilaisia terveysvaatimuksia edellyttäviä pätevyyskirjoja.

1. *Mahdollisen ongelmatapahtuman tunnistaminen.* Kun tarvittavat lääketieteelliset selvittelyt on tehty, mahdollinen hoito aloitettu ja tilanne vakiintunut, tulee pohtia mitä ongelmia sairaus voi aiheuttaa ja miten ongelmatapahtuma vaikuttaa merenkulkijan toimintakykyyn. Esimerkiksi sepelvaltimotautia tai diabetesta sairastavalla on suurentunut sydäninfarktirisiki. Sydäninfarkti aiheuttaa useimmiten äkillisen toimintakyvyn menetyksen ja vaatii nopeasti sairaalatasoista hoitoa.
2. *Ongelmatapahtuman yleinen ilmenemistodennäköisyys.* Kun mahdollinen ongelmatapahtuma on tunnistettu, tulee sen ilmenemisen todennäköisyys arvioida todistuksen voimassaoloaikana (enintään 2 vuotta). Arvioinnin pohjana tulee mahdollisuuksien mukaan käyttää näyttöön perustuvia tutkimustuloksia ja kirjallisuutta. Tarkka arvio ei useinkaan ole mahdollinen. Tällöinkin ongelmatapahtuman ilmenemisen todennäköisyyttä voi pyrkiä arvioimaan tarkkuusasteilla erittäin matala (< 2 %), matala (2–5 %), keskinen (5–10 %), suuri (> 10 %). Tautiryhmäkohtaiset soveltamisohjeet selitysosaan on koottu taustatietoa arvioinnin tueksi.
3. *Yksilöllinen terveysriskinarviointi.* Sairauden tai terveydentilaongelman aiheuttaman yleisen riskin lisäksi tulee merenkulkijan yksilöllistä terveysriskiä arvioitaessa huomioida myös muita tekijöitä, kuten merenkulkijan ikä, sukupuoli, elintavat, kunto, muut sairaudet, sairauden kesto, hoidon toteutuminen ja hoitotavoitteiden saavuttaminen. Tämä on haastava vaihe ja vaatii tarkastavalta lääkäriltä kokemusta ja hyvää kliinistä arviointikykyä. Oleellinen merkitys on myös sillä, kuinka hyvä sairaudentunto merenkulkijalla on ja miten hän sitoutuu hoitoon. Käytössä oleva lääkitys on myös tärkeää huomioida. Siitä on laadittu oma ohjeistus kappaleessa 7 Lääkityksen huomiointi laivatyössä.
4. *Seuraukset työssä.* Riski laivatyössä on aina suurempi kuin yksilöllinen terveysriski, koska se voi vaikuttaa merkittävästi alusturvallisuuteen ja usein hoitoon pääsyn viiveet ovat huomattavia. Sairausten aiheuttamat toimintakyvyn ja tilan heikkenemisten aiheuttamat seuraukset työssä vaihtelevat mm. merenkulkijan aseman ja työtehtävän mukaan. Arvioitaessa henkilövajauksen vaikutusta laivan toimintaan tulee huomioida se, kuinka ison henkilövajauksen ongelmatilanne aiheuttaa (usein tarvitaan vähintään yksi henkilö

hoitamaan sairastunutta) ja onko muulla henkilökunnalla mahdollisuus korvata työntekijät (rutiini- ja hätätilannetehtävät). Hoitoon pääsyn viive riippuu mm. liikennöintialueesta ja helikopterievakuaation mahdollisuudesta. Myös ensihoitomahdollisuudet aluksella vaihtelevat. Mikäli merenkulkija ei täytä kaikkia osaston (kansi-, kone-, muu) vaatimuksia tulee todistus rajata koskemaan vain niettyä tehtävää.

5. *Kokonaisriskin määrittäminen.* Kokonaisriski saadaan riskin todennäköisyyden ja seurausten tulona taulukon 4 mukaisesti.

Taulukko 4. Kokonaisriskin määrittäminen

Todennäköisyys	Seuraukset		
	Vähäiset = 1	Merkittävät = 2	Vakavat = 3
Hyvin matala (< 2 % vuodessa) = 1	1 Hyväksyttävä riski	2 Hyväksyttävä riski	3 Hyväksyttävä riski
Matala (2–5 % vuodessa) = 2	2 Hyväksyttävä riski	4 Hyväksyttävä riski, jos riskiä mahdollisuus pienentää esim. rajoituksin	6 Hyväksyttävä riski, jos riskiä mahdollisuus pienentää esim. rajoituksin
Keskinkertainen (5–10 % vuodessa) = 3	3 Hyväksyttävä riski	6 Hyväksyttävä riski, jos riskiä mahdollisuus pienentää esim. rajoituksin	9 Ei hyväksyttävä riski
Korkea (> 10 % vuodessa) = 4	4 Hyväksyttävä riski, jos riskiä mahdollisuus pienentää esim. rajoituksin	8 Ei hyväksyttävä riski	12 Ei hyväksyttävä riski

6. *Mahdollisten rajoitusten määrittäminen.* Aina kun todetaan riski, tulee pohtia, onko sitä mahdollista pienentää apuvälineiden tai rajoitusten avulla. Näin on toisinaan mahdollista saada ei hyväksyttävä riski pienennetyksi hyväksyttävälle tasolle ja henkilö voi jatkaa laivatyössä. Rajoituksia voivat olla mm. liikennealuerajaus, tehtävien rajaus (esim. savusukellus) tai todistuksen voimassaoloajan rajoittaminen. Esimerkiksi varfariini-lääkitystä käyttävä soveltuu vain liikenteeseen, jossa on helikopterievakuaation mahdollisuus. Rajoitukset tehdään pääsääntöisesti poikkeuslupamenettelyn kautta, mutta ehdotus on hyvä kirjata laivaväen lääkärintarkastuslomakkeeseen.

6.3 Laivatyöhön soveltuvuuden ratkaiseminen

Suoritettuaan tarkastuksen ja verrattuaan henkilön terveydentilaa ja toimintakykyä tämän työn ja merimiestyön yleisiin vaatimuksiin, lääkäri tekee ratkaisunsa henkilön

soveltuvuudesta laivatyöhön. Jos tarkastava lääkäri toteaa lausunnossaan henkilön soveliaaksi laivatyöhön, menee tämä yleensä suoraan aiottuun toimeen ilman, että hänelle tehtäisiin toista "työhöntulotarkastusta" varustamon puolesta. Jos työntekijän terveydentilan arvioinnin suhteen on epävarmuutta, lääkärin on syytä pyytää lisätietoja työntekijää aikaisemmin hoitaneilta lääkäreiltä tai laitoksilta ja siirtää soveltuvuusratkaisu siksi, kunnes tarpeellinen informaatio on saatu.

Ratkaisu "ei sovellu" merkitsee sitä, että tarkastava lääkäri ei pidä tarkastettavaa sopivana aiottuun toimeen. Näin ollen henkilö ei voi aloittaa laivatyötä tai jatkaa sitä, koska häntä ei ole todettu tähän soveltuvaksi. Lääkärin tulee merkitä selvästi antamaansa lääkärintodistukseen ne kohdat, jotka ovat vaikuttaneet kielteiseen päätökseen. Jos henkilön terveydentila ei tarkastavan lääkärin tutkimuksen perusteella täytä laivatyölle asetettuja vaatimuksia, ei lääkäri voi todeta häntä laivatyöhön soveltuvaksi. Tällöin henkilöllä on mahdollisuus hakea Traficomilta laivaväen lääkärintarkastuksista annetun lain 13 §:n mukaista poikkeuslupaa. Liikenteen palvelulain mukaan merimieslääkärin tekemään soveltuvuusarviointiin tyytymätön voi myös hakea oikaisua Traficomista, ja Traficomien päätöksestä edelleen hallinto-oikeudesta.

6.4 Laivaväen lääkärintarkastuksen voimassaolo

Laivaväen lääkärintarkastuksesta annettava lääkärintodistus on voimassa enintään kaksi vuotta sen antopäivästä lukien. Alle 18-vuotiaan lääkärintodistus on voimassa yhden vuoden ajan. Väriäköä koskeva todistus on voimassa kuusi vuotta.

Mikäli tarkastettavan terveydentilassa ilmenee tarvetta kahta vuotta tiheämpään tarkastusväliin (esimerkiksi korkean verenpaineen hoitotasapainon arviointi), voi merimieslääkäri kirjoittaa todistuksen lyhyemmälle ajanjaksolle kuin kaksi vuotta. Tällaisen todistuksen kirjoittamiselle tulee olla kuitenkin riittävät terveydelliset perusteet.

Jos laivaväen lääkärintodistuksen voimassaolo päättyy matkana aikana, tarkastus on tehtävä laivaväen lääkärintarkastuslain (1171/2010) 6 tai 7 §:n mukaisesti ensimmäisessä poikkeamissatamassa, kuitenkin viimeistään kolmen kuukauden kuluttua todistuksen voimassaolon päättymisestä.

Traficom voi pakottavasta syystä antaa henkilölle tilapäisesti luvan työskennellä ilman voimassaolevaa lääkärintodistusta, jos lääkärintodistuksen voimassaolo on äskettäin päättynyt. Lupa on voimassa sellaiseen seuraavaan satamaan saakka, jossa tarkastus voidaan 6 tai 7 §:n mukaisesti tehdä, kuitenkin enintään kolme kuukautta.

6.5 Lääkärin velvollisuus lähettää lääkärintodistusjäljennös rekisteriin

Merimiehen lääkärintarkastuksista pidettävästä rekisteristä annetun lain (25/1999) mukaan tarkastuksen suorittaneen lääkärin on lähetettävä jäljennös laivaväen lääkärintodistuksesta valtakunnalliseen rekisteriin Työterveyslaitokselle:

Työterveyslaitos
Työlääkätieteen klinikka/ Arkisto
PL 40
00032 TYÖTERVEYSLAITOS

Tarkastettavan suostumusta todistusjäljennöksen lähettämiseen ei tarvita. Tarkastettavan suostumuksella rekisteristä voidaan antaa tarkastavalle lääkärille, Työterveyslaitokselle ja Liikenteen turvallisuusvirastolle (1.1.2019 alkaen Liikenne- ja viestintävirasto Traficom) tietoja tarkastettavan aikaisemmasta terveydentilasta. Rekisterin hoidossa noudatetaan salassapitosäädöksiä.

7 Lääkityksen huomiointi laivatyössä

Lääkitys voi aiheuttaa monenlaisia riskejä ja haitata merityötä monella tavalla. Lääkitykseen liittyvät sivuvaikutukset, komplikaatio- ja väärinkäyttöriskit, katkokset lääkityksessä tai vieroitusoireet voivat aiheuttaa turvallisuusriskejä ja alentaa merkittävästi toimintakykyä. Esimerkiksi keskittymiskyky, vireystila, valppaus, reaktiokyky, impulsiivisuus ja mieliala ovat tekijöitä, jotka voivat herkästi häiriintyä lääkitykseen liittyen ja vaikuttaa näin turvallisuuskriittisistä tehtävistä selviytymiseen. Toiset lääkkeet vaativat erityisiä säilytysolosuhteita ja pilaantuvat herkästi mikä voi laivoolosuhteissa olla haasteellista. Lääkkeiden laillisuus vaihtelee maakohtaisesti ja osa lääkkeistä on kielletty joissain maissa ja hallussapito voidaan katsoa rikokseksi.

Lääkitys ja siihen liittyvät mahdolliset riskit tulee arvioida jokaisen laivaväen lääkärintarkastuksen yhteydessä. Monessa tapauksessa riskit ovat kuitenkin isommat ilman lääkitystä ja merenkulkija voi olla myös täysin riippuvainen lääkityksestä kuten insuliininpuutosdiabeteksessä. Täytyy siis muistaa arvioida riskit myös ilman lääkitystä ja tilanteessa, jossa lääkitys loppuu äkisti, esimerkiksi kun lääke pilaantuu, loppuu työjakson yllättävän pitenemisen vuoksi tai lääkitys ei ehdi imeytymään pahoinvoinnin aiheuttaman oksentelelun takia. Myös lääkitykseen liittyvä seuranta voi rajoittaa laivatyöjakson aikaa, kuten on tilanne esimerkiksi turvakokeita vaativissa immunomodulaattorihoidoissa, joita käytetään esimerkiksi reuman ja tulehduksellisten suolistosairauksien hoidossa. Vaikka laivaväen lääkärintarkastustodistukseen kirjataan pääsääntöisesti vain pysyvä/pitkäaikainen lääkitys, tulee käydä läpi myös tarvittaessa/väliaikaisesti käytettävä lääkitys ja kiinnittää huomiota erityisesti uni- ja rahoittaviin lääkityksiin.

Alla oleva ryhmittely on tehty auttamaan lääkityksen riskiarviota merityössä.

Lääkkeitä, jotka voivat heikentää rutiini- ja hätätilannetehtävistä selviytymistä

- PKV- (pääasiassa keskushermostoon vaikuttavat) lääkkeet (esim. unilääkkeet, antipsykootit, jotkut kipulääkkeet, osa antihistamiineista).
- Lääkkeet, jotka lisäävät todennäköisyyttä äkilliseen toimintakyvyn menetykseen (esim. insuliini, epilepsialääkkeet).

- Näkökykyyn vaikuttavat lääkkeet (esim. matkapahoinvointiin käytetty skopolamiini).

Lääkkeitä, joiden käyttöön voi liittyä vakavia riskejä

- Vakavat verenvuodot onnettomuustilanteessa tai spontaanisti (esim. varfariini ja muut veren hyytymistä hidastavat lääkkeet).
- Lääkityksen keskeytyminen (esim. hormonit, insuliini ja muut diabeteslääkkeet, epilepsialääkkeet, verensäätölääkkeet, astmalääkkeet, HIV-lääkkeet).
- Antibiootit ja muut infektio- ja tartuntalääkkeet.
- Syöpälääkkeet.

Lääkitykseen liittyvä seuranta voi rajoittaa merillä oloaika esim. diabetes, varfariinihoito, immunomodulaattorit (esim. reuma, tulehdukselliset suolistosairaudet).

Antitromboottinen lääkitys

- Turvallisuusriski liittyy verenvuotoon tai lääkityksen toimimattomuuteen tromboosien estossa.
- ASA:n ja klopidogreelin aiheuttama vuotoriski yksinään katsotaan sellaiseksi, ettei se edellytä rajoituksia (aiheuttaa määrällisesti vähemmän ja vähemmän vakavia verenvuotoja kuin varfariini). Näiden yhteiskäytössä riski tulee arvioida tapauskohtaisesti hoitavan lääkärin toimesta.
- Joidenkin tutkimusten mukaan varfariinilla on suurempi vuotoriski kuin suorilla antikoagulaatioaineilla¹¹.

11 Cangemi D ym. 2017. Gastrointestinal Bleeding Risk with Warfarin vs. Non-Vitamin K-Dependent Direct Oral Anticoagulants. *Am J Gastroenterology* 2017; 112:734-739.

Levi M. 2016. Management of bleeding in patients with direct oral anticoagulants. *Crit Care* 2016 Aug; 20: 249.

Bedenis R ym. 2015. Antiplatelet agents for preventing thrombosis after peripheral arterial bypass surgery (Review) *Cochrane Library* 2015.

Shoeb M, Fang M. 2013. Assessing Bleeding Risk in Patients Taking Anticoagulants. *J Thromb Thrombolysis*. 2013 Apr; 35(3): 312-319.

Garcia-Rodriguez L ym. 2013. Antithrombotic drugs and risk of hemorrhagic stroke in the general population. *Neurology* 2013; 81:566.

Fang M ym. 2010. Death and disability from warfarin-associated intracranial and extracranial hemorrhages. *Am J Med* 2010; 152(1):1.

Fitzmaurice D, Blann A, Lip G. 2002. Bleeding risks of antithrombotic therapy. *BMJ* 2002 Oct 12; 325/7368:828-831.

- Lääkityksen aiheuttaman vuotoriskin arvioinnissa voi käyttää HAS-BLED-vuotoriskiarviointia (alla), kun INR on tasolla 2–3 tai käytössä on suora antikoagulantti normaaliannoksella. Pisteitä saa olla enintään 2 (vastaa alle 2 %:n vuotuista riskiä vakavaan vuotoon), jotta vuotoriskiä voidaan pitää hyväksyttävänä.
 - Systolinen verenpaine yli 160 mmHg: 1 piste.
 - Munuaisten vajaatoiminta (GFR < 30): 1 piste.
 - Maksan vaikea toimintahäiriö: 1 piste.
 - Aikaisempi aivohalvaus: 1 piste.
 - Verenvuototaipumus (syöpä, anemia, trombosytopenia, trombosyyttinen toimintahäiriö, aiempi vuoto): 1 piste.
 - INR-arvojen vaihtelu: 1 piste.
 - Ikä yli 65 vuotta: 1 piste.
 - Vuotoriskiä lisäävä lääkitys: 1 piste.
 - Alkoholin runsas käyttö: 1 piste.
- Mikäli varfariinihoidossa INR-tavoite on yli 3 (sydämen keinoläppä) katsotaan yleensä pysyvästi sopimattomaksi merityöhön selkeästi lisääntyneen vuotoriskin vuoksi.
- Varfariini lisää kallonsisäisen verenvuodon riskiä 2–5-kertaiseksi. 90 % varfariiniin liittyvistä kuolemista johtuu kallonsisäisestä verenvuodosta.
- Ruokavalion (esim. vihreät kasvikset), muun lääkituksen (esim. tulehduskipuläkkeet, osa antibiooteista) ja muiden sairauksien (esim. diabetes, syöpä, maksa- ja munuaissairaudet) yhteisvaikutukset varfariinin kanssa ovat merkittäviä.
- Kokemus uusista antitromboottisista lääkkeistä on rajallista eikä kaikille ole käytössä vastalääkettä. Näiden käyttöaiheet ovat myös rajattuja varfariiniin verrattuna.
- Antitromboottista lääkehoitoa saavien (poikkeuksena ASA) ei tulisi työskennellä tehtävissä, joissa on suurentunut tapaturma- ja verenvuotoriski, tai liikennöntialue on helikopterikantaman ulkopuolella.

Keskushermostoa stimuloivat aineet

- Tarkkaavaisuushäiriöiden hoito keskushermostoa stimuloivilla lääkkeillä on lisääntynyt.
- Laivatyökelpoisuutta arvioitaessa tulee toisaalta arvioida toimintakyky lääkettä käytettäessä ja toisaalta ilman lääkitystä.
- Lääkkeet ovat kielletty osassa valtioita ja niiden hallussapito voi johtaa hankaluksiin viranomaisten kanssa. Lääkkeitä myös varastetaan, mikä lisää riskiä jäädä ilman tarvittavaa lääkitystä. Huolelliseen

säilytykseen täytyy kiinnittää huomiota laivalla myös väärinkäyttö-
riskin vuoksi.

- Väärinkäyttöriski on suuri eikä käyttöä suositella riippuvuuteen
taipuvaisilla henkilöillä. Väärinkäyttö voi johtaa toleranssin ja riippu-
vuuden kehittymiseen. Erityisesti suonensisäinen väärinkäyttö voi
aiheuttaa psykoottisia oireita.

Bentsodiatsepiinit

- Sedaatiovaikutus voi aiheuttaa huomattavan turvallisuusriskin,
koska bentsodiatsepiinit voivat merkittävästi pidentää reaktioaikaa,
heikentää keskittymiskykyä ja alentaa vireystilaa. Usein henkilöt ar-
vioivat vaikutuksen pienemmäksi kuin se todellisuudessa on.
- Vaikutusajat voivat olla huomattavan pitkiä ja pitkän puoliintu-
misajan omaavien bentsodiatsepiinien käyttöön liittyy lisääntynyt
onnettomuusriski. Esimerkkejä puoliintumisajoista:
 - Diatsepaami 20–100 tuntia.
 - Oksatsepaami 10–15 tuntia.
 - Klonatsepaami 20–60 tuntia.
 - Alpratsolaami 9–20 tuntia.
- Myös nukahtamislääkkeet ("Z-lääkkeet") voivat aiheuttaa huomatta-
van pitkiä vireystilan- ja toimintakyvyn heikkenemisiä.
- Yleissääntönä voi pitää, ettei säännöllisesti bentsodiatsepiinejä käyt-
tävä henkilö ole laivatyökelpoinen, koska suoriutuminen rutiini- ja
hätätilannetehtävistä on heikentynyt.

Biologiset lääkkeet

Useimmat biologiset lääkkeet vaikuttavat elimistön puolustusjärjestelmään ja voivat lisätä
bakteeri-, virus- ja sieni-infektioiden esiintyvyyttä. Myös vakavien ja piilevien tulehdusten,
kuten tuberkuloosi, aktivoituminen on mahdollista. Myös elimistön korjausmekanismit pa-
hanlaatuisia kasvaimia vastaan voivat heikentyä ja mm. lymfooman ja ihosyöpien riski kas-
vaa. Elimistö voi käynnistää myös immunologisen vasteen biologisille lääkkeille, ja tämän
seurauksena syntyvät vasta-aineet voivat vaikuttaa lääkkeen tehoon ja turvallisuuteen.

Biologiset lääkkeet annostellaan pääsääntöisesti parenteraalisesti, ja ne vaativat usein
erityisiä säilytysolosuhteita. Biologiset lääkkeet myös kontaminoituvat helposti ja niitä on
käsiteltävä aseptisesti.

Yleisesti ottaen biologiset lääkkeet ovat hyvin siedettyjä, ja niillä on harvoin munuais- tai maksatoksisuutta. Myös sydän- ja keskushermosto-oireet ovat harvinaisempia kuin kemiallisilla lääkkeillä.

Immunosuppressiiviset lääkkeet

- Puolustuskykyä lamaavia eli immunosuppressiivisia lääkehoitoja saavat yhä useammat potilasryhmät (esim. reuma, tulehdukselliset suolistosairaudet)
- Hoidon seurauksena potilaan infektioherkkyys lisääntyy ja vakavien infektioiden todennäköisyys kasvaa.
- Immunosuppressiiviset lääkehoidot voivat olla pitkäaikaisia ja jopa elinikäisiä (esim. elinsiirtojen jälkeen) tai hoidon kesto voi olla lyhyempi (esim. solunsalpaajahoidot syövässä). Lyhyemmänkin hoidon jälkeen infektioriski säilyy usein pitkään, koska puolustuskyvyn toimimiseen kuluu aikaa.
- Immunosuppressiopotilaiden infektioiden diagnostiikka on haastavaa: laaja aiheuttajakirjo, diagnostiikka vaatii usein TT/MRI-kuvausta
- Infektiot vaativat yleensä päivystyksellistä arviointia ja vakavat infektiot yleensä vähintään keskussairaالاتasoisista hoitoa.
- Lääkkeen äkillinen loppuminen voi johtaa taudin nopeaan pahenemiseen ja toimintakyvyn oleelliseen laskuun.
- Monet lääkkeet vaativat säännöllisiä turvakokeita.
- Yleensä edellyttää poikkeuslupamenettelyä liikennealueen ja/tai todistuksen voimassaoloajan rajaamisen vuoksi.

8 Laivatyön poikkeuksellinen salliminen tai kieltäminen

8.1 Poikkeuslupa

Jos henkilön terveydentila ei tarkastavan lääkärin tutkimuksen perusteella täytä laivatyölle asetettuja vaatimuksia, ei lääkäri voi todeta häntä laivatyöhön soveltuvaksi. Tällöin henkilöllä on mahdollisuus hakea Liikenne- ja viestintävirastolta (Traficom) laivaväen lääkärintarkastuksista annetun lain 13 §:n mukaista poikkeuslupaa.

Traficom voi hakemuksesta antaa luvan:

- 1. erityisen painavasta syystä** henkilön ottamiseen työhön alukselle huolimatta siitä, ettei häntä alkutarkastuksessa ole todettu työhön soveltuvaksi;
- 2. erityisestä syystä** henkilön jatkaa työtä aluksella huolimatta siitä, ettei häntä uusintatarkastuksessa ole todettu soveltuvaksi tekemään työtä aluksella.

Vuosittain poikkeuslupahakemuksia tehdään noin 250 kappaletta. Yleisimmin poikkeuslupaa haetaan sydän- ja verisuonisairauksien (noin 12 %) sekä tuki- ja liikuntaelinsairauksien (noin 11 %) perusteella. Poikkeuslupia myönnetään vuosittain noin 150 kappaletta. Eniten poikkeuslupia myönnetään merenkulkijoiden sydän- ja verisuonisairauksien, kuulon sekä tuki- ja liikuntaelinsairauksien osalta. Poikkeuslupahakemuksista hylätään keskimäärin 10 prosenttia. Yleisimmin on hylätty mielenterveyden, päihdeongelmien tai neurologisten syiden perusteella haettuja poikkeuslupia.

Poikkeuslupahakemusta käsitellessään Traficom ei ota kantaa poikkeusluvan hakijan ammatilliseen työkykyyn, jonka arviointi kuuluu hoitavalle lääkärille tai työterveyshuololle, poikkeuslupa-arvioinnissa pääpaino on meriturvallisuuden varmistamisessa. Poikkeuslupa-asioissa pyydetään aina Työterveyslaitoksen lausunto hakijan terveydellisestä

soveltavuudesta meripalveluun. Tarvittaessa pyydetään hakijalta lisäselvityksiä asian ratkaisemiseksi. Traficom ratkaisee viime kädessä sen, onko poikkeusluvan hakija sairaudesta, vammastaan tai aistitoiminnoissa havaituista puutteistaan huolimatta kykenevä toimimaan laivatyössä. Traficom ottaa päätöstä tehdessään huomioon tapauskohtaisesti yksilöllisiä aluspalvelukelpoisuuteen vaikuttavia tekijöitä, kuten muun muassa merimiesammattissa toimimisen ajan, toimen aluksella ja siihen hankitun koulutuksen sekä aluksen ja sillä harjoitettavan merenkulun luonteen.

Sairaanhoidon mahdollisuudet aluksella, jolla henkilö työskentelee, voidaan ottaa huomioon silloin, kun kysymyksessä on kokenut työntekijä ja hänen sairautensa on todistettavasti moitteettomassa tasapainossa. Traficom arvioi hakijan sairauden, vamman tai muun terveyden puutteen vaikutusta hakijan aluspalvelukelpoisuuteen yleisen meriturvallisuuden kannalta, muun ammatillisen työkykyisyyden arviointi kuuluu hoitavalle lääkärille.

Tarkastavan lääkärin tulee selvittää henkilölle, miten poikkeuslupaa haetaan, ja mitä asiapapereita hakemukseen tulisi liittää. Esimerkiksi näkö- ja kuulokykyä koskevissa poikkeuslupahakemuksissa edellytetään lähes aina alan erikoislääkärin tutkimusta ja lausuntoa. Poikkeuslupahakemus osoitetaan Traficomille:

Kirjaamo
Liikenne- ja viestintävirasto Traficom
PL 320
00059 TRAFICOM

Hakemuksessa on käytettävä tähän laadittua lomaketta (liite 6), ja siinä on selvästi mainittava poikkeuslupaa hakevan nimi, toimi tai aiottu toimi aluksella, osoite ja puhelinnumero, josta tarvittaessa saa lisätietoja, ja johon poikkeuslupapäätös lähetetään. Hakemuksessa on oltava myös hakijan allekirjoitus. Poikkeuslupahakemukseen tulee liittää todistus suoritetusta laivaväen lääkärintarkastuksesta (alle 3 kk vanha) sekä mahdolliset hakijan sairautta tai vammaa tutkineiden ja hoitaneiden erikoislääkärien lausunnot ja sairauskertomuskopiot sekä muut asiapaperit ja selvitykset, joilla saattaa olla merkitystä poikkeuslupa-asiaa ratkaistaessa.

Poikkeuslupa voidaan myöntää enintään kahden vuoden ajaksi, ja siihen voi sisältyä erilaisia voimassaoloaikaan, liikennealueeseen tai tehtävään liittyviä rajoituksia. Värinäkökysymyksissä poikkeuslupa voidaan myöntää 6 vuoden ajaksi. Poikkeuslupa voi sisältää myös erilaisia ehtoja, esim. ilmoitusvelvollisuuden Traficomille, jos hakijan terveydentilassa tapahtuu muutoksia poikkeusluvan voimassaoloaikana, silmälasien käyttövelvollisuuden ja varasilmälasien mukana pitämisen, kuulolaitteen käyttövelvollisuuden jne. Poikkeuslupapäätös on hakijalle maksullinen, myös silloin kun poikkeuslupaa ei myönnetä.

Jos Traficom ei myönnä poikkeuslupaa, on hakijalla oikeus valittaa päätöksestä hallinto-oikeuteen ja hallinto-oikeuden päätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Hakija voi myös uusien selvitysten perusteella pyytää Traficomia tutkimaan poikkeuslupa-asia uudelleen ilman, että asiasta olisi tätä ennen tehty valitusta.

8.2 Kielto jatkaa laivatyössä

Työntekijän terveys voi osoittautua sellaiseksi, ettei työntekijä suoritettussa alku- tai uusintatarkastuksessa todetusta kelpoisuudesta tai myönnetystä poikkeusluvasta huolimatta ole enää kelpoinen toimimaan laivatyössä. Jos työntekijä ei täytä laivatyölle asetettuja terveydellisiä vaatimuksia eikä myöskään poikkeusluvasta myöntämisen edellytyksiä, Traficom voi laivaväen lääkärintarkastuksista annetun lain 14 §:n nojalla määrätä henkilön viipymättä uuteen lääkärintarkastukseen. Traficom on ilmoitettava päätöksestä viipymättä asianomaiselle ja sille toiminnanharjoittajalle, jonka palveluksessa henkilö on. Määräyksen tiedoksisaannista lukien henkilö ei ole oikeutettu jatkamaan työskentelyä aluksella ennen kuin terveydentila on todettu siihen soveltuvaksi.

8.3 Ilmoitusoikeus ja velvollisuus

Liikennepalvelulaissa (IV osan 3 luvun 5 §) säädetään merimieslääkärin velvollisuudesta antaa Traficomille tietoja. Lain mukaan henkilöluvan hakijalle tai haltijalle lääkärintarkastuksen tehneen merimieslääkärin on salassapitosäännösten estämättä pyynnöstä annettava Traficomille tietoja luvan saamiseen tai voimassaoloon mahdollisesti vaikuttavista seikoista. Merimieslääkärillä on lisäksi velvollisuus ilmoittaa Traficomille epäillessään, ettei henkilöluvan hakija tai haltija täytä luvan saamisen terveydellisiä edellytyksiä eli täytä laivaväelle asetettuja terveydentilavaatimuksia (laivaväen lääkärintarkastuksista annetun lain 9 §:n 2 momentin kohdat 2–4). Ilmoitus tehdään siihen tarkoitettulla lomakkeella (liite 7). Kaikilta laivaväkeen kuuluvilta edellytetään jotain Traficomin myöntämää henkilölupaa (pätevyyskirjaa tai lisäpätevyyttä), joten ilmoitusvelvollisuus koskee kansi- ja koneosaston lisäksi myös talousosastoa. Merimieslääkärin tulee ennen ilmoituksen tekemistä kertoa luvan hakijalle tai haltijalle oikeudesta ilmoituksen tekemiseen ja terveydentilan vaikutuksesta hänen toimintakykyynsä. Lisätietoja ilmoitusvelvollisuudesta ja oikaisuvaatimuksesta Traficom sivuilta: <https://www.traficom.fi/fi/merimieslaakareille>.

8.4 Merimiesasiain neuvottelukunta

Merimiesasiain neuvottelukunnasta annetun asetuksen (1023/2011) mukaan merenkulkijoiden työ- ja sosiaaliin oloihin liittyvän lainsäädännön yleisen kehityksen sekä merenkulkijoiden työoloihin liittyvien erityiskysymysten käsittelyä varten on työministeriön yhteydessä valmistelu-, neuvottelu- ja lausunnonantoelimenä merimiesasiain neuvottelukunta. Asetus määrittelee merimiesasiain neuvottelukunnan tehtäväksi:

1. edistää yhteistyötä asianomaisten viranomaisten ja laitosten sekä merenkulkualan työmarkkinajärjestöjen välillä;
2. tehdä esityksiä ja aloitteita merenkulkijoiden työolojen kehittämiseksi;
3. antaa lausuntoja tehtäviinsä kuuluvista asioista ja suorittaa muut valtioneuvoston määräämät merimieslainsäädännön toimeenpanoa ja kehittämistä koskevat tehtävät;
4. antaa lausuntoja ja tehdä aloitteita valtioneuvostolle asioissa, jotka koskevat Kansainvälisen työjärjestön ILO:n toimialaan kuuluvia merenkulkualan liittyviä kysymyksiä.

Neuvottelukunnan alaisena toimii merenkulun terveysjaosto. Merenkulun terveysjaosto käsittelee merimiehen terveydenhuoltojärjestelmää ja erityisesti merimiehen lääkärintarkastukseen liittyviä periaatteellisia kysymyksiä.

9 Laivaväen lääkärintarkastus: lomakkeen täyttöohjeet

Lääkärintarkastuslomake (liite 2) on kolmesivuinen. Ensimmäisellä sivulla ovat esitiedot, toisella sivulla lääkärintutkimuksen tulokset ja kolmannella lääkärinlausunto laivatyökel-
poisuudesta ja viranomaismääräysten täyttymisestä suomeksi/englanniksi, ruotsiksi/eng-
lanniksi tai englanniksi. Samaa lomaketta käytetään sekä alku- että uusintatarkastuksessa.
Lomake tulee täyttää selkeällä ja luettavalla käsialalla tai sähköisesti.

Alkutarkastuksessa lomakkeen kohdat 1 A–12 A täyttää terveyskeskusavustaja tai tervey-
denhoitaja tarkastettavan ilmoittautuessa terveyskeskukseen tarkastusta varten.

Kohdat 13 A–42 A täyttää terveydenhoitaja tai lääkäri yhdessä tarkastettavan kanssa. Tut-
kittava päivää ja vahvistaa nimikirjoituksellaan antamansa tiedot totuudenmukaisiksi ja
antaa samalla suostumuksen Liikenteen turvallisuusvirastolle (1.1.2019 alkaen Traficom) ja
Työterveyslaitokselle terveystietojen saamiseen tutkittavaa hoitaneilta lääkäreiltä, sairaa-
loilta tai laitoksilta.

Lääkärintutkimuksen tulokset täyttää tarkastava lääkäri. Uusintatarkastuksessa esitiedot
voi täyttää tarkastettava itse. Tällöin tarkastavan lääkärin velvollisuus on ennen varsinaista
tarkastusta varmistaa, että tarkastettava on ymmärtänyt kysymykset oikein. Tarkastavan
lääkärin on yhdessä tarkastettavan kanssa myös täydennettävä kohta 42 A siten, että tar-
peelliset tiedot tulevat kirjatuiksi.

9.1 Esitiedot

Kohta 1 A	Rasti ruutuun, jos kyseessä on alkutarkastus.
Kohta 2 A	Rasti ruutuun, jos kyseessä on uusintatarkastus.
Kohta 3 A	Uusintatarkastukseen tullessaan tarkastettavan tulee esittää edellinen merimieslääkärintodistuksensa, jonka päivämäärä merkitään tähän kohtaan. Jos tarkastettavalla ei ole esittää aikaisempaa merimieslääkärintodistusta, asiasta on tehtävä merkintä kohtaan 42 A.
Kohta 4 A	Tarkastettavan sukunimi.
Kohta 5 A	Tarkastettavan henkilötunnus tai syntymäaika.
Kohta 6 A	Tarkastettavan etunimet.
Kohta 7 A	Tarkastettavan sukupuoli.
Kohta 8 A	Tarkastettavan kotiosoite, myös maan nimi, jos hän asuu vakinaisesti muualla kuin Suomessa.
Kohta 9 A	Rasti ruutuun sen mukaan, miten tarkastettavan henkilöllisyys on varmistettu.
Kohta 10 A	Rasti ruutuun, mille osastolle aluksessa tarkastettava on hakeutumassa.
Kohta 11 A	Ruutuun kirjoitetaan tehtävä, johon tarkastettava aikoo aluksessa mennä.
Kohta 12 A	Tarkastettavan laivatyövuosien lukumäärä.
Kohta 13 A	Rasti "ei" tai "kyllä" ruutuun. "Kyllä" -vastauksesta kohtaan 42 A tarkempi selvitys, josta ilmenevät tiedot tutkimuksen tai hoidon syyistä, ajankohdasta ja paikasta. Terveystieteiden tai lääkärin on valittava tarkastettavan antamien tietojen perusteella ne, joilla on merkitystä tehtävän tarkastuksen kannalta. Merkityksellisiä ovat tiedot operatiivisista toimenpiteistä, loukkaantumisten vuoksi suoritetuista toimenpiteistä, hoito- tai tutkimustiedot psykiatrisista sairauksista, usein toistuneista sairauksista tai edelleen jatkuvista sairauksista.
Kohta 14 A	Menetellään kuten kohdassa 13 A. Tässä kohdassa tulisi saada esille kaikki mahdolliset toimenpiteet alkoholin, huumeiden tai lääkkeiden käytön johdosta riippumatta siitä, kuinka tilanne on myöhemmin kehittynyt. "Ei" -tapauksessakin on syytä täydentävin kysymyksiin selvittää alkoholin, huumeiden ja lääkkeiden käyttö, ja jos käyttö vaikuttaa ongelmalliselta, siitä on tehtävä merkintä todistukseen.
Kohta 15 A	Rasti "ei" tai "kyllä" ruutuun. "Kyllä" -vastauksen jälkeen tarkempi selvitys käynnissä olevasta tai säännöllisesti toistuvasta lääkityksestä kohtaan 42 A.
Kohta 16 A	Rasti "ei" tai "kyllä" ruutuun. "Kyllä" -vastauksen jälkeen tarkempi selvitys tupakoinnin määrästä (savuketta/pv, piipullista/pv, jne.)
Kohta 17 A	Rasti "ei" tai "kyllä" ruutuun.
Kohta 18 A	Rasti "ei" tai "kyllä" ruutuun. "Kyllä" -vastauksen jälkeen tarkempi selvitys poikkeusluvan myöntämisistä ja siitä, mihin asti poikkeuslupa on tai on ollut voimassa kohtaan 42 A.
Kohta 19 A	Merkitään varusmiespalvelun ja siviilipalveluksen suorittaneen tarkastettavan palveluskelpoisuusluokka. Tietoa kysytään, jotta voidaan arvioida mahdollisiin jatkotutkimuksiin lähettämistä. Arvioinnissa on otettava huomioon se, kuinka paljon aikaa on kulunut palveluskelpoisuustarkastuksesta.
Kohdat 20 A–39 A ja 41 A	Menetellään kuten kohdissa 13 A–14 A. Terveystieteiden tai lääkärin on arvioitava tarkastettavan antamat tiedot ja tehtävä merkityksellisistä tiedoista tarkempi selvitys kohtaan 42 A. Tarkastettavalle on tarvittaessa selvitettävä, mitä kysymyksillä tarkoitetaan ja varmistettava, että asia on molemmin puolin oikein ymmärretty.
Kohta 40 A	Rasti "ei" tai "kyllä" ruutuun. "Kyllä" -vastauksen jälkeen tarkempi selvitys allergeenista ja sen aiheuttamista allergiaoireista kohtaan 42 A.
Kohta 42 A	Lisätile kohtien 3 A ja 13 A–41 A täydentäviä selvityksiä varten. Näistä selvityksistä tulee selvittää myös hoitoajan kohta ja -paikka (sairaala, terveyskeskus tms.), josta saa yksityiskohtaiset tiedot puheena olevasta asiasta.
Kohta 43 A	Paikka ja päiväys.
Kohta 44 A	Tarkastettavan allekirjoitus ja nimenselvitys. Tarkastettavan allekirjoitusta edeltävä vakuutus on syytä lukea tarkastettavalle jo ennen aikaisempien kohtien täyttämistä, jotta hän tietoja antaessaan on selvillä asian luonteesta ja tietojen käytöstä.

9.2 Lääkärintutkimuksen tulokset

Kohta 45 A	Rasti ruutuun, jos kyseessä on alkutarkastus.
Kohta 46 A	Rasti ruutuun, jos kyseessä on uusintatarkastus.
Kohta 47 A	Uusintatarkastukseen tullessaan tarkastettavan tulee esittää edellinen merimieslääkärintodistuksensa, jonka päivämäärä merkitään tähän kohtaan.
Kohta 48 A	Tarkastettavan sukunimi.
Kohta 49 A	Tarkastettavan henkilötunnus tai syntymäaika.
Kohta 50 A	Tarkastettavan etunimet.
Kohta 51 A	Tarkastettavan pituus.
Kohta 52 A	Tarkastettavan paino.
Kohta 53 A	Tarkastettavan verenpaine.
Kohdat 54 A–55 A	Virtsan valkuais- ja sokeritutkimuksen tulos. Tutkimus ns. liuskakokeella tutkimustilaisuudessa lasketusta virtsanäytteestä. Vastaus (+) tai (-) merkein.
Kohta 56 A	Rasti "ei kuvattu" tai "kuvattu" ruutuun ja kuvauksen päivämäärä. <i>Alkutarkastus:</i> Kuvaus suoritetaan keuhkotuberkuloosin toteamiseksi (poissulkemiseksi) ja perustilanteen kartoittamiseksi. Kuvaus ei saa olla vuotta vanhempi. Tarkastavan lääkärin on varmistauduttava tutkimuksen suorittamisesta ja sen tuloksesta. Erillistä todistusta röntgenkuvauksen suorittamisesta laivaväen lääkärintodistuksen liitteeksi ei tarvita. Kotimaanliikenteen alkutarkastuksessa ei vaadita keuhkojen röntgenkuvausta. <i>Uusintatarkastus:</i> Uusintatarkastuksien yhteydessä ei vaadita lainkaan keuhkojen röntgenkuvausta. Keuhkojen röntgenkuvaus suositellaan tehtäväksi kuitenkin tarkastavan lääkärin harkinnan mukaan myös uusintatarkastustilanteissa, jos - tarkastettavan purjehdusalue on kaukoliikenne - tarkastettava työskentelee aluksella, jossa on Skandinavian maiden ulkopuolelta tullut monikansallinen miehistö - tarkastettava on ollut tekemisissä aktiivisia tuberkuloosia sairastavan henkilön kanssa - varustamon tai lippumaan määräykset edellyttävät keuhkokuvausta - tarkastettavan esitiedot ja/tai oireet antavat aiheen kuvaukseen - muut erityisyydet antavat aiheen kuvaukseen.
Kohta 57 A	Kohta on varattu muun mahdollisesti tarvittavan todistuksen merkitsemistä varten. Tällainen muu todistus voi olla esim. lääkärintodistus pakkaamattomia elintarvikkeita käsittelevistä henkilöistä, todistus ulosteiden salmonellatutkimuksesta. Tarkempi selvitys kohtaan 77 A.
Kohta 58 A	Näöntarkastus Snellenin tauluilla tutkittuna. Tutkitaan molemmat silmät erikseen sekä yhteisnäkö. Tarkastavan lääkärin on aina tarkistettava mahdollinen piilolasien käyttö. Piilolasit rinnastetaan tarkastuksessa tavallisiin silmälasihin. Vaikka kansiosastolla minimivaatimuksena on näöntarkkuus 0,5 molemmilla silmillä erikseen, olisi suositeltavaa, että toisen silmän näöntarkkuus olisi kuitenkin vähintään 0,7, millä vähennetään diagnosoimattoman silmätautiin todennäköisyyttä. Koneosastolla myös yhteisnäön on oltava vähintään 0,4. Mikäli kansi- ja konehenkilöstön vasta-alkajalla näöntarkkuustutkimuksessa ei parhaallakaan lasikorjauksella saavuteta parempia kuin laivaväeltä vaadittavasta näkö- ja kuulokyvystä annetussa sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa (224/2013) olevan taulukon sarakkeen 1 arvot, hänen on ennen lääkärintarkastuslausunnon antamista käytävä silmätautien erikoislääkärin tarkastuksessa, jolla varmistetaan, että silmissä ei ole muuta vikaa tai alkavaa sairautta. Asetuksen 224/2013 mukaiset muuttuneet koneosaston vaatimukset molempien silmien erillisen näöntarkkuusvaatimuksen suhteen koskee 1.4.2013 tai sen jälkeen alalle tulleita henkilöitä (aiemmin yhteisnäkövaatimus).
Kohta 59 A	Jos tarkastettava käyttää silmälasia tai piilolaseja eikä näöntarkkuus ilman lasia täytä vaatimuksia, tutkitaan näöntarkkuus myös lasilla.
Kohta 60 A	Näkökentät sormiperimetrialla tutkittuina molempien silmien osalta erikseen. Jos tutkimuksessa havaitaan poikkeavuuksia, kirjoitetaan ne kohtaan 77 A.

Kohta 61 A	<p>Väriinäkö tutkitaan päivänvalossa tai käyttämällä sinistä päivänvalolamppua. Väriinäkö katsotaan normaaliksi, jos tarkastettava ilman pitkä viivytystä tai huomattavaa epärointiä tulkitsee taulut oikein. Käytettäessä Ishiharan testin 24 taulun painosta, seulontaan käytetään tauluja no 1–15, joista korkeintaan 2 saa tulkita väärin hyväksytyssä suorituksessa. Jos virheitä on enemmän tai selvää epävarmuutta esiintyy, on väriinäkö katsottava puutteelliseksi. Virheellisesti tulkittujen taulujen tunnuskirjaimet on merkittävä kohtaan 77 A.</p> <p>Taloustason tehtävissä toimivilta ei vaadita virheetöntä värienerotuskykyä, mutta jos tarkastettavan väriinäkö on epävarma tai puutteellinen, hänelle on mainittava, että siirtyminen kansi- tai koneosaston tehtäviin ilman lisäselvityksiä ei ole mahdollista. Taloustasolla toimivien osalta jätetään tämä kohta täyttämättä. Yleisenä periaatteena on, että erityisesti alkutarkastuksen yhteydessä lievissäkin epävarmuustapauksissa käytetään ratkaisujen tekemisessä silmälääkärin asiantuntemusta.</p> <p>Asetuksen 224/2013 mukainen väriinäkövaatimus koskee 1.4.2013 tai sen jälkeen alalle tulleita henkilöitä.</p>
Kohta 62 A	<p>Kohdassa ilmoitetaan käytetty väriinäkötesti. Väriinäkön testaamisessa on suositeltavaa käyttää Ishiharan testitaulustoa.</p>
Kohta 63 A	<p><i>Alkutarkastus:</i> Audiometritutkimus on suoritettava aina alkutarkastuksen yhteydessä. Tutkimus suoritetaan hiljaisessa huoneessa audiometrillä. Tutkimustajuudet ovat 500–1000–2000–3000–4000–6000–8000 Hz. Alkutarkastus suoritetaan kynnysmäärittämisellä. Keskiarvo määritetään 500–1000–2000–3000 Hz taajuuksien osalta laskettuna. Merkittävä alue on 500–3000 Hz, joka on asetuksen 224/2013 mukainen. 4000–8000 Hz alue palvelee laivaväkeä itseään (havaitut kuulovauriot).</p> <p><i>Uusintatarkastus:</i> Audiometritutkimus on tehtävä kuuden vuoden välein uusintatarkastuksissa. Näissä tarkastuksissa voidaan käyttää 20 dB:n seulontatasoa, joskin tällöinkin on suositeltavaa määrittää kuulokynnykset.</p>
Kohta 64 A	<p>Muissa kuin kuuden vuoden välein tapahtuvissa uusintatarkastuksissa riittää puhekuulon määrittäminen. Tällöin molemmat korvat tutkitaan erikseen. Tutkittavalle lausutaan normaalilla puheäänellä sanoja, jotka hänen tulee toistaa. Äänen voimakkuus on pyrittävä pitämään samana, vaikka tutkittava ei pystyisikään toistamaan sanoja. Lukusanoja on vältettävä, koska ne on helppo arvata. Tuloksena ilmoitetaan kummankin korvan osalta etäisyys (metriä), jolla tutkittava ymmärtää sanat.</p> <p>Kuulolaitteen käyttö on sallittu vain taloushenkilökuntaan kuuluvilla. Jos vaaditut tulokset saavutetaan kansi- ja yleistoimitehtävissä olevilla vain kuulolaitteen avulla, siitä on tehtävä merkintä todistukseen ja jätettävä kelpoisuusratkaisu Liikenne- ja viestintävirastolle (Traficom). Kuulolaitteen käytöstä on tehtävä merkintä kohtaan 77 A.</p>
Kohdat 65 A–76 A	<p>Merkittään normaali löydös rastittamalla "ei" ruutu ja patologinen tutkimuslöydös rastittamalla "kyllä" ruutu. Kyllä-vastauksien kohdalla tarkempi selvitys kohtaan 77A.</p>
Kohta 77 A	<p>Lisätile kohtien 57 A, 60 A, 61 A ja 64 A–76 A täydentäviä selvityksiä varten. Poikkeavista löydöksistä olisi hyvä antaa myös tarkempi kuvaus, miten nämä mahdollisesti vaikuttavat henkilön työ- ja toimintakykyyn.</p>
Kohta 78 A	<p>Paikka ja päiväys.</p>
Kohta 79 A	<p>Tarkastuksen suorittaneen lääkärin allekirjoitus ja leima tai nimenselvennys.</p>
Kohta 80 A	<p>Tarkastuspaikan osoite ja puhelinnumero, josta tarkastaneelta lääkäriltä voi saada mahdollisia lisätietoja. Yhteystietojen tulee olla selkeitä myös Työterveyslaitoksen rekisteriin toimitettavassa todistusjäljennöksessä.</p>
Kohta 81 A	<p>Rasti ruutuun, jos tarkastuksen on suorittanut merimieslääkäri merimiesterveyskeskuksessa.</p>
Kohta 82 A	<p>Rasti ruutuun, jos tarkastuksen on suorittanut merimieslääkäri muualla kuin merimiesterveyskeskuksessa. Jos kyseessä on ulkomaanliikenteen alkutarkastus, syy merimiesterveyskeskuksen ulkopuoliseen alkutarkastukseen on mainittava kohdassa 77 A.</p>
Kohta 83 A	<p>Rasti ruutuun, jos tarkastusta ei ole suorittanut merimieslääkäri. Jos kyseessä on alkutarkastus tai ulkomaanliikenteen uusintatarkastus, syy siihen, miksi tarkastuksen on suorittanut muu lääkäri kuin merimieslääkäri, on mainittava kohdassa 77 A.</p>

9.3 Lääkärinlausunto laivatyökelpoisuudesta ja viranomaismääräysten täyttämisestä

Kohta 1 B	Rasti ruutuun, jos kyseessä on alkutarkastus.
Kohta 2 B	Rasti ruutuun, jos kyseessä on uusintatarkastus.
Kohta 3 B	Uusintatarkastukseen tullessaan tarkastettava tulee esittää edellinen merimieslääkärin-todistuksensa, jonka päivämäärä merkitään tähän kohtaan.
Kohta 4 B	Tarkastettavan sukunimi.
Kohta 5 B	Tarkastettavan henkilötunnus tai syntymäaika
Kohta 6 B	Tarkastettavan etunimet.
Kohta 7 B	Tarkastettavan sukupuoli.
Kohta 8 B	Tarkastettavan kotiosoite, myös maan nimi, jos hän asuu vakinaisesti muualla kuin Suomessa.
Kohta 9 B	Tarkastettavan kansallisuus
Kohta 10 B	Rasti ruutuun sen mukaan, onko tarkastettavan henkilöllisyys varmistettu.
Kohta 11 B	Rasti ruutuun sen mukaan, täyttääkö tarkastettavan näöntarkkuus kansi- ja koneosaston näöntarkkuusvaatimukset laivaväen näkö- ja kuulovaatimusasetuksen mukaisesti. Muilla kuin kansi- ja konehenkilökuntaan kuuluvalla laivaväellä (esim. talousosastolla) on ilman lasikorjausta oltava vähintään 0,1 yhteisnäöntarkkuus ja kokonaisuudessaan henkilöllä on oltava riittävä näkökyky, jotta hän selviytyy normaaleista ja poikkeustilanteiden tehtävistään laivalla turvallisesti ja tehokkaasti.
Kohta 12 B	Rasti ruutuun, jos tarkastettavan on käytettävä silmälaseja täyttääkseen työhön määritellyt näkövaatimukset.
Kohta 13 B	Rasti ruutuun sen mukaan, täyttääkö tarkastettavan värinäkö STCW A-19:n vaatimukset (onko normaali värinerotuskyky, jota edellytetään kansi- ja koneosastolla). Testipäivämäärä kirjataan.
Kohta 14 B	Rasti ruutuun sen mukaan, täyttääkö tarkastettavan kuulo STCW A-19:n vaatimukset kansi-, konepalvelukseen ja muuhun palvelukseen. (Kuulovaatimustaulukko)
Kohta 15 B	Rasti ruutuun sen mukaan, onko kuulo ilman kuulolaitettava tyydyttävä.
Kohta 16 B	Mahdolliset jatkuvat lääkehoidot kirjataan.
Kohta 17 B	Rasti "kyllä"-ruutuun, jos tarkastettava soveltuu kansipalvelukseen aluksessa ja "ei"-ruutuun, jos hän ei sovellu. "Ei"-ratkaisun perusteena olevat kohdat merkitään. Tarvittaessa tarkempi selvitys kohtaan 22B.
Kohta 18 B	Rasti "kyllä"-ruutuun, jos tarkastettava soveltuu tähyystehtäviin (=kansiosaston terveysvaatimukset täyttyvät, STCW-ohjeiden mukaan kelpoisuus tähyystehtäviin on ilmoitettava erillisenä kohtana, vaikka Suomessa tämä tarkoittaa samaa kuin soveltuvuus kansiosastolle) ja "ei"-ruutuun, jos hän ei sovellu.
Kohta 19 B	Rasti "kyllä" ruutuun, jos tarkastettava soveltuu konepalvelukseen aluksessa ja "ei" ruutuun, jos hän ei sovellu. Pelkästään tässä kohdassa palvelukseen soveltuvaa ei voida ottaa työhön kansiosastolle, mutta voidaan ottaa talousosastolle. "Ei" –ratkaisun perusteena olevat kohdat merkitään. Tarvittaessa tarkempi selvitys kohtaan 22 B.
Kohta 20 B	Rasti "kyllä" ruutuun, jos tarkastettava soveltuu muuhun palvelukseen ja "ei"-ruutuun, jos hän ei sovellu. Pelkästään tässä kohdassa palvelukseen soveltuvaa ei voida ottaa työhön aluksen kansi- tai koneosastolle. "Ei"-ratkaisun perusteena olevat kohdat merkitään. Tarvittaessa tarkempi selvitys kohtaan 22 B. Oppilaitoksen opiskelijaksi pääsemiseksi henkilön tulee olla palvelukelpoinen aluksen sille osastolle, jonka tehtäviin koulutusta antavaan oppilaitokseen tai oppilaitoksen linjalle hän on hakenut.
Kohta 21 B	Rasti "kyllä"-ruutuun, jos tarkastettavalla on palvelukelpoisuusrajoituksia ja "ei"-ruutuun, jos ei ole.
Kohta 22 B	Tarkempi selvitys palvelukelpoisuusrajoituksesta (esim. savusukelluskelpoisuus, yksin työskentely vahti- ja tähyystehtävissä).
Kohta 23 B	Rasti "kyllä"-ruutuun, jos tarkastettavalla on jokin sairaus, vika, vamma tai allergia, jonka voidaan olettaa pahenevan työssä tai vaarantavan henkilön oman tai muiden aluksella olevien terveyden taikka merenkulun turvallisuuden, ja "ei"-ruutuun, jos hänellä ei ole. Rastittamalla "Poikkeuslupamenettely tarvitetaan" kohdan tarkastava lääkäri jättää tutkittavan palvelukelpoisuuden Liikenne- ja viestintäviraston ratkaistavaksi poikkeuslupamenettelyssä. Poikkeuslupamenettelyn syy merkitään.
Kohta 24 B	Tässä kohdassa tarkastava lääkäri voi ehdottaa normaalikäytäntöä lyhyempää voimassaoloaikaa, esimerkiksi, jos kyseessä on merimiesterveyskeskuksen ulkopuolinen ulkomaanliikenteen alkutarkastus, jolloin todistuksen voimassaoloaika on kolme kuukautta. Normaalisti todistus on voimassa kaksi vuotta, alle 18-vuotiailla vuoden.

Kohta 25 B	Paikka ja päiväys. Tarkastuksen suorittaneen lääkärin allekirjoitus ja leima. Tarkastuspaikan osoite ja puhelinnumero ja sähköpostiosoite, josta tarkastaneelta lääkäriltä voi saada mahdollisia lisätietoja. Yhteystietojen tulee olla selkeitä myös Työterveyslaitoksen rekisteriin toimitettavassa todistusjäljennöksessä.
Kohta 26 B	Rasti ruutuun, jos tarkastuksen on suorittanut merimieslääkäri merimiesterveyskeskuksessa.
Kohta 27 B	Rasti ruutuun, jos tarkastuksen on suorittanut merimieslääkäri muualla kuin merimiesterveyskeskuksessa.
Kohta 28 B	Rasti ruutuun, jos tarkastusta ei ole suorittanut merimieslääkäri.

Liite 1. Kansainvälisen STCW-yleissopimuksen mukaiset suositukset merenkulkijoiden fyysisen toimintakyvyn minimivaatimuksista (Taulukko-B 1/9)

Epävirallinen suomennos, näkö- ja kuulo vaatimusten osalta viittaus STM:n asetukseen.

Työtehtävä, toiminta, tapahtuma tai olosuhde aluksella	Fyysisen toimintakyvyn vaatimus	Laivatyökelpoisuutta arvioitaessa tulee selvittää, että hakijalla
<p>Liikkuminen eri puolilla alusta:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kannella – kansien välillä – osastojen välillä 	<ul style="list-style-type: none"> – tasapainon ylläpitäminen ja ketteryys – pystytikkailta kiipeäminen ja portaissa kävely – kynnyksen yli astuminen (600 mm) – vesitiiviiden ovien avaaminen ja sulkeminen 	<ul style="list-style-type: none"> – ei ole tasapainovaikeuksia – ei ole sairautta tai toimintakyvyn huononemista mikä estää liikkumista ja selviytymistä fyysistä aktiivisuutta vaadittavista tehtävistä – pystyy ilman toisen henkilön avustusta: <ul style="list-style-type: none"> - kiipeämään pystysuoria tikkaita ja kävelemään portaissa - astumaan kynnyksen yli - käyttämään ovenavausmekanismeja
<p>Rutiinitehtävistä suoriutuminen</p> <ul style="list-style-type: none"> – työkalujen käyttö – taakojen käsittely – työskentely kädet kohotettuna – venttiilien operointi – vahdissa seisominen neljän tunnin ajan – työskentely ahtaissa tiloissa – hälytyksiin, vaaratilanteisiin ja ohjeisiin reagointi – suusanallinen kommunikointi 	<ul style="list-style-type: none"> – mekaanisten laitteiden käyttöön tarvittava voima, näppäryys ja kestävyys. Taakan nostaminen, vetäminen ja kantaminen (esim. 18 kg) – ylöspäin kurkottaminen – seisominen, käveleminen ja (valppaana) vahdissa oleminen määrätyn ajanjakson ajan – työskentely ahtaissa tiloissa ja liikkuminen ahtaisten aukkojen läpi (SOLAS reg 11-1/3–6.5.1 mukaan lastiruumien aukot ja hätäpoistumisteiden aukkojen suuruus tulee olla vähintään 600 mm x 600 mm) – riittävä näkökyky erottamaan kohteet, muodot ja signaalit – varoitusten ja ohjeiden kuuleminen – kyky antaa suullisesti selkeitä ohjeita 	<ul style="list-style-type: none"> – ei ole todettu sellaista terveydentilan heikkenemää, joka estää turvallisen suoriutumisen rutiinitehtävistä – on kykenevä <ul style="list-style-type: none"> - työskentelyyn kädet kohotettuna - seisomaan ja kävelemään pitemmän aikaa - liikkumaan ahtaissa paikoissa - täyttää STM:n asetuksen (224/2013) vaatimukset laivaväeltä vaadittavasta näkö- ja kuulokyvystä - normaaliin keskusteluun
<p>Hätätilannetehtävistä suoriutuminen</p> <ul style="list-style-type: none"> – pelastautuminen – tulipalon sammuttaminen – evakuointi 	<ul style="list-style-type: none"> – pelastusliivien tai pelastautumispuvun päälle laittaminen – pelastautuminen tiloista, joissa on savua – osallistuminen palontorjuntatehtäviin mukaan lukien paineilmalaitteiden käyttö – osallistuminen evakuointitehtäviin 	<ul style="list-style-type: none"> – ei ole todettu sellaista terveydentilan heikkenemää, mikä estää turvallisuuden edellyttämistä hätätilannetehtävistä suoriutumisen. – on kykenevä <ul style="list-style-type: none"> - pukemaan päälleen pelastusliivit tai pelastautumispuvun - ryömimään - tunnistamaan lämpötilassa tapahtuvat muutokset - käyttämään palonsammutusvälineistöä - käyttämään paineilmalaitetta (kun savusukellus kuuluu tehtävänkuvaan)

Liite 2. Laivaväen lääkärintarkastuslomake

Sosiaali- ja terveysministeriön vahvistama laivaväen lääkärintarkastuslomake /
Seafarer medical examination form approved by Ministry of Social Affairs and Health

LAIVAVÄEN LÄÄKÄRINTARKASTUS
(Laki laivaväen lääkärintarkastuksista 1171/2010)

1 A Alkutarkastus

2 A Uusintatarkastus

3 A Edellisen tarkastuksen pvm _____

4 A Sukunimi		5 A Henkilötunnus/Syntymäaika	
6 A Etunimet		7 A Sukupuoli ☐ Mies ☐ Nainen	
8 A Osoite			
9 A Tarkastettavan henkilöllisyys varmistettu ☐ Passi: nro ja antomaa ☐ Ajokortti ☐ Muu virallinen henkilötodistus ☐ Tunnettu			
10 A Osasto aluksella ☐ Kansiosasto ☐ Koneosasto ☐ Muu		11 A Tehtävä / aiottu tehtävä aluksella	12 A Aika laivatyössä vuosina
13 A Oletteko ollut lääkärin tutkittavana tai hoidettavana vastaanotolla, sairaalan poliklinikalla tai osastolla koskaan / edellisen tarkastuksen jälkeen? ☐ Ei ☐ Kyllä		14 A Oletteko alkoholin tai huumeiden tai lääkkeiden käytön vuoksi ollut laitostai avohoidossa tai onko teillä esiintynyt näiden aineiden väärinkäyttöä? ☐ Ei ☐ Kyllä	
15 A Käytättekö jotain säännöllistä tai ajoittain/toistuvasti otettavaa lääkitystä? ☐ Ei ☐ Kyllä		16 A Tupakoitteko? ☐ Ei ☐ Kyllä Kuinka paljon / pv	
17 A Oletteko mielestänne työkykyinen? ☐ Ei ☐ Kyllä	18 A Oletteko hakenut poikkeuslupaa / onko teillä poikkeuslupa? ☐ Ei ☐ Kyllä	19 A Palvelukelpoisuusluokka	

Onko Teillä tai onko Teillä ollut seuraavia sairauksia?

20 A Kasvain ☐ Ei ☐ Kyllä	31 A Astma, toistuva yskä tai hengenahdistus ☐ Ei ☐ Kyllä
21 A Diabetes, kilpirauhassairaus tai muu aineenvaihdunnansairaus ☐ Ei ☐ Kyllä	32 A Suu- tai hammassairaus ☐ Ei ☐ Kyllä
22 A Veritauti (anemia, leukemia, verenvuototauti tms.) ☐ Ei ☐ Kyllä	33 A Vatsahaava, muu vatsa- tai suolistosairaus ☐ Ei ☐ Kyllä
23 A Mielenterveyden häiriö (masennus tms.) ☐ Ei ☐ Kyllä	34 A Tyrä ☐ Ei ☐ Kyllä
24 A Silmänsairaus ☐ Ei ☐ Kyllä	35 A Munuais- tai muu virtsateiden sairaus ☐ Ei ☐ Kyllä
25 A Korvasairaus ☐ Ei ☐ Kyllä	36 A Tartuntatauti ☐ Ei ☐ Kyllä
26 A Huimaus, halvaus, pyörtymisiä, toistuva päänsärky ☐ Ei ☐ Kyllä	37 A Ihosairaus ☐ Ei ☐ Kyllä
27 A Epilepsia, kouristuksia, tajuttomuuskohtaus ☐ Ei ☐ Kyllä	38 A Nivelsairaus, rajoittunut liikuntakyky ☐ Ei ☐ Kyllä
28 A Unettomuus, uniapnea, muu unihäiriö ☐ Ei ☐ Kyllä	39 A Selkävika, -sairaus ☐ Ei ☐ Kyllä
29 A Verenpainetauti ☐ Ei ☐ Kyllä	40 A Allergia (lääkkeet, ruoka-aineet tms.) ☐ Ei ☐ Kyllä
30 A Sydänsairaus tai muu verenkiertoelinten sairaus ☐ Ei ☐ Kyllä	41 A Muu vika, vamma, sairaus ☐ Ei ☐ Kyllä

42 A Tarkempi selvitys edellisissä 3 ja 13 – 41 kyllä-kohtiin esim. hoitopaikka ja -ajankohta (ko. kohdan numero eteen):

Vakuutan, että edellä esittämäni tiedot ovat totuudenmukaisia, eikä ole salannut mitään terveydentilaani koskevaa seikkaa. Lääkärit, sairaalat ja laitokset saavat antaa hallussaan olevia tietoja terveydentilaani palvelukelpoisuuttani käsitteleville Liikenteen turvallisuusvirastolle ja Työterveyslaitokselle (luetaan tarkastettavalle).

43 A Paikka ja päivämäärä

44 A Tarkastettavan allekirjoitus ja nimenselvennys

Lääkärintodistukset ja niihin sisältyvät tiedot ovat salassapidettäviä (Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 785/1992, 13 §). Tietojen suojaamisesta ja vaihtolovelvollisuudesta säädetään henkilötietolaissa (523/1999, 32–33 §).

Tämä lääkärintodistus täyttää STCW-yleissopimuksen 1978 ja sen muutosten sekä merityöyleissopimuksen (MLC) 2006 vaatimukset. /
This certificate meets the requirements of both the STCW Convention 1978, as amended, and the Maritime Labour Convention MLC 2006.

Sosiaali- ja terveysministeriön vahvistama laivaväen lääkärintarkastuslomake /
Seafarer medical examination form approved by Ministry of Social Affairs and Health

LAIVAVÄEN LÄÄKÄRINTARKASTUS
(Laki laivaväen lääkärintarkastuksista 1171/2010)

MEDICAL CERTIFICATE FOR SERVICE AT SEA

(Act on Seafarer's Medical Examination 1171/2010)

☐ 1 B Alkutarkastus Pre-sea examination	☐ 2 B Uusintatarkastus Periodic examination	3 B Edellisen tarkastuksen pvm Date of previous examination _____
4 B Sukunimi / Surname		5 B Henkilötunnus/Syntymäaika / Identity code/DoB
6 B Etunimet / Given names		7 B Sukupuoli / Gender ☐ Mies / Male ☐ Nainen / Female
8 B Osoite / Address		
9 B Kansallisuus / Nationality		10 B Tarkastettavan henkilöllisyys varmistettu / Identity of the examinee confirmed ☐ Kyllä / Yes ☐ Ei / No

Lausunto / Statement

11 B Näöntarkkuus täyttää STCW A-I/9:n vaatimukset / Visual acuity meets standards in STCW A-I/9 Kansi / Deck ☐ Kyllä / Yes ☐ Ei / No Kone / Engine ☐ Kyllä / Yes ☐ Ei / No Muu / Other ☐ Kyllä / Yes ☐ Ei / No		12 B Käytettävä silmälaseja / Visual aid required ☐ Kyllä / Yes ☐ Ei / No	
13 B Väri näkö täyttää STCW A-I/9:n vaatimukset / Colour vision meets standards in STCW A-I/9 ☐ Kyllä / Yes ☐ Ei / No Testipvm / Date tested / /			
14 B Kuulo täyttää STCW A-I/9:n vaatimukset / Hearing meet standards in STCW A-I/9 Kansi / Deck ☐ Kyllä / Yes ☐ Ei / No Kone / Engine ☐ Kyllä / Yes ☐ Ei / No Muu / Other ☐ Kyllä / Yes ☐ Ei / No		15 B Kuulo ilman kuulolaitetta tyydyttävä / Unaided hearing satisfactory ☐ Kyllä / Yes ☐ Ei / No	
16 B Lääkehoito / Medication			
17 B Soveltuu kansipalvelukseen / Fit for deck service ☐ Kyllä / Yes ☐ Ei / No	18 B Soveltuu tähtystesteihin / Fit for lookout duties ☐ Kyllä / Yes ☐ Ei / No	19 B Soveltuu konepalvelukseen / Fit for engine service ☐ Kyllä / Yes ☐ Ei / No	20 B Soveltuu muihin palvelukseen / Fit for other kind of service ☐ Kyllä / Yes ☐ Ei / No
21 B Rajoitukset palvelukelpoisuuteen / Restrictions or limitations on fitness ☐ Kyllä / Yes ☐ Ei / No		22 B Tarkempi selvitys ja merkitse kohdan numero (17 B-21 B) / Please specify and give the number of the item referred to (17 B-21 B)	
23 B Onko tutkittavalla jokin sairaus, vika, vamma tai allergia, jonka voidaan olettaa pahenevan työssä tai vaarantavan henkilön oman tai muiden aluksella olevien terveyden taikka merenkulun turvallisuuden? / Does the seafarer have any medical condition likely to be aggravated by service at sea or to render the seafarer unfit for such service or to endanger the health of the seafarer or other persons on board? ☐ Kyllä / Yes ☐ Ei / No ☐ Poikkeuslupamenettely tarvitaan / Exemption order procedure is required Syy / Reason:			
24 B Todistus on voimassa _____ asti Expiry date of certificate / /			
Vakuutan edellä olevat tiedot oikeiksi kunniani ja omantuntoni kautta. / I hereby certify the above to be true, on my honour and conscience.			
25 B Paikka ja päivämäärä / Place and date		Lääkärin allekirjoitus ja leima / Signature and official stamp of the physician	
26 B Tarkastuksen on suorittanut merimieslääkäri merimiesterveyskeskuksessa / The examination was conducted by a seaman's physician in a seaman's health center.		27 B Tarkastuksen on suorittanut merimieslääkäri muualla kuin merimiesterveyskeskuksessa / The examination was conducted by a seaman's physician at another site than seaman's health center.	
28 B Tarkastuksen on suorittanut muu lääkäri kuin merimieslääkäri / The examination was conducted by a physician other than seaman's physician.			
Lääkärintodistukset ja niihin sisältyvät tiedot ovat salassapidettäviä (Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 785/1992, 13 §). Tietojen suojaamisesta ja vaihtolovelvollisuudesta säädetään henkilötietolaissa (523/1999, 32-33 §). / Medical reports and data are confidential (Act on the Status and Rights of Patients 785/1992, § 13). Data protection and medical confidentiality are laid down in the Personal Data Act (523/1999, § 32-33).			

Tämä lääkärintodistus täyttää STCW-yleissopimuksen 1978 ja sen muutosten sekä merityöyleissopimuksen (MLC) 2006 vaatimukset. / This certificate meets the requirements of both the STCW Convention 1978, as amended, and the Maritime Labour Convention MLC 2006.

Liite 3. Sosiaali- ja terveysministeriön asetus laivaväeltä vaadittavasta näkö- ja kuulokyvystä (224/2013), muutettu asetuksella 795/2013

Sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen mukaisesti säädetään laivaväen lääkärintarkastuksista annetun lain (1171/2010) 4 §:n 2 momentin nojalla:

1 § Näkökyky

Kansi- ja konehenkilökuntaan kuuluvalla henkilöllä on oltava vähintään seuraavan taulukon mukainen näkökyky:

	Kaukonäkö				Lähinäkö
	1. Silmälaseilla tai ilman		2. Ilman silmälasia		Yhteisnäkö, silmälaseilla tai ilman
	Toinen silmä	Toinen silmä	Toinen silmä	Toinen silmä	
Kansihenkilökunta	0,5	0,5	0,1	0,1	Laivan navigointitehtävien edellyttämä näkökyky (esimerkiksi merikartanluku, komentosillan valvontalaitteiden, varusteiden ja navigaatioapuvalineiden käyttö)
Konehenkilökunta	0,4	0,4	0,1	0,1	Kyettävä lukemaan mittareita lähietäisyydeltä, käyttämään työkaluja ja tunnistamaan tarvittavia koneiston osia

Näöntarkkuus tutkitaan Snellenin tauluilla. Jos henkilö vain silmälasein saavuttaa edellä olevan taulukon sarakkeen 1 vähimmäisarvot, hänen on ilman silmälasia saavutettava sarakkeen 2 vähimmäisarvot. Tällöin hänen on työssään käytettävä silmälasia ja lisäksi hänellä on oltava aluksella mukanaan varasilmälasit.

Kansi- ja konehenkilökuntaan kuuluvalla henkilöllä on oltava normaali värinäkö ja normaali näkökenttä sormiperimetrialla tutkittuna. Kansi- ja konehenkilökuntaan kuuluvalla henkilöllä on oltava pimeässä työskentelyn ongelmattoman suoriutumisen edellyttämä hämäränäkökyky. Jos tarkastuksessa tulee esiin epäilyä kaksoiskuvista (diplopia), on tehtävä silmä lääkäriin tutkimus.

Muulla kuin kansi- ja konehenkilökuntaan kuuluvalla laivaväellä on ilman lasikorjausta oltava vähintään 0,1 yhteisnäöntarkkuus ja kokonaisuudessaan henkilöllä on oltava riittävä näkökyky, jotta hän selviytyy normaaleista ja poikkeustilanteiden tehtävistään laivalla turvallisesti ja tehokkaasti.

2 § Kuulokyky

	Alkutarkastuksessa audiometrillä tutkittuna taajuuksilla 500-1 000-2 000-3 000 Hz, keskiarvo tai puhekynnys		Uusintatarkastuksessa puhekuulo metreissä; kuulo on kuitenkin tarkastettava kuuden vuoden välein audiometrillä kuten alkutarkastuksessa	
	Toinen korva	Toinen korva	Toinen korva	Toinen korva
			4 m	2 m
Kansi- ja konehenkilökunta	25 dB	25 dB	30 dB	40 dB
	Toinen korva	Toinen korva	Tutkittuna kuulokojeella tai ilman	
			Toinen korva	Toinen korva
			3 m	-
Muu henkilökunta	30 dB	-	35 dB	-

3 § Silmä- tai korvasairaudet tai -vammat

Laivaväkeen kuuluvalla henkilöllä ei saa olla sellaista silmä- tai korvasairautta tai -vammaa, joka voi vaikuttaa hänen kelpoisuuteensa laivatyöhön, kuten kaksoiskuvat ja hämäränäön puute. Jos viitteitä silmäsairauksista todetaan, silmätautien erikoislääkäriin on selvitettävä sairauden laatu ja sen vaikutus henkilön merityökykyyn ennen merityökelpoisuuslääkärintarkastuksen antamista.

4 § (7.11.2013/795) Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä huhtikuuta 2013.

Tällä asetuksella kumotaan merimieheltä vaadittavasta näkö- ja kuulokyvystä annettu sosiaali- ja terveysministeriön päätös (70/1985).

ASETUSMUUTOS 795/2013

Asetuksen 1 §:ssä tarkoitettuja normaalia värinäköä ja näkökenttää koskevia vaatimuksia ei sovelleta henkilöön, joka on:

- 1) työskennellyt koneosaston tehtävissä ennen 1 päivää huhtikuuta 2013;
- 2) on aloittanut opiskelun tai hyväksytty opiskelemaan merenkulkualan koulutusta antavassa oppilaitoksessa tai ammattikorkeakoulussa koneosaston pätevyyskirjan myöntämisen edellyttämässä koulutuksessa ennen 1 päivää tammikuuta 2014;
- 3) ryhtynyt tai hyväksytty suorittamaan koneosaston pätevyyskirjan myöntämisen edellyttämää tutkintoa tai sen osaa tai siihen valmistavaa koulutusta ennen 1 päivää tammikuuta 2014.

Muutossäädösten voimaantulo ja soveltaminen: 7.11.2013/795: Tämä asetus tulee voimaan 12 päivänä marraskuuta 2013.

Liite 4. Merenkulun ja meriliikenteen käsitteitä

SOLAS-yleissopimus	ihmishengen turvallisuudesta merellä vuonna 1974 tehty kansainvälinen yleissopimus (SopS 11/1981) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.
STCW-yleissopimus	kansainvälinen merenkulkijoiden koulutusta, pätevyyskirjoja ja vahdinpitoa koskeva vuoden 1978 yleissopimus (SopS 22/1984) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.
ISM-säännöstö	ISM-asetuksen liitteenä oleva kansainvälinen johtamissäännöstö laivojen turvallisesta toiminnasta ja ympäristön pilaantumisen ehkäisemisestä.
IMO	International Maritime Organization, YK:n alainen Kansainvälinen merenkulkujärjestö
Merityöyleissopimus (MLC)	94. Kansainvälisen merityökonferenssin vuonna 2006 hyväksymä merityötä koskeva yleissopimus
Alus	veteen tukeutuva ja vesillä liikkumiseen tarkoitettu kulkuväline tai laite
Laivaväki	kaikki aluksessa työskentelevät
Laivanisäntä	Sellainen aluksen omistaja tai koko aluksen vuokraaja, joka joko yksinään tai yhdessä toisten henkilöiden kanssa käyttää tosiasiallista määräämisvaltaa alusturvallisuuteen liittyvissä kysymyksissä. Laivanisäntään rinnastetaan sellainen henkilö, joka sopimuksen perusteella tai muutoin tosiasiallisesti hoitaa aluksen alusturvallisuuteen liittyviä kysymyksiä.
Huvivene	tyypistä tai kuljetuskoneistosta riippumatta urheiluun tai vapaa-ajan viettoon tarkoitettua venettä, jonka rungon pituus sovellettavien yhdenmukaistettujen standardien mukaan mitattuna on vähintään 2,5 ja enintään 24 metriä. Huvivene ei tarkoita miehitettynä vuokralle tarjottavaa alusta.
Huvialus	urheiluun tai vapaa-ajan viettoon tarkoitettu alus, jonka rungon pituus sovellettavien yhdenmukaistettujen standardien mukaan mitattuna on yli 24 metriä ja jonka bruttovetoisuus on alle 500.
Lossi	ohjausköyden tai sitä korvaavan Liikenteen turvallisuusviraston hyväksymän muun laitteiston ohjaama ajoneuvokannellinen alus, joka välittää maantien liikennettä vesistön yli.
Vuokravene	eräiden huviveneiden turvallisuudesta ja päästövaatimuksista annetun lain (621/2005) sovelta-misalaan kuuluva, huvikäyttöön miehitetty vuokralle tarjottava alus, joka kuljettaa muussa kuin säännöllisessä liikenteessä enintään 12 matkustajaa
Kalastusalus	alus, joka on varustettu tai jota käytetään kalojen tai vesien muiden elollisten luonnonvarojen pyyntiin kaupallisessa tarkoituksessa.
Matkustaja-alus	alus, joka kuljettaa enemmän kuin 12 matkustajaa.
Ro-ro-matkustaja-alus	alus, joka kuljettaa enemmän kuin 12 matkustajaa ja jossa on matkustaja-alusten turvallisuussäännöistä ja -määräyksistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (2009/45/EY) liitteessä I olevassa II-2/A/2 säännössä määriteltyjä ro-ro-lastitiloja tai erityistiloja.

Proomu	alus, jolla ei ole omaa kuljetuskoneistoa.
Säännöllinen liikenne	liikenne ennalta määrättyjen aikataulujen tai reittien mukaisesti.
Kansainvälinen liikenne	liikenne ulkomaan satamien tai Suomen ja ulkomaan satamien välillä. Kansainvälinen liikenne jaetaan neljään liikennealueeseen seuraavasti: <i>Itämerenliikenne:</i> liikenne kotimaanliikennealueen ulkopuolella Itämerellä mukaan lukien Suomenlahti ja Pohjanlahti sekä rajanaan Pohjanmereen Tanskan ja Ruotsin välillä Skagenin leveyspiiri 57° 44,8' pohjoista leveyttä, <i>lähiliikenne:</i> liikenne Itämeren liikennealueen ulkopuolella Pohjanmerellä sekä siihen liittyvillä vesillä, ei kuitenkaan kauempana kuin 12° läntistä pituutta eikä etelämpänä kuin 48° pohjoista leveyttä eikä pohjoisempana kuin 64° pohjoista leveyttä; <i>euroopanliikenne:</i> liikenne lähiliikennealueen ulkopuolella, ei kuitenkaan lännempänä kuin 12° läntistä pituutta eikä etelämpänä kuin 30° pohjoista leveyttä eikä idempänä kuin 45° itäistä pituutta; <i>kaukoliikenne:</i> liikenne lähiliikennealueen ja euroopanliikennealueen ulkopuolella.
Kotimaanliikenne	liikenne kotimaan satamien välillä. Kotimaanliikenteeseen rinnastetaan liikenne Saimaan kanavan ja siihen välittömästi liittyvien Venäjän vesialueiden kautta Viipuriin sekä liikenne Vihreojn ja Viipurin välillä. Kotimaanliikenne jaetaan kolmeen liikennealueeseen seuraavasti:
liikennealue I	käsittää joet, kanavat, satamat, järvet sekä sellaiset sisäsaaristoalueet, jotka eivät ole välittömästi alttiina aavalta mereltä tulevalle merenkäynnille samoin kuin lyhyet suojaamattomat väyläosuudet si-säsaaristossa,
liikennealue II	käsittää ulkosaariston ja sellaiset saaristoalueet, jotka ovat välittömästi alttiina aavalta mereltä tulevalle merenkäynnille,
liikennealue III	käsittää avomerialueet kotimaanliikenteessä.

Liite 5. Terveystilavakuutus meripalveluun

TERVEYDENTILAVAKUUTUS MERIPALVELUUN HÄLSOTILLSTÄNDSFÖRSÄKRAN FÖR SJÖTJÄNST

1 Työnantajalle
2 Työntekijälle

Täytettävä painokirjaimin. Bör fyllas i med tryckbokstäver.

Sukunimi Släktnamn	
Etunimet Förnamn	Henkilötunnus Personbeteckning
Osoite Adress	
Postinumero ja postitoimipaikka Postnummer och postanstalt	Puhelin (myös suunta) Telefon (även riktnummer)
Aiottu toimi aluksella Tilltänkt befattning på fartyget	
Aluksen nimi Fartygets namn	
Varustamo Rederi	
Viimeinen merimieslääkärintodistus Senaste sjömansläkarintyg Antopäivämäärä Datum för utfärdandet	Antopaikka Plats för utfärdandet
Merimieslääkärin nimi Sjömansläkarens namn	
Vakuutan, että terveydentilassani ei ole tapahtunut muutoksia liitteenä olevan merimieslääkärintodistuksen antamisen jälkeen. Jag försäkrar att det inte har skett förändringar i mitt hälsotillstånd efter utfärdandet av bifogade läkarintyg.	
Paikka ja päivämäärä Plats och datum	Työntekijän allekirjoitus Arbetstagarens underskrift

Liitteenä alkuperäinen merimieslääkärintodistus (alle 2 vuoden ikäinen) mahdollisine liitteineen. Terveystilavakuutuksella ei ole vaikutusta merimieslääkärintodistuksen voimassaoloaikaan.

Sjömansläkarintyget (mindre än 2 år gammalt) i original jämte eventuella bilagor. Hälsotillståndsförsäkringen har inte inverkan på sjömansläkarintygets giltighetstid.

TM 8.98a

Liite 6. Liikenne- ja viestintäviraston lomake poikkeusluvan hakemista varten

POIKKEUSLUPAHAKEMUS meripalvelun aloittamiseksi tai jatkamiseksi

POIKKEUSLUVAN HAKEMINEN

Merimieslääkäri ei ole pitänyt sinua terveytesi osalta soveltuvana hakemaasi aluspalvelukseen. Sinulla on kuitenkin mahdollisuus hakea Liikenne- ja viestintävirastolta poikkeuslupaa laivaväen lääkärintarkastuksista annetun lain (1171/2010) 13 §:n mukaisesti. Hakieksasi poikkeuslupaa sinun tulee täyttää tämä hakemuslomake. Päätös on maksullinen (koskee myös kielteistä päätöstä).

Liikenne- ja viestintävirasto, Tra icom
Kirjaamo, PL 320,00059 TRAFICOM, Puh. 029 534 5000

Hakijan tiedot	Hakijan nimi	Henkilötunnus	
	Lähiosoite	Postinumero	Postitoimipaikka
	Sähköpostiosoite	Puhelinnumero	
Hakemuksen taustatietoja	Sairaus, jonka perusteella poikkeuslupaa haetaan		
	Sairauden tutkimus- ja hoitopaikat (hoitaneet lääkärit, sairaalat ja ajankohta)		
	Tehtävä aluksella, johon lupaa anotaan		
	Alus tai alustyyppi, jolla työskentelyyn lupaa haetaan		
	Liikennealue, jolla alus liikennöi		
	Työtehtävä aluksella sisältää vahti- ja ruoritehtäviä ☐ Kyllä ☐ ei		
	Pelastustehtävä aluksella		
Mahdollisia lisätietoja			
Liitteet	Tarvittavat liitteet: Merimieslääkäriin todistus (alle 3 kk vanha) Edellä mainittua sairautta koskevat – sairauskertomukset – mahdollinen hoitavan lääkärin lausunto – mahdollinen työnantajan lausunto		
Allekirjoitus	Päivämäärä	Allekirjoitus	

Liite 7. Liikenne- ja viestintäviraston ilmoituslomake terveydenhuollon ammattihenkilöille terveydentilavaatimusten täyttymättömyydestä

Terveydenhuollon ammattihenkilön ilmoitus terveydentilavaatimusten täyttymättömyydestä (liikenteen palveluista annetun lain IV osan 3 luvun 5 §)

Potilaan henkilötiedot	Sukunimi	
	Etunimet	Henkilötunnus
	Lähiosoite	Postinumero ja -toimipaikka
Traficomin hyväksymän lääkärin tai psykologin ilmoitus	Ilmoituksen kohteena oleva henkilö ei täytä henkilöluvulle asetettuja terveydentilaa tai psykologista soveltuvuutta koskevia vaatimuksia ☐ ilmailu (ilmoitus ensisijaisesti Traficomin osoittaman tietojärjestelmän kautta) ☐ merenkulku ☐ soveltumaton ☐ poikkeuslupamenettely tarvitaan ☐ rautatieliikenne	
Muun terveydenhuollon ammattihenkilön ilmoitus	Epäilen, ettei ilmoituksen kohteena oleva henkilö täytä henkilöluvulle asetettuja terveydentilaa koskevia vaatimuksia ☐ ilmailu ☐ merenkulku ☐ rautatieliikenne Ilmoitusoikeus koskee • ilmailun osalta lentäjiä, lennonjohtajia ja matkustamomiehistöä • merenkulun osalta kansi-, kone- ja talousosastolla työskenteleviä henkilöitä • rautatieliikenteen osalta liikkuvan kaluston kuljettajia	
Lisätietoja		
Ilmoittajan tiedot	Ilmoittajan ammatti ☐ sairaanhoitaja ☐ terveydenhoitaja ☐ psykologi ☐ lääkäri ☐ erikoislääkäri, erikoisala _____ ☐ muu, mikä _____ Ilmoittajalla on liikenteen lääkärijärjestelmän mukainen hyväksyntä ☐ ilmailulääkäri ☐ merimieslääkäri ☐ rautatielääkäri ☐ rautatiepsykologi	
Ilmoittajan allekirjoitus ja yhteystiedot	Paikka ja aika	Ilmoittajan allekirjoitus ja nimenselvennys
	Ilmoittajan nimi	
	Terveydenhuollon yksikön nimi	
	Katuosoite	Postinumero ja -toimipaikka
	Puhelinnumero	Sähköpostiosoite

Ilmoituksessa annetaan ainoastaan tieto epäilystä, ettei ilmoituksen kohteena oleva henkilö täytä terveydentilaa tai psykologista soveltuvuutta koskevia vaatimuksia. Lisäksi voidaan ehdottaa lisätoimenpiteitä terveydentilan tai psykologisen soveltuvuuden tarkemmaksi selvittämiseksi. Varsinaisia terveydentilaa koskevia tietoja ei merkitä lomakkeeseen.

Ennen ilmoituksen tekemistä luvan hakijalle tai haltijalle on kerrottava oikeudesta ilmoituksen tekemiseen ja terveydentilan tai psykologisten ominaisuuksien vaikutuksesta hänen toimintakykyynsä.

Lomake lähetetään Liikenne- ja viestintävirastoon postitse (Kirjaamo, Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, PL 320, 00059 TRAFICOM) tai salattuna sähköpostina (kirjaamo@traficom.fi). Jos henkilön terveydentilasta tai psykologisesta soveltumattomuudesta aiheutuu välitön uhka liikenneturvallisuudelle, ilmoitus tulee tehdä puhelimitse (vaihte 029 534 5000).

Huom! Poliisille tulee tehdä erillinen ilmoitus (Traficomin lomake F203 Ilmoitus ajoterveydentilan muutoksesta poliisille) lääkärin avioitessa, ettei ajokorttiluvan hakija tai ajo-oikeuden haltija täytä myöskään ajoterveysvaatimuksia jatkuvan päihteiden käytön tai terveydentilan muun kuin tilapäisesti (vähintään 6 kk) tapahtuneen heikentymisen takia.

Liikenne- ja viestintävirasto, PL 320, 00059 TRAFICOM • Y-tunnus 2924753-3 • www.traficom.fi

Internet: stm.fi/julkaisut

JULKAISUJEN MYYNTI:
julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi

ISSN PDF 1797-9854
ISBN PDF 978-952-00-4099-4